

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Klára Sagan

Jednostranné změny obchodních podmínek

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. 5. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 188 698 znaků včetně mezer.

Klára Sagan

V Praze dne 30. 5. 2023

Poděkování

Na tomto místě bych ráda nejprve poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Tomáši Horáčkovi, Ph.D., za jeho čas, který mi při vedení práce věnoval a především za jeho podnětné rady a připomínky.

Dále bych ráda poděkovala všem vysokoškolským pedagogům, se kterými jsem měla tu čest se setkat během celých svých pěti let studií, ať už během přednášek, seminářů, nebo v rámci zkoušení.

V neposlední řadě děkuji všem studentům za kolegiální, sounáležitost a vzájemnou podporu, které provázely celá má studijní léta, a které nabraly na důležitosti zejména v době covidové pandemie.

A závěrem bych ráda vyjádřila vděk za svou rodinu. Bez její podpory by se celá moje vysokoškolská anabáze obešla jen stěží. Vám, Hynku a Terezo, patří mé největší poděkování.

Obsah

Úvod.....	6
1. Obchodní podmínky.....	8
1.1 Vývoj obchodních podmínek.....	8
1.2 Právní úprava obchodních podmínek.....	8
1.2.1 Materiální pojetí obchodních podmínek.....	9
1.2.2 Formální pojetí obchodních podmínek.....	10
1.3 Obchodní podmínky jako součást smlouvy.....	12
1.3.1 Odkaz.....	13
1.3.2 Obeznamení.....	15
1.3.3 Připojení k nabídce.....	16
2. Vymezení základních tematicky souvisejících pojmů de lege lata.....	19
3. Změna obchodních podmínek – obecně.....	28
3.1 Jednostranná změna obchodních podmínek.....	28
3.2 Vývoj jednostranné změny obchodních podmínek.....	29
3.3 (Jednostranná) změna obchodních podmínek?.....	31
3.4 Zařazení jednostranné změny obchodních podmínek v občanském zákoníku.....	32
4. Podmínky jednostranné změny obchodních podmínek v občanském zákoníku.....	33
4.1 Působnost ustanovení § 1752 OZ.....	33
4.2 Kogentní nebo dispozitivní?.....	35
4.3 Podstatné náležitosti ujednání o možnosti jednostranné změny.....	36
4.3.1 Doložka o oprávnění k jednostranné změně obchodních podmínek.....	37
4.3.2 Přiměřenost.....	37
4.3.3 Způsob oznámení změny druhé smluvní straně.....	40
4.3.4 Souhlas se změnou obchodních podmínek.....	43
4.3.5 Výpověď závazku ze smlouvy.....	45
4.3.6 Rozsah změn.....	47
5. Vztah obecné a sektorové právní úpravy.....	53
5.1 Jednostranné změny smluvních podmínek v energetickém zákoně.....	55
5.2 Kogentní nebo dispozitivní?.....	57
5.3 Podstatné náležitosti změny dle § 11a odst. 2 EZ.....	57
5.3.1 Způsob oznámení změny.....	58
5.3.2 Právo závazek vypovědět.....	60

5.3.3 Rozsah změn.....	61
Závěr.....	68
Seznam použitých zkratk.....	74
Seznam použitých zdrojů.....	76

Úvod

Obchodní podmínky jakožto prostředek standardizace obchodních vztahů představují dnes již neodmyslitelnou součást kontraktačního procesu, která jej podstatně urychluje a usnadňuje. Jak tomu tak bývá, zjednodušování s sebou často přináší značná úskalí. Ve vztahu k obchodním podmínkám lze tato úskalí spatřovat např. ve způsobech inkorporace obchodních podmínek, v obsahu obchodních podmínek např. ve vztahu k tzv. překvapivým či zneužívajícím ujednáním a v neposlední řadě také trvale aktuální problematice jednostranných změn obchodních podmínek, a to zejména ve vztazích se spotřebiteli (B2C). Vzhledem k tomu, že právní úprava jednostranné změny obchodních podmínek v občanském zákoníku směřuje především na ochranu před jejím zneužíváním ve spotřebitelských vztazích, budu svou pozornost směřovat právě na tyto vztahy.

Abychom otevřeli prostor pro úvahy ohledně přípustnosti jednostranných změn obchodních podmínek, musíme vzít v potaz, jaké má jejich užívání význam v právní praxi. Z tohoto důvodu považuji teoretické vymezení smyslu a účelu obchodních podmínek alespoň v jeho základních obrysech za stěžejní a neopominutelné.

Z výše uvedených důvodů budu svou práci strukturovat do několika rovin. V první teoretické rovině se budu věnovat nezbytnému uvedení do problematiky uzavírání smluv za použití obchodních podmínek, jejich smyslu a účelu a inkorporaci obchodních podmínek. Nedílnou součástí této pasáže je i vymezení relevantních právních pojmů *de lege lata*, které s obchodními podmínkami a jejich změnami úzce souvisí. Tuto část práce jsem pojala spíše technicistně, a to v návaznosti na relevanci pojmů vzhledem k tématu práce.

Právní úpravu občanského zákoníku budu místy konfrontovat, nikoli však detailně, se zněním německého občanského zákoníku, které stálo české právní úpravě vzorem, a jehož úprava je vzhledem k vývoji mnohem vyspělejší a propracovanější. I přesto však vykazuje nemálo odchylek často spočívajících v nedbale převzatých myšlenkách, jejichž interpretace mnohdy činí obtíže. Mou ambicí tedy není analyzovat německou právní úpravu, nýbrž pouze poukázat na alternativní přístupy a možnosti výkladu, které má Německo prověřené léty zkušeností a praxí.

Mám za to, že ke komparaci německé a české civilistiky a následné aplikaci zjištěných závěrů lze přistoupit s ohledem na výchozí teze, kterými lze při jejich srovnávání argumentovat. Těmito míním především (i) shodný unijní rámec založený sekundárním právem EU¹, (ii) shodný

---

¹ Zejména směrnice Rady 93/13/EHS, ze dne 5. dubna 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, dále jako směrnice 93/13.

model tzv. průměrného spotřebitele² (koneckonců rovněž formulován na unijní úrovni³)⁴ a (iii) obecné soukromoprávní zásady.

Ve druhé části se konečně dostanu k samotnému jádru práce tedy k jednostranným změnám obchodních podmínek. Možnost učinit jednostranně změnu obchodních podmínek je bezesporu žádoucím a nevyhnutelným posunem vpřed a představuje naprosto stěžejní instrument moderní kontraktace. Do občanského zákoníku byl však implementován, dá se říci, horkou jehlou. Navzdory tomu, že občanský zákoník bude brzy účinný již jedno desetiletí, ohledně přípustnosti jednostranných změn obchodních podmínek v režimu občanského zákoníku stále existuje spousta nezodpovězených otázek počínaje rozsahem působnosti obecné právní úpravy, až po zákonodárcem vágně a neurčitě formulované právní pojmy. Spolu s vymezením účelu (jednostranných) změn obchodních podmínek a jejich formálních a obsahových náležitostí je druhá část práce věnována právě těmto palčivým problémům. Tomu odpovídá také množství vzájemně si odporujících názorů, k nimž zaujímám vlastní stanovisko, přičemž vycházím z judikatury, komentářové literatury, německé právní úpravy a v neposlední řadě také sektorové právní úpravy.

Právě sektorové právní úpravě jednostranných změn obchodních, resp. smluvních podmínek je věnována poslední část práce. Zvolila jsem právní úpravu energetického zákona, neboť právě v oblasti energetiky jsou jednostranné změny obchodních podmínek v posledních letech hojně diskutovaným tématem, které se bezprostředně dotýká celé společnosti, jež je zmítána válkou a energetickou krizí. V této části práce upozorním zejména na odchylky od obecné právní úpravy a na postupy podnikatelů vůči spotřebitelům s akcentem na nekalé praktiky, kterým by se měli vyvarovat.

Závěrem shrnu stěžejní poznatky, výhrady a připomínky k zákonné právní úpravě jednostranné změny obchodních podmínek jak na úrovni občanského zákoníku, tak na úrovni energetického zákona včetně úvah *de lege ferenda*. Výsledkem a zároveň cílem práce je rozšířit souhrn požadavků, které by měl mechanismus jednostranné změny obchodních (smluvních) podmínek naplňovat nad rámec těch, které jsou předkládány zákonem.

---

² Dle rozsudku ESD ze dne 16. července 1998, ve věci C-210/96 vychází hledisko průměrného spotřebitele ze spotřebitele, který „*má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory*“. Podobně také v rozsudku NS ČR, ze dne 30. května 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006, nebo rozsudek NS ze dne 23. října 2009, sp. zn. 32 Cdo 4661/2007.

³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005, o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu.

⁴ DAUNER - LIEB, B. *A Special Private Law for B2C? Silver Bullet or Blind Alley?* In R. SCHULZE (ed.). *New Features in Contract Law*. Munich : Sellier; European Law Publishers, 2007, str. 111 a násl.

1. Obchodní podmínky

1.1 Vývoj obchodních podmínek

Potřeba zakotvit určitou podobu standardizovaných ujednání, která byla vedena především snahou snížit náklady, vyplynula z nebývalého rozmachu sériové výroby a požadavku společnosti na plnění masové spotřeby ve druhé polovině 19. století.

Z prvotního užívání v bankovním, pojišťovacím a přepravním sektoru se užívání standardizovaných obchodních podmínek poměrně rychle rozšířilo také do dalších oblastí obchodu a dnes bychom jen stěží hledali oblast, v níž se neuplatňují. Vzhledem k této expanzi a vědomí rizik s ní spojených, spočívajících zejména ve znevýhodněném postavení spotřebitele, počali zákonodárci většiny vyspělých evropských zemí pracovat na zvláštní úpravě, která by toto postavení reflektovala a poskytla mu určitou protiváhu.

Za tímto účelem se napříč právním diskurzem začaly objevovat první právní definice obchodních podmínek stejně jako vymezení jejich základních funkcí, mezi něž řadíme kromě racionalizace a standardizace smluvního obchodního styku také možnost jejich využití za účelem vyplnění mezer v právní úpravě závazků plynoucích z určitých typů smluv. Právě obchodní podmínky totiž v některých případech právní úpravu dotvářejí a rozvíjejí ji.

Jinými slovy k užívání obchodních podmínek je přistupováno v situacích, kdy znění podmínek smlouvy zůstává prakticky neměnné a absentuje zájem na jejich individuálním sjednávání. Obchodní podmínky jsou zpravidla využívány ve vztazích s podnikateli, přičemž ten většinou obchodní podmínky také sám formuluje,⁵ čímž dochází ke značnému zjednodušení kontrakčního procesu.⁶ Toto zjednodušení, lze ospravedlnit nejen úsporou časovou, ale především úsporou ekonomickou. Přistoupením k této racionalizaci má být dosaženo zefektivnění produkce, neboť standardizace smluvních (obchodních) podmínek vede v masovém měřítku k úspornějšímu využití zdrojů a snížení jednotkových nákladů.⁷

1.2 Právní úprava obchodních podmínek

Právní úprava obchodních podmínek doznala v českém právním prostředí určitých změn. Tehdejší právní úprava v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“) a zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“), příliš nereflektovala ekonomické zájmy

⁵ HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část* (§ 1721 – 2054). 1. vydání. Praha. C. H. Beck, 2014, str. 151.

⁶ ONDREJOVÁ, D. *Průvodce uzavíráním smluv*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, str. 59

⁷ LOCHER, H. *Das Recht der Allgemeinen Geschäftsbedingungen*. München: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1990, str. 5.

subjektů ani jejich praktické potřeby.⁸ Pojmové vymezení obchodních podmínek, způsob jejich inkorporace do smlouvy či možnost jejich jednostranné změny bychom ve starší právní úpravě hledali marně. Strohá právní úprava otevřela v souvislosti s užíváním obchodních podmínek mnoho otázek, na něž neposkytla příliš mnoho odpovědí.

Od zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), se očekávalo mnohé. Mimo jiné také zákonná definice obchodních podmínek. Ta se ovšem opět omezila na prostou definici kruhem, kdy za obchodní podmínky považuje součást smlouvy, pokud na ně smlouva odkazuje, aniž by se v ní přímo nacházely.⁹ V absenci zákonné definice obchodních podmínek nebývá odbornou veřejností spatřován větší problém, a to s ohledem na většinovou, avšak nikoli absolutní, shodu v podstatných znacích, která panuje napříč odborným diskurzem.¹⁰ Rozhodnutí o ponechání definice na odborném diskurzu však nepovažuji za optimální, neboť nelze s jistotou říci, co vše lze pod pojem obchodní podmínky subsumovat a co nikoli a slabší strana je tak postavena do poměrně nejisté pozice již na samém počátku.

Vedle definice obchodních podmínek se zákonodárce explicitně nevyjádřil, zda chápe obchodní podmínky v materiálním či formálním smyslu, tedy zda obchodní podmínky představují smluvní ujednání použitelné opakovaně pro více různých smluv bez ohledu na jejich umístění, či zda tak lze nazvat jakýkoli dokument připravený smluvními stranami *ad hoc*, který je umístěný výhradně mimo vlastní text smlouvy. Toto na první pohled výlučně teoretické vymezení je, narozdíl od níže popsaných institutů souvisejících s obchodními podmínkami, důležité i z pohledu vlastního tématu práce a pro její vlastní ohraničení, proto mu bude věnován větší prostor.

1.2.1 Materiální pojetí obchodních podmínek

Primárnímu účelu obchodních podmínek odpovídá lépe jejich materiální pojetí, které na obchodní podmínky pohlíží jako na předem připravená ujednání, která jsou určena pro opakované hromadné použití, přičemž oferent není ochoten o nich vyjednávat. Zřejmě také proto materiální pojetí obchodních podmínek celosvětově převažuje a setkáme se s ním např. v čl. 2. 1. 19 odst. 2 v Zásadách mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT,¹¹ čl. 2:209 PECL,¹² ale např. i v § 305 odst. 1 německého občanského zákoníku (dále jako „BGB“).

⁸ Pro příklad uveďme paušální zákaz vzdání se práva před jeho vznikem uvedeném v § 574 odst. 2 OZ či o něco přívětivější úpravu § 386 odst. 1 ObchZ umožňující vzdání se či omezení práva na náhradu škody před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout.

⁹ Srov. § 1751 a násl. OZ.

¹⁰ BEJČEK, J. *Některá úskalí racionality obchodních podmínek*. Praha: C. H. Beck, 2015. str. 611.

¹¹ Mezinárodní ústav pro sjednocení mezinárodního práva soukromého.

¹² Principy evropského smluvního práva.

Německý občanský zákoník se problematikou obchodních podmínek zabývá již od druhé poloviny 20. století. Významným milníkem bylo schválení zákona o obchodních podmínkách v roce 1976,¹³ jehož hmotněprávní část byla následně inkorporována do ustanovení §§ 305 – 310 BGB. Již na první pohled lze konstatovat, že německá právní úprava obchodních podmínek je ve srovnání s českou detailnější a propracovanější a zakotvuje také jejich zákonnou definici, jejíž absence je v českém právním prostředí nahrazována doktrinálně. Ani zakotvení definice na zákonné úrovni však není ideální, pokud v příslušném právním řádu absentuje propracovaná právní úprava a konzistentní aplikační praxe. Ačkoli německý občanský zákoník definici obchodních podmínek obsahuje, ta je však natolik extenzivní, že lze pod tento pojem zahrnout ledacos a je tak třeba vnímat ji kontextuálně. I z tohoto důvodu by bylo odvážné se domnívat, že převzetí německé definice obchodních podmínek do občanského zákoníku by samo o sobě postačovalo k vyrovnání deficitu vůči německé právní úpravě, který spočívá zejména v dlouhodobém vývoji definice a jejím následném dotváření rozsáhlou judikaturou a komentářovou literaturou.

Volně citováno § 305 odst. 1 BGB obchodní podmínky definuje jako veškerá smluvní ujednání předpřipravená pro více než dvě smlouvy, která jedna ze smluvních stran předkládá druhé smluvní straně k okamžiku uzavření smlouvy, a to bez ohledu na to, kde se nachází, jak jsou rozsáhlá, jakým písmem jsou psána, či v jaké jsou podobě. Pro další kontext je rovněž důležité, že smluvní podmínky nejsou obchodními podmínkami v rozsahu, v jakém byly dojednány individuálně.

Z této formulace lze dovodit koncepci materiálního pojetí obchodních podmínek. Není důležité, zda se obchodní podmínky nacházejí od smlouvy separátně a je na ně tedy pouze odkazováno, nebo zda jsou její nedílnou součástí. Materiálnímu pojetí odpovídá také adekvátní obsahová kontrola obchodních podmínek, která má však své limity. Je-li obsahová kontrola obchodních podmínek navázána výhradně na materiálně pojaté obchodní podmínky, pak se této kontroly nelze dovolávat v momentě, kdy jsou obchodní podmínky užity v individuálním případě. Proto ani materiální pojetí nepředstavuje optimální řešení, jak by se na první pohled mohlo zdát.

1.2.2 Formální pojetí obchodních podmínek

Formální pojetí hledí na obchodní podmínky jako na nepřímá ujednání, která stojí výhradně odděleně od vlastního textu smlouvy, avšak smlouva na ně musí odkazovat.

---

¹³ Gesetz zur Regelung des Rechts der Allgemeinen Geschäftsbedingungen (BGB1. I S. 3317, účinnost od 1. 4. 1977).

Formálnímu pojetí odpovídá také dikce § 1751 a násl. OZ, který zahrnuje právě zmíněný odkaz na obchodní podmínky. Pokud bychom obchodní podmínky pojímali materiálně, pak by užití odkazu postrádalo smysl vzhledem k tomu, že materiální obchodní podmínky se stávají součástí smlouvy i jinak než odkazem nebo již mohou být její integrální součástí. Nadto pro možnost pozdějších změn obchodních podmínek uvádí § 1752 odst. 1 OZ požadavek většího počtu osob, který by v případě materiálního pojetí obchodních podmínek již byl nadbytečný.

Asi nejsilnějším argumentem hovořícím ve prospěch formálního pojetí obchodních podmínek v českém právním prostředí je koncepce právní úpravy a ochrana adresátů obchodních podmínek. Adresát je v rámci obchodních podmínek chráněn „pouze“ před jejich překvapivými ujednáními v § 1753 OZ. Jsou-li však obchodní podmínky chápány ve formálním slova smyslu, podnikatel se z působnosti tohoto ustanovení snadno vymaní způsobem, že problematická ujednání začlení do textu smlouvy samotné. Zvláštní právní ochranu před určitými typy ujednání upravuje občanský zákoník také v rámci závazků ze spotřebitelských smluv¹⁴ a v rámci smluv uzavíraných adhezním způsobem.¹⁵ Z takto koncipované právní ochrany adresátů obchodních podmínek lze mít důvodně za to, že je zákonodárce pojímá formálně.

Ačkoli speciální ochrana adresátů obchodních podmínek chybí, občanský zákoník přesto určité garance poskytuje, a to na úrovni obecných právních zásad soukromého práva obsažených v úvodních ustanoveních. Podle těch musí být i obchodní podmínky v souladu s kogentními normami, dobrými mravy a zásadami poctivého obchodního styku, na což poukazují např. K. Marek a L. Žváčková.¹⁶ Ti spatřují další charakteristiku obchodních podmínek v jejich srozumitelnosti, jednoznačnosti a bezrozpornosti, čímž reflektují požadavky unijních směrnic kladených na spotřebitelské vztahy.

K tradičnímu pojetí se hlásí většina českých autorů jak komentářové literatury, jmenovitě M. Hulmák, či J. Šilhán, tak autoři monografií jako K. Csach či J. Bejček,¹⁷ judikatura obecných soudů¹⁸ i soudu ústavního.¹⁹

---

¹⁴ Srov. § 1813 a násl. OZ.

¹⁵ Blíže v kapitole č. 2.

¹⁶ MAREK, K. a ŽVÁČKOVÁ, L. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. Praha: Wolters Kluwer, 2008. str. 28-29.

¹⁷ HULMÁK, M., § 1751 [Odkaz na obchodní podmínky]. In HULMÁK, M. a kol., op. cit., str.151; ŠILHÁN, J. § 1751 [Obchodní podmínky]. In: PETROV, J.; BERAN, V.; VÝTISK, M. a kol., *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. str. 1805; CSACH, K. *Standardné zmluvy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 109 a násl.; BEJČEK, J., KOTÁSEK, J. In: BEJČEK, J., KOTÁSEK, J., PŘÍKAZSKÁ, M. a kol. *Obchodní podmínky*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016, str. 19 a násl.

¹⁸ Dále níže rozsudek NS ČR ze dne 28. února 2017, sp. zn. NS 32 ICdo 86/2015, rozsudek VS v Praze ze dne 24. února 1998, sp. zn. 5 Cmo 318/97, rozsudek KS v Plzni ze dne 29. srpna 2017, sp. zn. 14 Co 177/2017.

¹⁹ Dále níže nález ÚS ČR ze dne 11. listopadu 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, bod 12, 29, 30.

Vzhledem ke skutečnosti, že soukromé právo je poměrně organickým celkem vyvíjecím se v souladu se společenskými potřebami, také část odborné veřejnosti popouští uzdu striktnímu formálnímu pojetí.²⁰ Někteří čeští autoři se dokonce důrazně ohrazují vůči tradičnímu pojetí a za obchodní podmínky po vzoru západních právních řádů, jimiž se čeští zákonodárci ostatně inspirovali, považují i taková předem sjednaná, opakovaně užívaná nepřímá ujednání, která podnikatel sice učinil součástí sjednané smlouvy (a to i jinak než odkazem), avšak bez ohledu na to, zda jsou umístěny ve smlouvě či nikoli.²¹ Na požadavek striktního oddělení obchodních podmínek od znění vlastní smlouvy tak otevřeně rezignují.

Ačkoli jsem si vědoma, že textace českého občanského zákoníku koresponduje s formálním pojetím obchodních podmínek, která je doplněna o zvláštní ochranu slabší strany rozptýlenou napříč občanským zákoníkem, na škodu by dle mého názoru nebylo ani rozšíření stávajícího formálního pojetí obchodních podmínek ve prospěch toho materiálního, a to za současného zachování zvláštní ochrany slabší strany, která by tak byla zajištěna a garantována na vícero úrovních v případě, kdy by ochrana poskytována v rámci obchodních podmínek selhala. Např. ve vztahu k § 1752 odst. 1 OZ, tj. jednostranným změnám obchodních podmínek, není důvod aplikovat tam uvedené požadavky výhradně na nepřímá smluvní ujednání a nikoli již na přímá smluvní ujednání, byť stejně tak standardizovaná (např. v podobě podmínek formulářových smluv).²²

S ohledem na výše uvedené je dle mého názoru přínosem, že českým právním prostředím opačný přístup prozatím alespoň rezonuje a změna přístupu do budoucna tak není zcela vyloučena, což připouští i komentářová literatura.²³

1.3 Obchodní podmínky jako součást smlouvy

Ačkoli se problematika inkorporace obchodních podmínek zdá být na první pohled s tématem této práce nesouvisející, dle mého názoru jí musí být věnována alespoň minimální pozornost. Řádná inkorporace obchodních podmínek představuje základní předpoklad jejich pozdějších změn, a naopak bez řádné inkorporace obchodních podmínek nepřipadá žádná změna v úvahu.

Občanský zákoník rozlišuje mezi obchodními podmínkami užívanými ve vztazích B2B v § 1751 odst. 3 OZ a mezi obchodními podmínkami užívanými mezi podnikateli a jinými

²⁰ PELIKÁNOVÁ, I.; PELIKÁN, R. § 1751 [Obchodní podmínky]. In: ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek V (§ 1721-2520). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 68-71.

²¹ Tamtéž.

²² HOUDEK Z. *Jednostranná změna obchodních podmínek*, In: BEJČEK, J. a kol., op. cit., str. 203.

²³ ŠILHÁN, J. § 1751 [Obchodní podmínky] In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 1805-1811.

osobami, typicky spotřebiteli (B2C) podle § 1751 odst. 1 OZ. Vztahy B2B jsou v zásadě míněny vztahy mocenské rovnováhy, kdy k inkorporaci obchodních podmínek do takových smluv postačí pouhý odkaz, neboť jejich znalost mezi podnikateli se presumuje. Jinak tomu je ve vztazích B2C, u nichž je inkorporační mechanismus složitější. Vzhledem k tomu, že zákonná úprava jednostranných změn obchodních podmínek cílí především na vztahy mezi nerovnými subjekty, je třeba si nejprve uvést, jak se obchodní podmínky stanou součástí smlouvy.

Aby se obchodní podmínky mohly stát součástí smlouvy, musejí k nim přistoupit obě, popř. všechny strany smlouvy a to tak, že vedle řádné inkorporace prostřednictvím odkazu, musí být stranami vyjádřen souhlas s jejich zněním.²⁴

Hodlá-li oferent určit obsah smlouvy nebo její části zněním obchodních podmínek, musí na ně (i) odkázat a (ii):

- připojit je k nabídce nebo
- musejí být akceptantovi předem známy nebo
- kombinací výše uvedených.

1.3.1 Odkaz

Ať už jde o obchodní podmínky dle § 1751 odst. 1 nebo odst. 3 OZ, smlouva by měla ideálně obsahovat tzv. inkorporační klauzuli, která představuje explicitní odkaz na obchodní podmínky.²⁵ Z klauzule musí být zřejmé nejen, na jaké konkrétní obchodní podmínky odkazuje, ale také skutečnost, že obchodní podmínky představují integrální součást smlouvy. Identifikace obchodních podmínek by měla být co nejpřesnější, aby nemohly nastat pochybnosti o tom, která verze obchodních podmínek se na daný případ vztahuje.²⁶ V praxi totiž často podnikatelé s variantami obchodních podmínek manipulují k tíži spotřebitele. Proto je nutné na jasné identifikaci verze obchodních podmínek bezvýhradně trvat.

Oferent splní svou zákonnou povinnost tím, že obchodní podmínky přiloží k návrhu smlouvy a ve smlouvě na ně odkáže. V takovém případě již separátní podpis obchodních podmínek nebo jejich pevné připojení k textu smlouvy není nutné, neboť zákon žádnou takovou

²⁴ Rozsudek NS ČR ze dne 26. června 2012, sp. zn. 23 Cdo 330/2012. Shodně HULMÁK, M. *Uzavírání smluv v civilním právu*, C. H. Beck, 1. vydání, str. 26.

²⁵ ROHOVÁ, I. Obchodní podmínky jako součást (mezinárodní kupní) smlouvy pohledem nového občanského zákoníku ve srovnání s úpravou ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT. In ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; VALDHANS, J. a kolektiv. *Nový občanský zákoník pohledem mezinárodních obchodních transakcí*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. str. 113.

²⁶ ŠILHÁN, J. § 1751 [Obchodní podmínky], In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol., op. cit., str. 1805-1811.

povinnost nevyžaduje.²⁷ Stále je však z důvodu obezřetnosti tento postup doporučován.²⁸ Pokud smlouva odkaz neobsahuje, ale její součástí jsou obchodní podmínky, které tvoří přílohu smlouvy, a jsou v ní také jako příloha označeny, není inkorporační klauzule nutná, neboť se v podstatě jedná o odkaz *sui generis*.²⁹ Pro vyšší právní jistotu pak druhá smluvní strana seznámení se s obchodními podmínkami a souhlas s nimi může stvrdit svým podpisem jak na smlouvě samotné, tak i na vytištěném aktuálním znění obchodních podmínek. Naopak pokud podepíše smlouvu obsahující pouze odkaz na obchodní podmínky, které ke smlouvě přiloženy nejsou, pouhý podpis smlouvy k prokázání, že byla smluvní strana s obchodními podmínkami seznámena, nestačí. Obsah obchodních podmínek musí být v době uzavření smlouvy oběma stranám znám. Judikatura k tomuto dodává, že „*V pochybnostech však musí ten, kdo se jich (obchodních podmínek) dovolává, prokázat, že byly ke smlouvě připojeny anebo že byly druhé straně známy.*“³⁰

Z formálního hlediska musí být odkaz zjevný, určitý, srozumitelný tak, aby bylo jednoznačné, že poukazuje na obchodní podmínky. Nelze se spokojit s pouhým odkazem na zákonnou úpravu obchodních podmínek a mít za to, že takto byly obchodní podmínky řádně inkorporovány.³¹

Ačkoli tak občanský zákoník nestanoví výslovně, podmínky § 1751 odst. 1 OZ jsou aplikovatelné také na situace, je-li smlouva uzavírána ústně či konkludentně.³² Vzhledem k těmto alternativním způsobům uzavření smlouvy je ovšem třeba stejně alternativně postupovat také při výkladu výše uvedeného ustanovení. Obsah smlouvy lze tedy určit odkazem na obchodní podmínky, avšak vzhledem k tomu, že průkaznost připojení obchodních podmínek k ústně uzavřené smlouvě je poměrně obtížná, lze se spokojit se skutečností, že se obchodní podmínky stanou součástí smlouvy za předpokladu, jsou-li akceptantovi předem známy. Byť se tento způsob uzavření smlouvy může zdát na první pohled velmi atraktivní, v případě pochybností platí totéž, co při absenci podpisu u obchodních podmínek. Důkazní břemeno prokázání seznámení akceptanta s obchodními podmínkami bude tížit osobu, která se ustanovení obchodních podmínek dovolává, což atraktivitu této možnosti prudce snižuje. Proto se v praxi

---

²⁷ Usnesení KS v Hradci Králové ze dne 31. ledna 2005, sp. zn. 17 Co 15/2004. Shodě Rozsudek VS v Praze ze dne 24. února 1998, sp. zn. 5 Cmo 318/97.

²⁸ COUFALÍK, P. Všeobecné obchodní podmínky ve vztazích se spotřebiteli. *Právní rozhledy*. 2014, roč. 22, 4. 20, str. 690-693. ONDREJOVÁ, D., *Průvodce uzavíráním smluv*, op. cit., str. 63.

²⁹ Usnesení NS ČR ze dne 3. června 2013, sp. zn. 32 Cdo 3183/2012.

³⁰ usnesení NS ze dne 3. června 2013, sp. zn. 32 Cdo 3183/2012; rozsudek VS v Praze ze dne 24. února. 1998, sp. zn. 5 Cmo 318/97; rozsudek KS v Praze ze dne 2. června 2017, sp. zn. 64 Icm 2713/2016.

³¹ Usnesení ÚS ze dne 18. listopadu 2008, sp. zn. I. ÚS 2619/08.

³² K alternativním možnostem uzavření smlouvy podrobně např. ZUKLÍNOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK J. *Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 178.

tento postup omezuje na určité konkrétní situace, pro které je typický,³³ pro ostatní oblasti zůstává tato možnost spíše na úrovni teoretické.

Německý občanský zákoník počítá pro případy, v nichž nelze použít výslovného odkazu bez nepřiměřených obtíží nebo jej nelze provést vůbec, s úlevou. Ustanovení § 305 odst. 2, bod 1 BGB umožňuje nahradit odkaz na obchodní podmínky jejich viditelným vyvěšením v místě uzavření smlouvy. K této možnosti bude přistupováno v situacích obdobných jako v případech výše uvedeného ústního či konkludentního uzavření smlouvy.

1.3.2 Obeznamení

Za seznámení se s obsahem obchodních podmínek je považováno vědomí o existenci obchodních podmínek jako celku, tedy nikoli v jejich obsahovém detailu.³⁴ Seznámení se s obchodními podmínkami nelze bez dalšího dovozovat ze skutečnosti, že smluvní strany uzavírají smlouvu za daných podmínek opakovaně. Opakované uzavření smlouvy za daných podmínek nezaručuje, že byly akceptantovi v předchozích případech známy. Naopak pokud byl akceptant s obsahem obchodních podmínek před uzavřením smlouvy seznámen, je irelevantní, zda k tomu došlo v souvislosti s uzavíráním individuálně sjednané smlouvy nebo dříve v souvislosti s uzavíráním podobné smlouvy.³⁵ Pokud tedy smluvní straně byly obchodní podmínky předloženy, měla možnost do nich nahlédnout a tuto skutečnost stvrdila podpisem smlouvy, má se za to, že se s obchodními podmínkami seznámila a souhlasí s nimi.³⁶ Tvrdí-li později, že podmínky nečetla, ačkoli na ně podnikatel odkázal a byly-li jí podnikatelem předloženy, nemá toto tvrzení na inkorporaci žádný vliv.³⁷ Poskytováním vyšší právní ochrany slabším stranám nemůže dojít k absolutnímu vyprázdnění starořímské zásady *vigilantibus iura scripta sunt*.³⁸

Zákonodárce má na mysli nikoli pouze formální, nýbrž reálnou možnost se s obchodními podmínkami předem seznámit.³⁹ Za předchozí seznámení je považováno obeznámení v době uzavření smlouvy, resp. ještě před jejím uzavřením.⁴⁰ Pokud je souhlas s obchodními

³³ Např. parkování na placeném parkovišti obsluhované automatem, hotelová recepce, veřejné koupaliště apod.

³⁴ ŠILHÁN, J. § 1751 [Obchodní podmínky], In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V., op. cit., sub. 1805-1811.

³⁵ HULMÁK, M. *Uzavírání smluv v civilním právu*. 1. vydání, Praha. C. H. Beck, 2008, str. 64. Obdobně rozsudek VS v Praze ze dne 24. února 1998, sp. zn. 5 Cmo 318/97.

³⁶ Rozsudek NS ze dne 6. září 2016, sp. zn. 23 Cdo 240/2015.

³⁷ „I kdyby bylo skutečně pravdivé jeho tvrzení, že obsahu této listiny nevěnoval dostatek pozornosti, resp. že se snad náležitě neseznámil s celým jejím obsahem, nebylo by možno z této jeho nedbalosti vyvozovat žádné pro něj příznivé závěry.“ viz usnesení KS v Hradci Králové ze dne 31. ledna 2005, sp. zn. 17 Co 15/2004.

³⁸ Nález ÚS ze dne 11. listopadu 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, bod 12.

³⁹ BEJČEK, J. Zvláštnosti obchodní kontraktace. In: BEJČEK, J., ŠILHÁN, J. a kol. 2015. *Obchodní smlouvy: závazky v podnikání*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2015. str. 55.

⁴⁰ Nedošlo-li k předchozímu obeznámení, lze začlenit obchodní podmínky do smlouvy změnou smlouvy samotné či jejím doplněním.

podmínkami součástí elektronického formuláře, který na obchodní podmínky teprve odkazuje, nelze tyto obchodní podmínky považovat za součást smlouvy, pokud reálná možnost seznámit se s jejich obsahem nastává až po uzavření smlouvy.⁴¹ Obdobně argumentuje i M. Hulmák ohledně odkazu umístěném až v obchodních podmínkách. Takový odkaz z logiky věci nebude dostačující, neboť k obsahu obchodních podmínek lze přihlížet až v momentě jejich řádné inkorporace.⁴² Tento požadavek je opět veden zejména snahou poskytnout určitou ochranu slabším smluvním stranám v rámci již tak nerovných smluvních vztahů.⁴³

Snazší variantou je pak možnost akceptanta učinit jednostranné prohlášení o tom, že obchodní podmínky obdržel a seznámil se s nimi. Takto učiněné prohlášení je dle judikatury Nejvyššího soudu považováno za důkaz prohlašované skutečnosti, dokud není prokázán opak, přičemž důkazní břemeno tíží toho, kdo toto prohlášení učinil.⁴⁴

Zatímco úprava odkazu je v německém občanském zákoníku až na výjimky srovnatelná s úpravou v občanském zákoníku, v úpravě možnosti seznámení se s obchodními podmínkami spatřuji prostor pro zlepšení. Oferent má v Německu totiž povinnost preventivně zhodnotit potenciální překážky druhé smluvní strany bránící jejímu seznámení s obsahem obchodních podmínek.⁴⁵ Německý občanský zákoník navíc v § 305 BGB výslovně uvádí požadavek souhlasu smluvní strany s obchodními podmínkami. Ačkoli tato formulace v občanském zákoníku chybí, za takový, byť konkludentní souhlas, lze dle mého názoru považovat také podpis smlouvy s inkorporační doložkou a souhlasem s použitím předmětných obchodních podmínek. Souhlas obou smluvních stran s inkorporací obchodních podmínek do smlouvy vyžaduje také Nejvyšší soud.⁴⁶ Ačkoli se jedná o judikát vydaný za účinnosti staršího občanského zákoníku, který inkorporaci obchodních podmínek neobsahoval, závěr Nejvyššího soudu lze uplatňovat i za současné právní úpravy, která souhlas vyžaduje pouze implicitně.

1.3.3 Připojení k nabídce

Jak už bylo řečeno, aby se mohl akceptant s obchodními podmínkami předem seznámit, obchodní podmínky musejí být ke smlouvě připojeny před jejím uzavřením.

⁴¹ Rozsudek KS v Plzni ze dne 22. května 2013, sp. zn. 25 Co 99/2013.

⁴² HULMÁK, M. § 1751 [Odkaz na obchodní podmínky], In: HULMÁK, M. a kol., op. cit. str. 155.

⁴³ Nález ÚS ze dne 24. ledna 2020, sp. zn. II. ÚS 78/19.

⁴⁴ Usnesení NS ze dne 6. září 2016, sp. zn. 23 Cdo 240/2015. V dané věci se sice jednalo o vztah B2B, Nejvyšší soud nicméně učiněný závěr výhradně na tyto vztahy neomezil a mám za to, že jej tak půjde aplikovat i na vztahy B2C.

⁴⁵ Srov. § 305 odst. 2, bod 2 BGB.

⁴⁶ Rozsudek NS ze dne 26. června 2012, sp. zn. 23 Cdo 330/2012, shodně také HULMÁK, M., *Uzavírání smluv v civilním právu*, op. cit., str. 62.

Povinnost seznámení se s obsahem obchodních podmínek je v případě smlouvy ve standardní písemné podobě naplňována jejich přiložením k nabídce formou samostatného dokumentu nebo vytištěním na rubovou stranu nabídky, tj. s ohledem na formální pojetí obchodních podmínek sice na téže listině, ale viditelně odděleně. Nejvyšší soud však připustil možnost připojit obchodní podmínky ke smlouvě uzavřené v papírové podobě také formou odkazu na webové stránky, ovšem pouze ve vztazích mezi podnikateli.⁴⁷ Opět platí, že obsah obchodních podmínek musí prokázat ten, kdo se jich dovolává. Ani tato varianta však nezbavuje oferenta povinnosti na obchodní podmínky ve smlouvě odkázat.

Vlastní kategorii smluv, u nichž často dochází k využití hypertextových odkazů, tvoří smlouvy uzavírané distančním způsobem a smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory. Východisko právní úpravy nalezneme ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011, o právech spotřebitelů, která byla transponována do podoby ustanovení § 1820 a násl. OZ. Podle čl. 8 směrnice 2011/83 musí být určité konkrétní informace spotřebiteli poskytnuty způsobem odpovídajícím použitému prostředku komunikace na dálku, a to jasným a srozumitelným způsobem. Judikatura Evropského soudního dvora z dob účinnosti starší směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku požadovala, aby webová stránka naplnila podstatu tzv. *stálého komunikačního prostředku*.⁴⁸ Platná směrnice 2011/83 zavedla pojem „trvalý nosič“.⁴⁹ Hypertextový odkaz může být za trvalý nosič považován pouze tehdy, je-li spotřebiteli umožněna reprodukce uložených informací v nezměněném stavu po dostatečně dlouhou dobu.⁵⁰ Nadto spotřebiteli musí být informace poskytnuty tak,⁵¹ aniž by musel vynaložit jakékoli úsilí, byť v tomto případě spočívající pouze v jednom kliknutí. Pouhou možností seznámit se s obchodními podmínkami na internetu prostřednictvím hypertextového odkazu neshledal dostačující ani Ústavní soud.⁵² Právní úprava smluv uzavíraných distančním způsobem by však vydala na samostatnou diplomovou práci a dále jí nebude věnována pozornost.

Ačkoli německý občanský zákoník výslovný požadavek na připojení obchodních podmínek neuvádí, v praxi k němu dochází v souvislosti s požadavkem na seznámení se s obsahem obchodních podmínek stejně jako v českém právním prostředí, a to jejich přiložením

---

⁴⁷ Usnesení NS ze dne 6. září 2016, sp. zn. 23 Cdo 240/2015. Shodně rozsudek NS ze dne 6. září 2016, sp. zn. 23 Cdo 240/2015, bod 12, 13. K tomu dále MATULA, Z. *Měsíčník Rekodifikace & Praxe: Inkorporace obchodních podmínek do smlouvy*. 2013, č. 12, str. 11.

⁴⁸ Rozsudek ESD ze dne 5. července 2012 ve věci C-49/11 a ze dne 27. října 2010 ve věci E-4/09.

⁴⁹ Jeho definici nalezneme v čl. 2 bodu 10 směrnice 2011/83.

⁵⁰ Rozsudek Soudního dvora ESUO ze dne 27. ledna 2019 ve věci E-4/09. Dále nález ÚS ze dne 5. listopadu 2019, sp. zn. II. ÚS 2778/19.

⁵¹ Dikcí starší směrnice 97/7 musí spotřebitel informaci obdržet.

⁵² Usnesení ÚS ze dne 18. listopadu 2008, sp. zn. I. ÚS 2619/08.

k nabídce. Znění takto přiložených obchodních podmínek musí být úplné, a to i tehdy, je-li rozsáhlé.⁵³

Vzhledem k tomu, že analýza inkorporace obchodních podmínek není hlavním cílem této práce, lze shrnout, že i navzdory na první pohled odlišné české a německé právní úpravě inkorporačních podmínek, jsou jejich dopady v aplikační praxi téměř totožné.

---

⁵³ von STAUDINGER, J., Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Databáze beck-online, die Datenbank, komentář k § 305 BGB [online]. Dostupné z: <http://beck-online.beck.de>.

2. Vymezení základních tematicky souvisejících pojmů *de lege lata*

Obchodní podmínky bývají v praxi užívány ve spojitosti s dalšími právními instituty či pojmy, jejichž vymezení ne vždy lze v občanském zákoníku dohledat. Ten je protkán celou řadou legislativních zkratk, a zatímco některé z nich definuje, jiné ponechává bez dalšího vysvětlení. Vzhledem k tomu, že práce na tyto legislativní zkratky či pojmy dále navazuje, věnuji následující kapitole jejich vymezení.

Obchodní podmínky jsou jakožto pojem navázány na osobu podnikatele, který je užívá v rámci obchodního styku, a to mimo jiné jak ve vztazích B2B, tak ve vztazích B2C. *Podnikatelem* se dle § 420 odst. 1 OZ rozumí ten, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, a to se zřetelem právě k této činnosti. Vedle těchto definičních prvků zákonodárce vytýká postavení podnikatele ještě zvlášť, a to pro vztahy B2C. Právě v těchto vztazích se spotřebitel ocitá v nerovném a fakticky nevýhodném postavení vzhledem k podnikateli, který je považován za profesionála ve svém oboru schopného jednat s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Druhý odstavce § 420 OZ tak pro účely ochrany spotřebitele považuje za podnikatele také každou osobu, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osobu, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.

Spotřebitelem se pak rozumí každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.⁵⁴ Z definice vyplývá, že se v daném případě musí jednat výlučně o fyzickou osobu. Toto pojetí ostatně vychází z judikatury Evropského soudního dvora ohledně výkladu pojmu spotřebitel ve směrnici 93/13.⁵⁵ Evropský soudní dvůr v rozhodnutí vyslovil, že pojem spotřebitel lze vykládat pouze způsobem zahrnujícím výlučně fyzické osoby.

Klíčovou vlastností podnikatele, která úzce souvisí s tématem práce, je jeho často hegemonické postavení vůči druhé smluvní straně, ať už jí je podnikatel, spotřebitel či kdokoli jiný. Toto postavení zákonodárce reflektuje, a to konkrétně v ustanovení § 433 odst. 1 OZ, které podnikateli zapovídá v hospodářském styku zneužít své kvality odborníka či svého postavení k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.

---

⁵⁴ Srov. § 419 OZ.

⁵⁵ Rozsudek ESD ze dne 22. listopadu 2001, ve věci C-541/99 a C-542/99, opačně rozsudek ESD ze dne 14. března 1991, ve věci C-361/89.

Pojem *slabší strana* se bez bližšího vymezení v občanském zákoníku vyskytuje hned na několika místech. Nejblíže se pomyslné definici podobá právní domněnka v ustanovení § 433 odst. 2 OZ, které považuje za slabší stranu osobu, která v hospodářském styku vystupuje ve vztahu k podnikateli mimo souvislost s vlastním podnikáním. Je třeba podotknout, že ustanovení vymezující slabší stranu nehovoří pouze ve prospěch spotřebitele jakožto fyzické osoby, ale také ve prospěch podnikatele. Byť bývá podnikatel ve smluvním vztahu obvykle stranou silnější, ve vztazích B2B se i on sám může vyskytnout v postavení slabší strany. Slabší stranou tak může být nejen spotřebitel, ale i jiný podnikatelský či nepodnikatelský subjekt. K jednotlivým situacím je tedy nutné přistupovat *ad hoc* ve smyslu zásady ochrany slabší strany, kterou zákonodárce rozptýlil do občanského zákoníku, a ta je tedy zahrnuta jak v jeho úvodních ustanoveních,⁵⁶ tak v obecných ustanoveních ochrany slabší strany,⁵⁷ ale i v nástrojích zvláštní ochrany spotřebitele.⁵⁸

Vzhledem k tématu práce považuji za příhodné uvést v této kapitole také závazky ze *smluv uzavíraných adhezním způsobem*. Tyto tzv. adhezní smlouvy⁵⁹ upravené v § 1798 a násl. OZ jsou typické způsobem jejich uzavírání. Navrhovatel stanoví *základní podmínky*, přičemž adresát, který je vždy slabší stranou,⁶⁰ má možnost smlouvu přijmout, či odmítnout, aniž by mohl její obsah jakkoli ovlivnit.⁶¹ Slabší strana se tak ocitá v obzvláště nerovném postavení, a to jak vzhledem k okolnostem, za nichž je smlouva uzavírána, tak s ohledem na zkušenost podnikatele, jeho lepší znalost práva a konečně také se zřetelem k možnosti stanovovat smluvní podmínky jednostranně cestou adhezních smluv.⁶² Proto je slabší straně v rámci adhezních smluv poskytována ochrana jak před doložkami umístěnými mimo vlastní text smlouvy, tak před veškerými jednostranně určenými podmínkami a to nejen z formálního, ale i materiálního hlediska.

Snahu o obdobnou koncepci v rámci ujednání obchodních podmínek nalezneme v § 1753 OZ ohledně tzv. *překvapivých ujednání*. Zákonodárce, vědom si povahy obchodních podmínek coby nepřímých paušalizovaných ujednání, reflektuje skutečnost, že adresát zřídka kdy

⁵⁶ Srov. § 3 odst. 2 písm. c) OZ, § 6 odst. 1 OZ, § 8 OZ.

⁵⁷ Srov. § 1793 a násl. OZ (neúměrné krácení), § 1796 a násl. OZ (lichva), § 1798 a násl. OZ (adhezní smlouvy).

⁵⁸ Srov. § 1810 a násl. OZ.

⁵⁹ Dikcí § 1798 odst. 1 a násl. OZ smlouvy uzavírané adhezním způsobem. Sousloví nahradilo pojem tehdejšího § 262 odst. 4 ObchZ „adhezní smlouvy“ pro jeho údajnou slangovou podobu úplného názvu. V právní hantýrce se však tento pojem uchytil a je užíván nadále, proto se jej v této práci budu držet.

⁶⁰ I přes mimořádně výslovnou a jednoznačnou zákonnou formulaci se však mezi odborníky najdou i názory, které aplikovatelnost pouze vzhledem k slabší smluvní straně zpochybňují. Např. PELIKÁNOVÁ, I.; PELIKÁN, R. § 1751 [Obchodní podmínky] In: ŠVESTKA, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V* (§ 1721-2520) [online]. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 68-71.

⁶¹ Tento princip se označuje *take it or leave it*.

⁶² Nález ÚS ze dne 1. března 2011, sp. zn. II. ÚS 2877/10.

předkládané obchodní podmínky čte. Na obhajobu tohoto poněkud laxního přístupu jedné smluvní strany lze uvést několik argumentů. Tím prvním je důvěra a povědomí o obecných právních principech občanského zákoníku, zejm. požadavku poctivosti a dobré víry.⁶³ Druhý argument je čistě pragmatický. Slabší smluvní strana nedisponuje nástroji, kterými by její obsah mohla ovlivnit. Tím spíše nebude vynakládat úsilí na pročtení něčeho, co není v jejích silách změnit.⁶⁴

Za překvapivá označujeme taková ujednání, která druhá strana nemohla rozumně očekávat, ledaže jej výslovně přijala. Překvapivost může spočívat nejen v obsahovém, ale také ve formálním vyjádření. Od právní úpravy adhezních smluv se pak liší svou působností, neboť ochrana poskytována dle § 1753 OZ se uplatní bez ohledu na právní povahu smluvních stran, tedy i ve vztazích, v nichž žádná ze stran není stranou slabší,⁶⁵ avšak pouze na ujednání nepřímá. Naproti tomu vztahy mezi subjekty s nerovným postavením jsou podrobeny navíc ještě kontrole zneužívajících ujednání spotřebitelských smluv v § 1813 a 1814 OZ.

Byť je pravdou, že co je zcela standardní a běžné pro podnikatele, může být překvapivé pro spotřebitele, překvapivá ujednání se mohou týkat nejen spotřebitelů, ale také podnikatelů. Narozdíl např. od M. Selucké,⁶⁶ zákonodárce neposkytl žádný konkrétní výčet překvapivých ujednání. Kritéria překvapivosti blíže rozvádí komentářová literatura, která v překvapivosti shledává dva integrální prvky – subjektivní a objektivní. Subjektivním prvkem je překvapivost konkrétního ujednání, která vychází z prizmatu, že co je pro jednoho překvapivé, nemusí být překvapivé pro jiného. Aby bylo ujednání překvapivé, musí vždy naplnit kritérium subjektivní překvapivosti. Na zřetel tak budou vedle obsahu a způsobu vyjádření brány také další okolnosti případu jako např. předsmluvní komunikace, obor činnosti smluvních stran apod.⁶⁷ I subjektivní překvapivost je však založena na objektivním prvku, který v tomto případě vychází z modelu průměrného spotřebitele.⁶⁸ S podobnými závěry přichází také M. Hulmák, který za obecné východisko pro posouzení překvapivosti ujednání považuje osobu s rozumem průměrného člověka, která se octila v obdobné situaci.⁶⁹

⁶³ Srov. § 6, § 7 OZ.

⁶⁴ PELIKÁNOVÁ, I.; PELIKÁN, R. § 1753 [Neúčinnost ustanovení obchodních podmínek], In: ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol., op. cit., str. 75.

⁶⁵ HORÁČEK, T. In: ČERNÁ S. a kol. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 438. Shodně BEJČEK, J. *Některá úskalí racionality obchodních podmínek*, op. cit., str. 620. Opačně CSACH, K. *Standardné zmluvy*. op. cit., str. 130.

⁶⁶ SELUCKÁ, M. Příklady potenciálně překvapivých ustanovení. In: SELUCKÁ, M.; VEVERKOVÁ, S. a kol. *Obchodní podmínky ve vztazích B2C*. Praha: Leges, 2018, str. 142-143.

⁶⁷ SELUCKÁ, M., *Obchodní podmínky ve vztazích B2C*, op. cit., str. 129.

⁶⁸ ONDREJOVÁ, D. Hledisko tzv. průměrného spotřebitele v nekalé soutěži, *Obchodněprávní revue*, č. 8, roč. 2009, str. 222 a násl.

⁶⁹ PŘÍKAZSKÁ, M. Překvapivá ujednání v obchodních podmínkách a jejich důsledky. *Právní rozhledy*. 2017, č. 12, str. 420. Obdobně HULMÁK, M. § 1753 [Neúčinná ustanovení obchodních podmínek], op. cit., str. 170.

Objektivní kritérium představuje neobvyklost, tedy zákonodárcem uváděnou neočekávanost ujednání.⁷⁰ Obecný předpoklad překvapivosti, resp. nepřekvapivosti ujednání lze v některých případech rozeznat již ze zákonné úpravy.⁷¹ Ve vztahu k jednostranným změnám obchodních podmínek se bude jednat o závazky, u nichž k jednostranným změnám dochází pravidelně a zakotvení ujednání, které takovou změnu umožňuje, by tak nemělo být shledáno překvapivým.⁷²

Zákaz překvapivých ujednání obsahuje také § 305c odst. 1 BGB, podle něhož nejsou součástí smlouvy neobvyklá ustanovení obchodních podmínek, s nimiž druhá smluvní strana nemohla rozumně počítat. Je však třeba mít na paměti, že německý občanský zákoník pojímá obchodní podmínky materiálně. Německá teorie vychází z teze, že obchodní podmínky se co do jejich abstraktnosti a jednostrannosti podobají právním předpisům a jsou přizpůsobeny příslušným právním odvětvím, jímž mají sloužit. Kritériem hodnocení překvapivosti jednotlivých ujednání je pak rozpor legitimního očekávání průměrného spotřebitele se skutečností nastalou v daném odvětví, přičemž tento rozpor musí být významný.⁷³

Jak již bylo řečeno, vedle ochrany slabší smluvní strany v rámci adhezních smluv, poskytuje občanský zákoník ještě zvláštní právní ochranu slabším stranám v rámci spotřebitelských vztahů. Pro takové vztahy je charakteristické, že podnět ke smluvnímu jednání pochází zpravidla od podnikatele, přičemž spotřebitel není na smluvní ujednání připraven, při kontraktaci je využíván moment překvapení a nezkušenosti slabší strany.⁷⁴ Proto se zákonodárce pokouší vyrovnat tuto dysbalanci a staví do opozice dvě stěžejní zásady soukromého práva.⁷⁵ Tak dochází k omezení zásady autonomie vůle ve prospěch zásady ochrany slabší strany. V minulosti se Ústavní soud k legitimitě omezení zásady autonomie vůle vyslovil tak, že autonomie vůle nemůže být absolutní tam, kde existuje jiný základní právo jednotlivce nebo ústavní princip či jiný ústavně aprobovaný veřejný zájem, které jsou způsobilé autonomii vůle proporcionálně omezit.⁷⁶ Ochrana spotřebitele je bezesporu ústavně aprobovaným veřejným

⁷⁰ŠILHÁN, J. § 1753 [Překvapivá ujednání]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace) [Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2022.

⁷¹Např. § 11a odst. 4 EZ.

⁷²Výkladové stanovisko ERÚ č. 2/2022, str. 1; např. ČEZ, a.s. Všeobecné obchodní podmínky dodávky elektřiny (účinné od 4. března 2022), str. 3. Dostupné z: https://www.cez.cz/webpublic/file/edee/podpora/elektrina/dokumenty/cez_vopd_elektrina_platnost_2022-03-04_web.pdf, nebo Pražská energetika, a.s. Obchodní podmínky dodávky komodity č. 12/2021. čl. 3 písm. c). Dostupné z: <https://www.pre.cz/cs/domacnosti/sluzby-zakaznikum/dokumenty-ke-stazeni/vseobecne-dokumenty/>, Innogy Energie, s.r.o. Návrh smlouvy/dodatku o sdružených službách dodávky elektřiny. Dostupné z: <https://www.innogy.cz/pece/formulare/>

⁷³JAUERNIG, O. et al. *Bürgerliches Gesetzbuch*. 4. Auflage. München: C. H. Beck, 1987, str. 1825.

⁷⁴Nález ÚS ze dne 15. června 2009, sp. zn. I. ÚS 342/09.

⁷⁵VÍTOVÁ, B. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách po rekonstrukci soukromého práva*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). str. 34.

⁷⁶Nález ÚS ze dne 15. června 2009, sp. zn. I. ÚS 342/09.

zájmem, v jehož prospěch tedy skutečně lze se zřetelem ke konkrétním okolnostem přistoupit k částečnému omezení.

Česká právní úprava spotřebitelských vztahů vychází z v úvodu definované směrnice 93/13. Oproti evropské právní úpravě, a nakonec i oproti výše uvedeným pojmům, je koncipována přísněji a působí širěji. Vztahuje se totiž nejen na paušalizovaná ujednání, ujednání předložená podnikatelem či ujednání umístěná mimo vlastní text smlouvy, ale také na individuální ujednání,⁷⁷ ujednání navržená spotřebitelem samotným či ujednání, která jsou přímou součástí smlouvy,⁷⁸ zkrátka všude tam, kde by mohlo dojít ke zneužití spotřebitele.

Ke směrnici se několikrát vyjádřil také Evropský soudní dvůr, který ve své judikatuře reflektuje znevýhodnění spotřebitele. Toto znevýhodnění pramení z mnoha faktorů jako je např. ekonomická nerovnost, nerovnost ve vyjednávacích pravomocích a v neposlední řadě úroveň informovanosti, která podle Evropského soudního dvora může být narovnána pouze pozitivním zásahem ve vztahu ke smluvním stranám.⁷⁹ Samotný čl. 8 směrnice 93/13 i Evropská komise v oznámení ohledně pokynů k výkladu a uplatňování směrnice 93/13 umožňuje ještě další zpřísnění právní ochrany spotřebitele na vnitrostátní úrovni.⁸⁰

Transponovaná ustanovení navazující na téma práce nalezneme v ustanoveních § 1813 a 1814 OZ, která byla počátkem letošního roku novelizována a konečně se přiblížila znění výchozí směrnice. Ustanovení § 1813 OZ nově namísto právní domněnky staví najisto, že *„Zneužívající jsou ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem poctivosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele. To neplatí pro ujednání o hlavním předmětu závazku ani pro posouzení přiměřenosti vzájemného plnění, pokud jsou spotřebiteli poskytnuty jasným a srozumitelným způsobem.“*

Novelizované znění předmětného ustanovení terminologicky nahradilo přiměřenost požadavkem poctivosti. Poctivost spojená s ochranou spotřebitele bývá však evropskou legislativou pojímána jako požadavek dobré víry (*requirement of good faith*)⁸¹ a nikoli poctivosti. Český zákonodárce v důvodové zprávě argumentuje tím, že dobrá víra bývá v terminologii občanského zákoníku vnímána a užívána jiným, již zavedeným způsobem a přistoupení k jinému překladu směrnice by tak mohlo vést k matoucím závěrům.⁸² Proti tomuto závěru se však staví někteří autoři komentáře, kteří v této terminologické nepřesnosti spatřují

⁷⁷ Stanovisko NS ze dne 9. října 2013, sp. zn. Cpjn 200/2011, bod 28, rovněž viz čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13.

⁷⁸ HULMÁK, M. § 1813 [Zakázaná ujednání]. In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., str. 423.

⁷⁹ Rozsudek ESD ze dne 26. ledna 2017 ve věci C-421/14, obdobně rozsudek NS ze dne 20. června 2013, sp. zn. 33 Cdo 1201/2012.

⁸⁰ Pokyny ze dne 22. července 2019 k výkladu a uplatňování směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách [online]. 24. 7. 2019, s. 43 [cit. 2022-03-24]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A52019XC0927%2801%29>

⁸¹ Požadavek dobré víry uváděl také zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

další zpřísnění české právní úpravy spotřebitelských vztahů, která způsobuje, že je přiměřenost posuzována nikoli ze subjektivního, nýbrž z objektivního hlediska.⁸³

K původnímu požadavku přiměřenosti se vyslovil také Nejvyšší soud svým konstatováním, že je třeba jej chápat širěji než jako rozpor s dobrými mravy, a to s ohledem na veškeré okolnosti případu.⁸⁴ Tím tak částečně relativizoval rozpor ohledně terminologické přílnavosti. I dle mého názoru by skutečnost, že je (ne)přiměřenost spatřována spíše v tom či onom požadavku, neměla v konečném důsledku rozhodnout o tom, zda bude dané ujednání shledáno nepřiměřeným (tedy zneužívajícím) či nikoli. Tato otázka se tak z praktického hlediska řadí spíše do plejády doktrinálních rozporů.

Rovněž ustanovení § 1814 OZ se dočkalo kýžených změn. Nově se rozpadlo do 2 odstavců a dosavadní termín *zakázaná ujednání* byl nahrazen směrnicí předkládaným termínem *zneužívající ujednání*. V prvním odstavci nalezneme rozšířený demonstrativní výčet ujednání, která jsou zneužívající vždy (tzv. *blacklist*). Najdeme mezi nimi také ujednání, které přímo souvisí s jednostrannou změnou obchodních podmínek.⁸⁵ Druhý odstavec pak nově obsahuje ujednání, jejichž zneužívající povaha se presumuje, neprokáže-li se opak (tzv. *grey list*).

Přísněji český zákonodárce pojal také právní následky spojené s existencí zneužívajícího ujednání, z níž je vyvozována nikoli neplatnost, jak vyplývá z doporučení Evropské komise vycházející z judikatury Evropského soudního dvora,⁸⁶ nýbrž rovnou zdánlivost.⁸⁷ Praktické důsledky těchto odlišných následků spojené s posuzováním zneužívajících ujednání soudy jsou spíše záležitostí občanské právní nauky, ovšem i tento rozpor, který dosud napraven nebyl, víří vody odborného diskurzu.⁸⁸ Zjednodušeně řečeno nedává příliš velký smysl, aby soud potenciálně zneužívající ujednání shledal existujícím (tedy nikoli zdánlivým), následně pak platným, avšak následkem negativního testu přiměřenosti by jej vyhodnotil jako zdánlivé, tj. neexistující. Nadto se takového zneužívajícího ujednání může spotřebitel sám dovolat. Není tedy

⁸²Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (konsolidovaná verze) [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2012 [cit. 23-03-15]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁸³ PELIKÁNOVÁ, I.; PELIKÁN, R. § 1813 [Zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách], In: ŠVETSKA, J., FIALA, J., op. cit., str. 190.

⁸⁴ Rozsudek NS ze dne 25. dubna 2018, sp. zn. 33 Cdo 961/2017.

⁸⁵ Blíže v kapitole č. 4.3.6.

⁸⁶ Rozsudek ESD ze dne 21. prosince 2016, ve spojených věcech C-154/15, C-307/15 a C-308/15, bod 61.

⁸⁷ Pokyny ze dne 22. července 2019 k výkladu a uplatňování směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách [online]. 24. 7. 2019, s. 43 [cit. 2022-03-24]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A52019XC0927%2801%29>

⁸⁸ Ve prospěch zdánlivosti např. HANDLAR, J., Komentář k § 554 OZ. In: LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. str. 1765; HULMÁK, M. § 1813 [Zakázaná ujednání] a § 1815 [Neúčinnost], In: HULMÁK, M. op. cit., str. 442, 475. Ve prospěch absolutní neplatnosti pak VONDRÁČEK, O. § 1815 [Neúčinnost nepřiměřených ujednání], In: PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol., op. cit., str. 1920; PRAŽÁK, Z.; FIALA, J.; HANDLAR, J. a kol. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721-2893 OZ podle stavu k 1.4.2017 ve znění zákona č. 460/2016 Sb.* Praha: Leges, 2017, str. 168.

divu, že rozhodnutí navazující na výše uvedená ustanovení, docházejí mnohdy ke zcela odlišným závěrům, a zatímco jeden soud shledává ujednání absolutně neplatným,⁸⁹ jiný k ujednání nepřihlíží.⁹⁰

Ustanovení § 1813 a 1814 OZ jsou aplikovatelná rovněž na obchodní podmínky, stojí-li na jedné straně spotřebitel. Takovým obchodním podmínkám Ústavní soud přisuzuje odlišnou povahu a zdůrazňuje, že obchodní podmínky ve spotřebitelských smlouvách na rozdíl třeba od obchodních smluv mají sloužit především k tomu, aby nebylo nezbytné do každé smlouvy přepisovat ujednání technického a vysvětlujícího charakteru. Naopak nesmějí sloužit k tomu, aby do nich v často nepřehledné, složitě formulované a malým písmem psané formě skryl dodavatel ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná a o kterých předpokládá, že pozornosti spotřebitele nejspíše uniknou (například rozhodčí doložka nebo ujednání o smluvní pokutě). Pokud tak i přesto dodavatel učiní, nepočíná si v právním vztahu poctivě a takovému jednání nelze přiznat právní ochranu.⁹¹

Ústavní soud v nálezu vyslovil zákaz sjednání smluvní pokuty coby součásti všeobecných obchodních podmínek a stanovil, že ujednání o smluvní pokutě musí být na listině, na níž dle tehdejší právní úpravy spotřebitel připojuje svůj podpis.⁹² Zde opět dochází k rozkolu odborné veřejnosti včetně rozhodovací praxe soudů ohledně toho, zda lze tento závěr aplikovat paušálně na jakoukoli smluvní pokutu zakotvenou v obchodních podmínkách, nebo se jednalo pouze o rozhodnutí *ad hoc*.

Ústavní soud sám ve svém nálezu uvádí formulaci: „Z uvedeného plyne konečný závěr, který dopadá na věc stěžovatele.“⁹³ Pokud bychom se přidrželi pouhého jazykového výkladu, nelze tuto formulaci zredukovat pouze na druhou polovinu věty, nýbrž je nutno nahlížet na uvozovací část jako na jeden souvislý celek, z něhož by jednoznačně plynul záměr Ústavního soudu zakotvit obecně platně právní pravidlo.⁹⁴ V témže bodě Ústavní soud zároveň uvádí výjimku pro specifické případy. Připouští-li Ústavní soud výjimky, je zřejmé, že svůj závěr shledává obecně aplikovatelným. Na druhou stranu, nelze se spokojit s pouhým formalistickým přístupem cestou jazykového výkladu, který by v konečném důsledku mohl vést k vyprázdnění samotné podstaty práva. Je tak třeba poukázat také na bod 31, v němž Ústavní soud zdůrazňuje,

⁸⁹ Rozsudek NS ze dne 25. července 2018, sp. zn. 26 Cdo 2666/2017.

⁹⁰ Rozsudek KS v Ostravě ze dne 17. září 2019, č. j. 69 Co 77/2019.

⁹¹ Nález ÚS ze dne 11. listopadu 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, bod 29, 30.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Nález ÚS ze dne 11. listopadu 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, bod 33.

⁹⁴ Shodně např. rozsudek OS ve Zlíně ze dne 7. října 2014, sp. zn. 19 C 215/2014. Opačně JANOŠEK, V. Absolutní zákaz smluvních pokut v obchodních podmínkách spotřebitelských smluv. Opravdu? *Právní prostor*. [online] 2018-02-16 [cit. 2023-03-20.] <https://www.epravo.cz/top/clanky/absolutni-zakaz-smluvnich-pokut-v-obchodnich-podminkach-spotrebitelskych-smluv-opravdu-107061.html>.

že jeho závěry nelze interpretovat jako *a priori* vyloučení (příkladmo) jmenovaných podstatných ujednání ze spotřebitelských smluv obecně, nýbrž zejména jako omezení jejich uplatnění v tzv. všeobecných obchodních podmínkách. Ústavní soud tedy poukazuje na rozličnou povahu spotřebitelských vztahů a současně vztyčuje pomyslný ukazovák směrem k nečestnému umístění a formulaci některých ujednání do obchodních podmínek, která však nelze kategorizovat.

Pro tento závěr nalezneme oporu také v judikatuře Nejvyššího soudu, který v několika svých rozhodnutích nález Ústavního soudu reflektuje, avšak s různými závěry. Důležitý postulat patří v odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu,⁹⁵ podle něhož je třeba přihlédnout k tomu, zda a jak měl spotřebitel možnost seznámit se s obsahem ujednání o smluvní pokutě, a to z hlediska čitelnosti, rozsahu, míry srozumitelnosti a přehlednosti. Z pouhého umístění v textu obchodních podmínek však závěr o nepřiměřenosti vyplývat nemůže. Měl-li spotřebitel možnost seznámit se s ujednáním předem, nemusí jít se zřetelem ke konkrétním okolnostem o ujednání po obsahové stránce nepřiměřené (zakládající významnou nerovnováhu), a pokud ujednání pravidelně bývá v obchodních podmínkách, nemusí být překvapivé. V jiném rozhodnutí pak Nejvyšší soud rozhodl v neprospěch (vysokoškolsky vzdělané) spotřebitelky, která namítala, že nebyla s obchodními podmínkami seznámena, ačkoli byly podepsány, graficky přehledně zpracovány a připojeny ke smlouvě hlavní. Konečně Nejvyšší soud zdůraznil, že i ochrana spotřebitele má své meze a v žádném případě ji nelze pojímat jako obranu jeho lehkomyšlnosti a neodpovědnosti, čímž opět připomněl roli ve spotřebitelských vztazích často opomínané zásady *vigilantibus iura scripta sunt*.⁹⁶ Pro úplnost je třeba dodat, že v jiných rozhodnutích se Nejvyšší soud se závěry Ústavního soudu naopak ztotožňuje, nýbrž ani v jednom případě nedovozuje závadnost smluvní pokuty pouze v jejím umístění a vždy tak bude nutné posuzovat konkrétní okolnosti případu.⁹⁷

Tento závěr lze podpořit částečně také argumentem systematickým, neboť závěr Ústavního soudu byl učiněn za účinnosti staršího občanského zákoníku, který překvapivě ujednání, narozdíl od současného občanského zákoníku, nikterak neupravoval.⁹⁸ Není důvod, pro

⁹⁵ Rozsudek NS ze dne 28. března 2018, sp. zn. [33 ICdo 45/2017](#), shodně rozsudek NS ze dne 28. listopadu 2019, sp. zn. 29 ICdo 7/2018.

⁹⁶ Rozsudek NS ze dne 27. července 2016, sp. zn. 33 Cdo 5688/2015.

⁹⁷ Rozsudek NS ze dne 25. dubna 2018, sp. zn. 33 Cdo 961/2017, s odkazem na závěry uvedené v rozsudku NS ze dne 28. února 2017, sp. zn. 32 ICdo 86/2015, obdobně také v novějším rozsudku OS v Opavě, ze dne 3. listopadu 2022, sp. zn. 11 C 12/2022-39, nebo rozsudku NS ze dne 30. srpna 2022, sp. zn. 33 Cdo 2151/2021. Na nutnost posuzovat konkrétní smluvní ujednání zvlášť poukazuje také ESD v rozsudku ze dne 4. června 2009, ve věci C-243/08, bodu 42 a 43; dále v rozsudku ze dne 14. března 2013, ve věci C-415/11, bod 66; nebo v rozsudku ze dne 26. ledna 2017, ve věci C-421/14, bod 57.

⁹⁸ JANOŠEK, V. Absolutní zákaz smluvních pokut v obchodních podmínkách spotřebitelských smluv. Opravdu? 2018, op. cit.; BEZOUŠKA, P. Obchodní podmínky, smluvní pokuty a jiná ujednání. *Právní rozhledy*. 2018, roč. 26,

který by bylo ujednání o jednostranné změně obchodních podmínek obsažené v řádně inkorporovaných obchodních podmínkách automaticky shledáno překvapivým či zneužívajícím, bude-li stranou výslovně přijato, bude dobře čitelné, srozumitelné a umístěné v řádně označené části smlouvy.

3. Změna obchodních podmínek – obecně

Potřeba zakotvit možnost úpravy obsahu závazku je nasnadě. Výhrada změny obchodních podmínek představuje určitou jistotu pro nepřetržitý a flexibilní vývoj zpravidla déletrvajících závazků. Právě v rámci nich totiž přirozeně dochází ke změnám okolností, za kterých byly původně uzavřeny. Ke změnám obchodních podmínek dochází v rámci dlouhotrvajících závazků mnohdy i vícekrát, což může mít za následek i vícere znění obchodních podmínek. V této souvislosti je však nutné podotknout, že vznikem nové verze obchodních podmínek nedochází automaticky ke změně podmínek do smlouvy původně včleněných. K inkorporaci nového znění obchodních podmínek do smlouvy je třeba dodržet postup popsany v první kapitole. Pokud chce podnikatel přistoupit pouze ke změně stávajících obchodních podmínek, aniž by se jednalo o kompletní inkorporaci, je třeba dodržet stanovený postup, o čemž zevrubně pojednávají následující dvě kapitoly.

3.1 Jednostranná změna obchodních podmínek

Jednostrannou změnou obchodních podmínek dochází k prolomení principů právní jistoty a legitimního očekávání, které jsou reprezentovány jednou ze stěžejních zásad soukromého závazkového práva *pacta sunt servanda*.⁹⁹ Zakotvení výhrady jednostranné změny však nemusí znamenat úplné zanevření na tuto zásadu, ba naopak může být prostředkem, který umožní smluvní straně plnit obsah závazku, pokud by to za původně vymezených podmínek nebylo možné. Aby nedošlo k vyprázdnění této zásady, stanovil zákonodárce poměrně rigidní požadavky, za kterých lze u vymezené kategorie závazků k jednostranné změně přistoupit. Díky této koncepci by jednostranná změna obchodních podmínek neměla být zneužívána k přenášení podnikatelského rizika na druhou smluvní stranu. Pokud smlouva na rizika, která byla předvídatelná již v době uzavření smlouvy, nepamatuje, nelze se jich následně dovolávat jako důvodu pro změnu smlouvy. Opačný závěr by ve výsledku vedl k situacím, že by následná změna podmínek působila k tíži slabší strany.¹⁰⁰ Účelem právní úpravy je dosáhnout účinku zcela opačného.

Předvídatelnost obecně vychází z předpokladu smluvní odpovědnosti obou smluvních stran, které by při uzavírání smlouvy měly v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*

⁹⁹ Obecně § 3 odst. 2 OZ, v rámci úpravy smluvního závazkového práva pak v § 1759 OZ. V judikatuře např. rozsudek NS ze dne 18. dubna 2006, sp. zn. 21 Cdo 826/2006 nebo nález ÚS ze dne 13. září 2019, sp. zn. II. ÚS 4247/18.

¹⁰⁰ MANFRED, W. *Änderungsklauseln in Versicherungsverträgen* –Karlsruhe : VVW, 2000 (Veröffentlichungen der Hamburger Gesellschaft zur Förderung des Versicherungswesens mbH, Hamburg : H. 24) str. 23. Shodně rozhodnutí OLG Düsseldorf ze dne 22. listopadu 2001, 6 U 29/01.

pamatovat na své zájmy a přičinit se o jejich realizaci. L. Tichý uvádí, že pokud již v momentě uzavírání smlouvy existují předvídatelná či předem známá rizika, dopadá povinnost přijmout odpovídající opatření na obě (resp. všechny) smluvní strany.¹⁰¹ Jakkoli je tato premisa obecně platná, nelze na její aplikaci ve vztazích B2C trvat bezvýhradně. Právní úprava jednostranné změny obchodních podmínek v občanském zákoníku sice zohledňuje dysbalanci obou naproti sobě stojících subjektů, na druhou stranu nepokrývá zdaleka veškerou problematiku, ba naopak otevírá prostor pro další právní polemiku, k níž se v práci postupně vyjádřím.

Kromě výše uvedených principů jednostranná změna obchodních podmínek naráží také do typické zásady soukromého práva, zásady rovnosti stran potažmo zásady autonomie vůle.¹⁰² Přistoupit ke změně smlouvy lze pouze tehdy, pokud s tím souhlasí všechny strany.¹⁰³ V případě závazků obecně pak tehdy, pokud si tak strany ujednaly.¹⁰⁴ Ani v případě jednostranné změny obchodních podmínek tomu není jinak.

3.2 Vývoj jednostranné změny obchodních podmínek

Před přijetím platného občanského zákoníku bychom explicitní úpravu jednostranných změn obchodních podmínek hledali marně. Navíc možnost určit obsah smlouvy odkazem na obchodní podmínky byla za účinnosti starší právní úpravy soustředěna nikoli do občanského zákoníku nýbrž do ustanovení § 273 ObchZ. I tak bychom ve starším občanském zákoníku našli některá ustanovení, která možnost pozdější změny závazku akcentovala, jako např. smlouva o smlouvě budoucí či následná nemožnost plnění.¹⁰⁵ V praxi se ovšem objevovaly situace, které pod žádný z těchto případů nespádaly, a přesto mohla nastat legitimní potřeba závazek později pozměnit. Jednalo se především o závazky dlouhodobé, které byly zákonem opomenuty.¹⁰⁶ Pokud se strana chtěla uchýlit ke změně obsahu smlouvy, muselo být dosaženo dohody na celém jejím znění.

Výše uvedené dokládá také judikatura Nejvyššího soudu, který ve svém rozsudku uvádí: *„Obchodní zákoník (ani zákoník občanský) nestanoví pro obchodní podmínky, které jsou součástí smlouvy, jiný režim jejich změny než pro smlouvu samotnou. Nevyhradí-li si proto účastníci ve smlouvě nebo obchodních podmínkách, které jsou její součástí, zvláštní způsob*

¹⁰¹ TICHÝ, L. Změna okolností a její následky pro smluvní vztahy. In: PAUKNEROVÁ, M; TOMÁŠEK, M. *Nové jevy v právu na počátku 21. století*. IV. Proměny soukromého práva. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum, 2009, str. 273.

¹⁰² Dále také např. rozsudek NS ze dne 28. března 2018, sp. zn. 32 Cdo 352/2017-II.

¹⁰³ Srov. § 1759 OZ. K souhlasu stran blíže v kapitole č. 4.3.4.

¹⁰⁴ Srov. § 1790 OZ.

¹⁰⁵ Srov. § 50a odst. 3 ObčZ, § 575-577 ObčZ. K tomu podrobněji např. ELIÁŠ, K, *Clausula rebus sic stantibus (Význam změny okolností pro trvání obligace ex contractu)*. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 6, str. 151.

¹⁰⁶ TICHÝ, L. In: PAUKNEROVÁ, M; TOMÁŠEK, M. 2009, op. cit., str. 279.

změny obchodních podmínek (např. prostým doručením druhé straně), řídí se předpoklady pro jejich změnu zákonnou úpravou pro změnu obsahu smlouvy samotné.¹⁰⁷ V kontextu tohoto rozhodnutí si strana možnost učinit jednostrannou změnu obchodních podmínek vůbec nevyhradila. Aby mohlo dojít ke změně obchodních podmínek inkorporovaných do smlouvy, je nejprve třeba, aby tak bylo ujednáno. Nelze se spokojit s tím, že oferent tuto změnu oznámí, a to ani pokud v oznámení uvede, že v případě nevyjádření nesouhlasu druhou smluvní stranou ve stanovené době, se změna považuje za schválenou.¹⁰⁸

Nadto také předchozí občanský zákoník obsahoval zákaz odchylek od zákonem stanovených mezí v neprospěch spotřebitele¹⁰⁹ a určil neplatnost tzv. nepřiměřených ujednání vyjmenovaných v ustanovení § 56 ObčZ. Pro účely této práce jej činil zajímavým jeho odst. 3 písm. h) ObčZ, z něhož bylo možné výkladem *a contrario* dovodit možnost sjednat si jednostrannou změnu smluvních podmínek, pokud byly ve smlouvě uvedeny konkrétní důvody, které tuto změnu ospravedlňovaly. Povinnosti uvádět konkrétní důvody jednostranné změny je věnována samostatná kapitola.¹¹⁰

Rovněž v současném občanském zákoníku nalezneme v rámci změny obsahu závazku či změny smlouvy v různých obměnách dovětek „*nestanoví-li zákon jinak*“.¹¹¹ Jelikož v rámci obchodních podmínek speciální úpravu nenalezneme, je třeba, aby si strany možnost jejich případné změny ujednaly předem.¹¹² Podle komentáře jde však o dispozitivní ustanovení a strany se u jiných typů závazků mohou dohodnout i na jiném způsobu změny. Shora uvedené závěry Nejvyššího soudu jsou tak aplikovatelné i dnes.¹¹³

---

¹⁰⁷ Rozsudek NS ze dne 27. února 2013, sp. zn. 23 Cdo 1098/2012.

¹⁰⁸ Rozsudek NS ze dne 27. února 2013, sp. zn. 23 Cdo 1098/2012.

¹⁰⁹ Srov. § 55 odst. 1 ObčZ.

¹¹⁰ Blíže v kapitole č. 4.3.6.

¹¹¹ Srov. § 1759 OZ. Dále rozsudek NS ze dne 6. prosince 2018, sp. zn. 23 Cdo 1580/2018.

¹¹² Rozsudek NS ze dne 27. února 2013, sp. zn. 23 Cdo 1098/2012, dále rozsudek NS ze dne 6. prosince 2018, sp. zn. 23 Cdo 1580/2018.

¹¹³ HULMÁK, M. § 1751 [Odkaz na obchodní podmínky], In: HULMÁK, M., op. cit., str. 158. Dále rozsudek NS ze dne 27. února 2013, sp. zn. 23 Cdo 1098/2012, nebo rozsudek NS ze dne 29. května 2019, sp. zn. 33 Cdo 3608/2018.

3.3 (Jednostranná) změna obchodních podmínek?

S ohledem na výše uvedenou zásadu rovnosti stran, která zapovídá změny, na nichž by se strany předem nedohodly,¹¹⁴ nemůže být způsob změny *ipso facto* jednostranný.¹¹⁵ Jednostranná je změna v okamžiku, nastane-li její účinek okamžikem jejího učinění nebo doručení, popř. okamžikem projevu vůle poslední smluvní strany, je-li jich více.¹¹⁶ Druhá smluvní strana však nemá povinnost navrhovanou změnu přijmout.¹¹⁷ Aby byla změna skutečně jednostranná tak, jak bychom od významu tohoto pojmu očekávali, musela by být vůle druhé strany irelevantní,¹¹⁸ což *a contrario* z dikce § 1752 odst. 1 OZ nevyplývá. Tento oproti předchozí právní úpravě nový institut tak přináší nesrovnalosti napříč odbornou veřejností již v jeho samotném označení. Někteří autoři tak namísto jednostrannosti užívají i jiné přívlastky jako *ultimativní*¹¹⁹ nebo *přiměřené*.¹²⁰ O ultimativní změně lze také polemizovat vzhledem k tomu, že smluvní strana není postavena před změnu jako před hotovou věc, nýbrž je jí stále zachován alespoň minimální, avšak zcela zásadní prostor pro projevení vůle.

Obecně lze ve prospěch jiných přívlastků říci, že změna obchodních podmínek jako taková *de facto* není a nemůže být změnou jednostrannou, neboť, jak již bylo řečeno výše, dosáhnout jí lze pouze tehdy, pokud na ni druhá smluvní strana přistoupí, resp. naopak, pokud závazek v pozměněné podobě nevyproví. Ve své podstatě se tak jedná spíše o možnost zjednodušit a urychlit dosažení smluvního konsensu stran ohledně změny.¹²¹ Komentářová literatura, jakož i většina akademické obce,¹²² však se souslovím jednostranných změn standardně pracuje.

Mám za to, že obsah pojmu jednostranné obchodní podmínky je chápán všemi výše zmíněnými bez ohledu na to, zda se s tímto přívlastkem ztotožňují či nikoli. Výše uvedené pře

¹¹⁴ Shodně také ZUKLÍNOVÁ, M. In: DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 178.

¹¹⁵ Opačně PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. § 1752 [Jednostranná změna obchodních podmínek], In: ŠVESTKA, J., FIALA, J., op. cit., str. 75-76.

¹¹⁶ ZUKLÍNOVÁ, M. In: DVOŘÁK, J. a kol., op. cit., str. 165.

¹¹⁷ K tomu např. SEDLÁČEK, J., SPÁČIL, J., ed. *Obligační právo*. Klasická právnická díla. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2010, str. 19, nebo HOUDEK, Z. Změny obchodních podmínek. In: *Obchodní podmínky*. 2016, op. cit., str. 218, či usnesení NS ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 23 Cdo 746/2010.

¹¹⁸ HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek] In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., str. 168.

¹¹⁹ HOUDEK, Z. Změny obchodních podmínek. In: *Obchodní podmínky*. 1. vydání. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Spisy PF MU, řada teoretická, Editio Scientia, sv. č. 574, Brno, 2016, str. 201.; SELUCKÁ, M. a VEVERKOVÁ, S. *Obchodní podmínky ve vztazích B2C*. Praha: Leges, 2018, str. 184. Dále TOPINKA, J.; BENIAKOVÁ, Z.; DRÁPALOVÁ, M. Jednostranná změna obchodních podmínek po rekodifikaci. *Rekodifikační novinky* [online]. 2012, č. 12, str. 2-3 [cit. 2023-03-14]. In Beck-online.cz [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck.

¹²⁰ HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M., op. cit., str. 164.

¹²¹ Obdobně rozsudek NS sp. zn. 23 Cdo 1580/2018, ze dne 6. prosince 2018.

¹²² BEJČEK, J. *Některá úskalí racionality obchodních podmínek*. Praha: C. H. Beck, 2015. str. 611.

jsou tak dle mého pouze terminologického rázu a pochopení samotného významu tohoto institutu nejsou na újmu.

3.4 Zařazení jednostranné změny obchodních podmínek v občanském zákoníku

Zákonodárce, vědom si přirozené potřeby změn u dalších typů závazků vyjma těch, které již svou úpravu měly, konečně zakotvil výhradu jednostranných změn obchodních podmínek do občanského zákoníku. Tu bychom však marně hledali v dílu o změně obsahu závazku a nalezneme jej v rámci právní úpravy obchodních podmínek § 1751 a násl. OZ.

Není jasné, proč se zákonodárce systematicky uchýlil k tomuto zařazení. Zřejmě bylo jeho záměrem kontinuálně navázat na úpravu obchodních podmínek po vzoru německé právní úpravy obchodních podmínek, nebo se jedná o následek skutečnosti, že finální podoba tohoto ustanovení nevzešla od stejných tvůrců jako zbylá ustanovení. Obsah daného ustanovení je totiž určitým kompromisem, který vyvstal z diskuzí konaných v rámci procesu tvorby současného občanského zákoníku.

V legislativním procesu zaznívaly odlišné názory na to, zda má zákonodárce nabídnout konkrétní řešení v případě jednostranné změny obchodních podmínek po uzavření smlouvy, nebo zda má toto řešení ponechat právní praxi. Vládní návrh se přikláněl spíše ke druhé variantě, avšak ústavně právní výbor přijal doporučení, v němž vzhledem k významu dané problematiky rozhodl, že by bylo vhodné dát praxi jasnou směrnicí.¹²³ Přijaté řešení však není ničím objevným vzhledem k uplatňování obdoby tohoto postupu i v rámci zvláštní právní úpravy mimo občanský zákoník.

---

¹²³ ELIÁŠ, K. *Nový občanský zákoník po schválení v Poslanecké sněmovně*. 2012, roč. 4, č. 1, str. 19.

4. Podmínky jednostranné změny obchodních podmínek v občanském zákoníku

Ustanovení, které zakotvuje možnost jednostranné změny obchodních podmínek v tzv. ultimativní podobě, přináší do občanského zákoníku zvláštní režim pro typově vymezené smlouvy. Ultimátum svou podstatou připomíná princip *take it or leave it* uplatňovaný v rámci uzavírání adhezních smluv,¹²⁴ a spočívá v situaci, kdy je adresát postaven před rozhodnutí, zda navrhanou změnu přijme, či nikoli. Pokud změnu nepřijme, nelze závazek zachovat za stávajících podmínek a ten bude muset být buď změněn, nebo předčasně ukončen.

4.1 Působnost ustanovení § 1752 OZ

Vzhledem k tomu, že obchodní podmínky bývají připojovány ke smlouvám uzavíraným vůči širšímu okruhu osob, není překvapením, že k jednostranným změnám je přístupováno právě u závazků, jejichž obsah, nebo jeho část, je určen (tzn. jednostranně) obchodními podmínkami. Právě změny učiněné vůči širšímu okruhu osob bývají ekonomicky výhodnější, jsou-li učiněny ultimativně, a šetří tak náklady, které by oferent jinak musel vynaložit, pokud by byly sjednávány individuálně.

Aby mohla smluvní strana přistoupit k jednostranné změně v režimu § 1752 odst. 1 OZ, musí se jednat o smlouvy uzavírané v běžném obchodním styku, které jsou:

- (i) uzavírané s větším počtem osob,
- (ii) smlouvy zavazující dlouhodobě,
- (iii) k opětovným plněním stejného druhu,
- (iv) s odkazem na obchodní podmínky, přičemž
- (v) už při jednání o smlouvě musí existovat rozumná potřeba pozdější změny obchodních podmínek.

První nesrovnalost lze spatřovat již v samotné první podmínce spočívající v *běžném obchodním styku*, jehož definici, a to navzdory vysoké frekvenci užívání tohoto sousloví, nikde nenajdeme. Vodítka nalezneme v judikatuře, která za smlouvu uzavřenou v běžném obchodním styku označuje takovou smlouvu, která nevybočuje jak z rámce předmětu

---

¹²⁴ Blíže v kapitole č. 2.

podnikání subjektu,¹²⁵ tak z finančního rozmezí, v němž se smlouvy daného subjektu standardně pohybují.¹²⁶

Nikterak překvapivá je podmínka většího počtu osob, s nimiž je smlouva uzavírána. Tato podmínka souvisí s účelem ustanovení, které spočívá v již několikrát zmíněném hospodárném způsobu kontraktace spočívajícím v šetření jednotkových nákladů.

Dalším zcela zřejmým požadavkem je, že se musí jednat o smlouvu zavazující dlouhodobě k opětovným plněním stejného druhu. Zákonodárce tímto vylučuje možnost aplikovat ustanovení na individuální či neopakovatelná plnění nebo na plnění jednorázové, které již bylo realizováno. Bude se tedy zpravidla jednat o opětovné plnění směřující do budoucna, k němuž jsou zavázány obě smluvní strany, přičemž celková hodnota plnění není předem stanovena.¹²⁷ Jen oboustranně zavazující smluvní vztah může účelně podléhat zvláštnímu režimu ustanovení § 1752 OZ, který může vyústit až v jeho rozvázání.

Poněkud překvapivou pro nás může být podmínka zapsaná pod bodem (iv), která by, striktně lingvisticky vzato, omezila využití ultimativní změny pouze pro smlouvy, jejichž obsah je doplněn obchodními podmínkami ve formálním slova smyslu. Tento výklad by však vedl k vyprázdnění dalšího účelu, pro který bylo předmětné ustanovení přijato. Jeho smysl spočívá mimo ochrany slabší strany také v šetření nákladů, které by jinak oferent musel vynaložit, pokud by změnu vyjednával individuálně. V tomto ohledu je zcela bez významu, zda se jedná o smlouvy s odkazem na obchodní podmínky či např. formulářové smlouvy. Z teleologického hlediska je tak dle mého názoru třeba chápat v tomto případě obchodní podmínky materiálně,¹²⁸ tedy jako veškerá předpřipravená a opakovaně užívaná ujednání bez ohledu na jejich umístění.¹²⁹ Pro podporu tohoto tvrzení může sloužit také kritérium uvedené pod bodem (i), které je typické právě pro obchodní podmínky v materiálním slova smyslu.

Z povahy závazku musí dle § 1752 odst. 1 věty první OZ již při jednání o uzavření smlouvy plynout *rozumná potřeba jeho pozdější změny*. M. Hulmák i J. Bejček shledávají v požadavku rozumné potřeby pozdější změny jakési obecné kritérium, které je přirozenou součástí dlouhotrvajících závazků,¹³⁰ jak ostatně také odpovídá zákonné formulaci. Příkladem

¹²⁵ Rozsudek VS v Praze ze dne 8. února 2007, sp. zn. 15 Cmo 252/2006, rozsudek NS ze dne 29. května 2007, sp. zn. 32 Odo 613/2005, rozsudek NS ze dne 19. prosince 2012, sp. zn. 23 Cdo 608/2011.

¹²⁶ Rozsudek NS ze dne 9. prosince 2009, sp. zn. 23 Cdo 3867/2007; usnesení NS ze dne 30. září 2019, sp. zn. 29 ICdo 137/2017.

¹²⁷ Rozsudek NS ze dne 29. října 2002, sp. zn. 29 Odo 847/2001.

¹²⁸ Blíže v kapitole č. 1.2.1

¹²⁹ PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. § 1752 [Jednostranná změna obchodních podmínek], In: ŠVESTKA, J., FIALA, J., a kol., op. cit., str. 72 – 74.

¹³⁰ HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., sub. 11; dále HOUDEK, Z. In: BEJČEK, J. a kol., op. cit., str. 211.

uvádí závislost plnění na cenovém vývoji, vliv regulace souvisejících oblastí jako např. ochrana osobních údajů, bankovní regulace či technologický pokrok.¹³¹ Lze si však představit i mnoho dalších a zdaleka ne tak zásadních skutečností, které vzhledem k dlouhodobému trvání závazku mohou ospravedlnit změnu obchodních podmínek, např. adekvátní změna obchodní strategie. Proto je záhodno přistupovat k výkladu kritéria rozumné potřeby pozdější změny závazku spíše extenzivně.

I přesto, že již při uzavírání závazku vyplývá rozumná potřeba jeho pozdější změny, konkrétní důvody opravňující k pozdější změně by známy být neměly.¹³² Existují-li již v době uzavření smlouvy předvídatelná rizika, oferent by je jakožto odborník v dané oblasti měl podchytit a projednat již před uzavřením smlouvy. Zanedbání této povinnosti by v žádném případě nemělo mít za následek přenesení hospodářského rizika na druhou smluvní stranu, tím spíše, jedná-li se o stranu slabší.

4.2 Kogentní nebo dispozitivní?

Zcela jasná není ani skutečnost, zda se jedná o úpravu kogentní nebo dispozitivní. Právě povaha daného ustanovení nám může poskytnout odpověď na otázku, zda lze právní úpravu jednostranné změny obchodních podmínek aplikovat také na případy, na které podmínky vyjmenované v ustanovení § 1752 OZ nedopadají. K této problematice se vyjadřují mnozí a názory se různí. Ke shodným závěrům docházejí alespoň co do kogentní povahy ustanovení ve vztahu k závazkům, které naplňují kritéria ustanovení § 1752 odst. 1 věty první OZ. Pokud bychom připustili povahu ustanovení jakožto dispozitivního, tzn. že by omezující podmínky uvedené v ustanovení § 1752 odst. 1 OZ nebyly závazné alespoň pro závazky tam vymezené, došlo by tím v podstatě k vyprázdnění jeho smyslu a stalo by se obsoletním.¹³³

Primárním východiskem pro zhodnocení právní povahy daného ustanovení je tzv. test kogentnosti v ustanovení § 1 odst. 2 OZ. Podle něj jsou zakázána ujednání odlišná od těch, od kterých se dle zákona odchýlit nelze a dále ujednání, která porušují dobré mravy, veřejný pořádek či statusová práva, a to včetně práva na ochranu osobnosti. Pokud se blíže podíváme na formulaci ustanovení § 1752 OZ, žádný výslovný zákaz odchýlit se z něj není patrný. V první větě jsou důsledně vyčtena specifika, která musí právní vztah naplňovat, aby jeho případná

¹³¹ HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M., a kol., op. cit., sub. 11.

¹³² HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., sub. 36.

¹³³ PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. § 1752 [Jednostranná změna obchodních podmínek], In: ŠVESTKA, J., FIALA, J. a kol., op. cit., str. 72 – 74, Shodně ŠILHÁN, J. § 1752 [Ultimátum při změně obchodních podmínek], In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol., str. 1812. Shodně Výkladová stanoviska č. 6 Expertní skupiny KANCL ze dne 19. dubna 2013 – ke změně obchodních podmínek dle § 1752 OZ. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Stanovisko-06.pdf>.

jednostranná změna podléhala režimu ustanovení § 1752 OZ, druhá věta pak říká, že ujednání, která nesplní taxativně vymezené podmínky věty druhé, budou stižena neplatností. I přes absenci výslovného zákazu však z této formulace jasně vyplývá, že pokud bude závazek naplňovat podmínky první věty § 1752 odst. 1 věty první OZ, musí být zákonitě dodržen postup dle věty druhé. Pokud ustanovení zákona požaduje splnění určitých náležitostí pod sankcí neplatnosti, bývá zpravidla ustanovením kogentním.¹³⁴

Otázkou zůstává, zda lze pod režim § 1752 OZ zahrnout i smlouvy, které vymezené podmínky nesplňují. S ohledem na zásadu autonomie vůle zákon v obecné rovině tuto možnost nevylučuje. Účelem ustanovení je stanovit podmínky, které reflektují rizika spojená s prováděním jednostranných změn obchodních podmínek ve vymezeném typu závazků. Účelem naopak není vyloučit či striktně omezit možnost jednostranné změny pro jiné než vymezené typy závazků, což by bylo v rozporu se zásadou autonomie vůle. K jednostranné změně obchodních podmínek tedy lze přistoupit i u jiných typů závazků, je-li tak mezi stranami předem ujednáno. K tomu se za účinnosti starší právní úpravy vyjádřil také Nejvyšší soud v již výše uvedeném rozsudku.¹³⁵ Pro kontext shrnu, že ve svém rozhodnutí konstatoval, že pokud zákon nebo dohoda smluvních stran nestanoví jiný režim změny obchodních podmínek než pro změnu smlouvy samotné, řídí se předpoklady pro jejich změnu zákonnou úpravou pro změnu smlouvy. Pokud si tedy strany u jiného typu závazku ujednaly jiný režim změny obchodních podmínek, ustanovení § 1752 odst. 1 OZ není takovému ujednání na překážku. Ani takové ujednání však není vyňato z působnosti ustanovení na ochranu před překvapivými, v případě vztahů B2C pak navíc ještě zneužívajícími, ujednáními.¹³⁶

4.3 Podstatné náležitosti ujednání o možnosti jednostranné změny

Zákonné požadavky pro ujednání platné a účinné jednostranné změny nalezneme v § 1752 odst. 1 OZ. Navzdory snaze zákonodárce poskytnout úsporné řešení, zvolená formulace stojí a padá na své nejednoznačnosti. V ustanovení tak nalezneme nespočet vágních a blíže nespecifikovaných pojmů, jejichž autoritativní výklad je až na výjimky stále v nedohlednu.

---

¹³⁴ ELIÁŠ, K. *K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku*, 2015, str. 20. Prohlašuje-li norma ujednání za platné jen za předpokladu splnění zákonem stanovených podmínek, je kogentní.

¹³⁵ Rozsudek NS ze dne 27. února 2013, sp. zn. 23 Cdo 1098/2012. Ačkoli bylo rozhodnutí vydáno za účinnosti starého občanského zákoníku, jeho závěry jsou aplikovatelné dodnes.

¹³⁶ BOROVIČKA, M. Jednostranné změny smluv a obchodních podmínek z pohledu spotřebitele [online]. Praha: Wolters Kluwer. [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/239954/1/2?vtextu=Borovička%20jednostranné%20změny%20smluv%20a%20obchodn%C3%ADch%20podm%C3%ADnek#lema0>

4.3.1 Doložka o oprávnění k jednostranné změně obchodních podmínek

Jak již bylo uvedeno výše, aby mohla strana přistoupit k jednostranné změně obchodních podmínek, musí si tuto možnost vyhradit ve smlouvě předem, neboť ze zákona žádné obecné zmocnění nevyplývá.

Ze zákona nevyplývá ani požadavek na umístění takové doložky. Tedy zda je třeba, aby byla doložka umístěna v textu smlouvy jakožto listiny s podstatným obsahem, jíž smluvní strana stvrzuje svým podpisem, nebo postačí, je-li tato doložka součástí obchodních podmínek, které jsou inkorporovány do smlouvy. V tomto případě využijeme úvodní pojednání ohledně kontroly překvapivosti ujednání. Podotýkám, že i v případě doložky opravňující k jednostranné změně bude posuzována její překvapivost s ohledem na veškeré okolnosti případu. Zohledňovány tak budou nejen objektivní, ale také subjektivní kritéria. Jelikož občanský zákoník umožňuje jednostrannou změnu závazků ze smluv, z nichž již v momentě uzavření vyplývá rozumná potřeba jejich pozdější změny, mám za to, že u většiny takových smluv postačí, bude-li doložka o možnosti jednostranné změny uvedena v řádně inkorporovaných obchodních podmínkách.¹³⁷ Zjednodušeně řečeno u závazků, u nichž dochází k jednostranným změnám zcela běžně a takové doložky bývají pravidelnou součástí smlouvy,¹³⁸ je pravděpodobnost shledání doložky překvapivou značně ponížena. Překvapivost doložky bude v každém případě předmětem posuzování, a to nejen z obsahového, ale i z formálního hlediska.

4.3.2 Přiměřenost

Doložka o jednostranné změně obchodních podmínek by tedy neměla být překvapivá ani svým umístěním, ani obsahem. Kromě (ne)překvapivosti musí být změny prováděny pouze v nezbytném rozsahu dle obecné zásady proporcionality, současně při zohlednění zájmů všech smluvních stran a jejich spravedlivém uspořádání.¹³⁹

Vzhledem k tomu, že jednostranným zásahem do obsahu závazku dochází ke kolizi zásady *pacta sunt servanda* a zásady autonomie vůle, resp. smluvní volnosti, je třeba obě tyto zásady vyvažovat a dosáhnout tak přijatelného řešení. Uspokojivého kompromisu lze dosáhnout pouze tehdy, budou-li zájmy jednotlivých smluvních stran vyváženy. Do smlouvy by pak mělo být zasahováno pouze, je-li to nezbytné, co nejméně a v nejnižší možné míře.

¹³⁷ K paušální možnosti uvést doložku přímo v obchodních podmínkách viz PRAŽÁK, Z. § 1752. In: PRAŽÁK, Z., FIALA, J., HANDLAR, J. a kol., op. cit., str. 61.

¹³⁸ Např. výkladové stanovisko ERÚ č. 2/2022, str. 1.

¹³⁹ MANFRED, W. Änderungsklauseln in Versicherungsverträgen, 2000, op. cit., str. 32.

V některých případech nám zákon určení povahy změny coby nepřiměřené usnadňuje. Jedná se o situace, kdy je k účinnosti ujednání požadováno jeho výslovné přijetí adresátem. Bude se jednat například o výše uvedená *zneužívající* nebo *překvapivá ujednání*.¹⁴⁰

I přes to, že jde opět o neurčitý právní pojem, (ne)priměřenost změny bude posuzována z objektivního hlediska oproštěného od dílčích zájmů jednotlivých smluvních stran za předpokladu zachování požadavku poctivosti.¹⁴¹ S odkazem na kapitolu v první části práce podotýkám, že přiměřenost a poctivost nejsou zaměnitelné pojmy a nelze je pro tyto účely slučovat.¹⁴² Zároveň však každá nerovnováha v právech a povinnostech musí být současně poměřována i z hlediska principu poctivosti. Tak například pokud určité ujednání bude do obchodních podmínek řádně inkorporováno, nenaplní kritérium překvapivosti a splní veškeré předpoklady poctivého právního jednání, nelze o něm bez dalšího říci, že nemůže být současně nepřiměřené. Naopak ujednání obchodních podmínek nemusí být zneužívající (nepřiměřené) dle § 1813 a násl. OZ, ale může být překvapivé např. svým umístěním. Zde opět odkazují na výše uvedenou judikaturu Ústavního a Nejvyššího soudu ohledně umístování ujednání o smluvní pokutě do obchodních podmínek.¹⁴³

Pokud bychom se omezili na pouhé poměrování smluvních práv a povinností bez ohledu na princip poctivosti, mohli bychom např. u spotřebitelských smluv dojít k závěru, že neplatná jsou veškerá ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná. Proto, nezávisle na tom, zda bude ujednání o jednostranné změně obchodních podmínek shledáno přiměřeným, je nezbytné, aby obstálo také vedle požadavku poctivosti dle § 6 OZ.¹⁴⁴

Recitál č. 16 směrnice 93/13 dále zmiňuje, že při posuzování poctivosti musí být brán zvláštní ohled na sílu vyjednávacích pozic,¹⁴⁵ tedy např. zda byl spotřebitel motivován k tomu, aby s ujednáním souhlasil, nebo zda ujednáním bylo vyhověno jeho zvláštnímu požadavku. Při posuzování poctivosti je předkládající smluvní strana povinna vzít v úvahu také oprávněné zájmy druhé smluvní strany.¹⁴⁶ Evropský soudní dvůr spatřuje zvláštní relevanci, pokud

---

¹⁴⁰ Srov. § 1753 OZ, § 1813 a násl. OZ, blíže v kapitole č. 2

¹⁴¹ LANDO, O. BEALE, H. G. *Principles of the European contract law*. The Hague: Kluwer Law International, 2000, str. 126.

¹⁴² Blíže v kapitole č. 2.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Viz např. NOVÝ, Z. Princip „poctivosti“ dle Draft Common Frame of Reference jako inspirace pro výklad § 6 odst. 1 návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 20, č. 2, str. 46. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptemrgjpxa4s7gjpgxgzugy&groupIndex=2&rowIndex=0&refSource=search>.

¹⁴⁵ Oznámení Komise ze dne 27. září 2019 (Úřední věstník 2019/C 323/04), Pokyny k výkladu a uplatňování směrnice Rady 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách [online]. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebitel/2022/1/Pokyny---Smernice-o-zneužívajících-ujednaních-ve-spotřebitelských-smlouvách.pdf>.

¹⁴⁶ Tamtéž.

podnikatel mohl rozumně předpokládat, že by spotřebitel s ujednáním souhlasil i tehdy, bylo-li by sjednáno individuálně.¹⁴⁷

Německý protějšek občanského zákoníku v ustanovení § 308 BGB obsahuje demonstrativní výčet ujednání obchodních podmínek spotřebitelských smluv, která jsou standardně považována za neplatná (tzv. *grey list*).¹⁴⁸ Mezi nimi najdeme také ustanovení, které uvádí, že neplatné je takové ujednání uživatele obchodních podmínek, které ho opravňuje ke změně či odchylce od smluveného plnění, ledaže je tato změna s ohledem na zájmy druhé strany přijatelná. Dle německé judikatury je důležité, aby zájem strany oprávněné ke změnám smlouvy byl alespoň srovnatelný s typickým zájmem druhé smluvní strany.¹⁴⁹

Kritérium přijatelnosti je rovněž poměrně vágní a v konečném důsledku subjektivní pojem, a to i navzdory tomu, že jej německý občanský zákoník pojímá objektivně.¹⁵⁰ Objektivním hlediskem pro posuzování přijatelnosti bude zejména očekávání průměrného spotřebitele, dále specifika smlouvy a povaha ustanovení, k jehož změně má dojít. Půjde-li pouze o změnu nahodilých ujednání, bude přijatelnost nepochybně posuzována s větší benevolencí než změna podstatných náležitostí smlouvy.¹⁵¹

Obdobně jako u překvapivosti ujednání obchodních podmínek podle § 1753 OZ platí, že co může být přijatelné pro jednoho, nemusí být přijatelné pro jiného. Přijatelnost by tedy dle německého občanského zákoníku měla být posuzována *ad hoc* stejně jako kritérium překvapivosti v českém občanském zákoníku. Ani tehdy, je-li ujednání pro stranu přijatelné ve smyslu § 308 odst. 4 BGB, nemusí být platné, neprojde-li testem přiměřenosti v § 307 odst. 1 BGB. Nepřiměřené je takové ujednání obchodních podmínek, které zakládá v rozporu s požadavkem dobré víry¹⁵² nerovnováhu ve vzájemných právech a povinnostech.¹⁵³ Není překvapením, že se tato formulace nápadně přibližuje generální klauzuli zneužívajících ujednání spotřebitelských smluv v § 1813 odst. 1 OZ. Obě jsou totiž výsledkem transpozice čl. 3 směrnice 93/13. Ustanovení § 307 odst. 1 BGB se však aplikuje pouze na ujednání obchodních podmínek (v materiálním smyslu), která se odchyľují od zákonem stanoveného režimu, a nikoli na

¹⁴⁷ Rozsudek ESD ze dne 14. března 2013, ve věci C-415/11; dále rozsudek ze dne 26. ledna 2017, ve věci C-421/14, nebo rozsudek ze dne 20. září 2017, ve věci C-186/16, bod 57.

¹⁴⁸ MICKLITZ, H. W. German Unfair Contracts Act and the EC Directive 93/13. In: LONBAY J. *Enhancing the legal position of the European Consumer*. 1996. str. 173.

¹⁴⁹ Rozhodnutí BGH ze dne 15. listopadu 2007, sp. zn. III. ZR 247/06.

¹⁵⁰ Přijatelnost změny dovozujeme z anglického překladu „*modification, that can be reasonably expected of the other party*“.

¹⁵¹ STAUDINGER, J. von; *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen*, Die Datenbank, [cit. 2022-10-09], komentář k 308 odst. 4 BGB. Dostupné z: <http://beck-online.beck.de>.

¹⁵² V § 1813 OZ před novelizací „v rozporu s požadavkem přiměřenosti“, nyní po novelizaci § 1813 odst. 1 OZ „v rozporu s požadavkem poctivosti“. Ke vztahu požadavku poctivosti v. dobré víry viz kapitola 2 (str. 12).

¹⁵³ JAUERNIG, O. et al. *Bürgerliches Gesetzbuch*. 4. Auflage. München: C. H. Beck, 1987, str. 1835.

individuální ujednání,¹⁵⁴ ledaže nepřiměřená nerovnováha plyne z nejasnosti a nesrozumitelnosti takového ujednání.¹⁵⁵

Naopak pokud bude provedená změna shledána obecně přiměřenou, nemusí být pro druhou smluvní stranu přijatelná. Právě pro tyto případy by smluvní straně mělo být založeno právo smlouvu vypovědět,¹⁵⁶ které však stejně jako v českém občanském zákoníku neplyne přímo *ex lege*, nýbrž musí být založeno smluvně.

Z výše uvedeného vyplývá, že právní ochrana, kterou spotřebiteli poskytuje občanský zákoník, poskytuje vyšší standard ochrany než jeho německý protějšek. Na ujednání obchodních podmínek se v českém právním prostředí uplatní nejen ochrana před obsahovou a formální překvapivostí, ale navíc ještě ochrana před zneužívající povahou ujednání spotřebitelských smluv. Ochrana před zneužívajícími ujednáními spotřebitelských smluv se sice, narozdíl od překvapivosti, omezuje pouze na obsahovou kontrolu, avšak nejen vůči ujednáním v obchodních podmínkách, nýbrž vůči veškerým přímým i nepřímým ujednáním spotřebitelských smluv. Tato skutečnost ovšem přímo souvisí s rozdílným pojetím obchodních podmínek, které německý občanský zákoník pojímá materiálně. Působnost právní úpravy obchodních podmínek se tak uplatní v mnohem širší míře s výjimkou ujednání individuálních, která budou posuzována „pouze“ s ohledem na požadavek transparentnosti.

4.3.3 Způsob oznámení změny druhé smluvní straně

Jsou-li splněny předpoklady ohledně povahy závazku, je nutné, aby ujednání splňovalo ještě další obsahové požadavky. K platnosti ujednání o možnosti jednostranné změny obchodních podmínek musí být předem ujednán alespoň způsob, jakým bude změna oznámena druhé smluvní straně. Slovo „alespoň“ naznačuje, že se jedná o jistý minimální požadavek, u kterého není vyloučeno jeho další zpřísnění v souladu s relativně kogentní povahou ustanovení. Názory na požadovaný obsah a formu oznámení o změně obchodních podmínek podle občanského zákoníku se liší. Přesnou podobu ani minimální obsah tohoto oznámení občanský zákoník nedefinuje.

Ze zákona nezjistíme ani to, zda má být oznámena kompletní podoba změny, či postačí pouhé oznámení o provedení změny jako takové. Jisté ovšem je, že na způsoby oznámení ve vztazích B2C budou kladeny vyšší nároky a za dostatečnou tak nebude vnímána jakákoli zvolená

¹⁵⁴ Souladně se zněním směrnice narozdíl od přísnější právní úpravy § 1813 odst. 1 a násl. OZ.

¹⁵⁵ Srov. § 307 odst. 3 BGB, poslední věta. Test přiměřenosti dle § 307 odst. 1, 2 BGB se obecně uplatní na ujednání obchodních podmínek, která nahrazují existující zákonná ustanovení, nebo se od nich odchylojí. Jelikož zákon neobsahuje žádná konkrétní ustanovení, která by upravovala specifika předmětu závazku, který bývá dojednáván individuálně, taková ujednání se těžko mohou odchylovat od zákona nebo jej dokonce nahrazovat. Proto se u těchto ujednání bude posuzovat pouze to, zda byly sděleny transparentně.

¹⁵⁶ MANFRED, W. Änderungenklauseln in Versicherungsverträgen, 2000, op. cit., str. 67.

podoba oznámení.¹⁵⁷ Z. Houdek či M. Hulmák vykládají tuto interpretační mezeru jako spor ohledně toho, zda je nutné opětovně inkorporovat změnu obchodních podmínek podle § 1751 odst. 1 OZ. Autoři dovozují, že nikoli, neboť by tím došlo k popření podstaty jednostranné změny obchodních podmínek v ultimativní podobě, která spočívá v presumpci souhlasu, pokud adresát změnu neodmítne. Je-li souhlas založen na základě pozitivní fikce, musí zákonitě zahrnovat také presumpci seznámení se s předkládanou změnou. Pokud obě strany na tento postup původně přistoupily, není důvod požadovat, aby bylo do oznámení o změně obchodních podmínek implementováno kompletní znění navrhované změny.¹⁵⁸ I. Pelikánová a R. Pelikán se sice výslovně k problematice oznámení změny nevyjadřují, uvádějí však, že možnost odmítnout změnu v zásadě představuje výhradu k paušálně udělenému souhlasu s obchodními podmínkami. Zatímco jedna smluvní strana svůj prve udělený souhlas s uzavřením smlouvy mohla zamýšlet na jakékoli její znění, jiná smluvní strana mohla svůj souhlas směřovat pouze ke konkrétnímu znění smlouvy.¹⁵⁹

V oznámení o změně obchodních podmínek by tak dle mého názoru mělo být uvedeno alespoň stručné shrnutí podstaty navrhovaných změn včetně jejich reálných dopadů na spotřebitele a pokynů v případě jejich nepřijetí. Tak např. by měl podnikatel v oznámení uvést následky spojené s mlčením druhé smluvní strany a rovněž požadavek k učinění výslovně výpovědi. Ze zákona totiž neplyne, zda již odmítnutím změny dochází k výpovědi, nebo je třeba výpověď učinit zvlášť. Odmítnutí může být pouhým projevem nesouhlasu se změnou a nikoli projevem vůle závazek rovnou vypovědět.

Vývoj požadavků na oznámení jednostranné změny lze pozorovat na příkladu zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích. Do přijetí novely zákon o elektronických komunikacích požadoval uveřejnění změny v provozovně a dále uveřejnění způsobem umožňujícím dálkový přístup. Zákazníkovi pak bylo nutné oznámit pouze informaci o uveřejnění tedy nikoli změnu jako takovou, se kterou měl povinnost se seznámit právě v místě uveřejnění. V praxi tak byl zákazníkovi zaslán e-mail či SMS s prostou informací, že změny jsou uvedeny v ceníku umístěném na webu. Novela zákona o elektronických komunikacích od 1. ledna 2022 zavedla povinnost informovat zákazníka v textové podobě jasným a srozumitelným způsobem,

---

¹⁵⁷ Opačně PEŠA, R. Jednostranná změna obchodních podmínek. In: SELUCKÁ, M., VEVERKOVÁ, S. a kol. *Obchodní podmínky ve vztazích B2C*. Praha: Leges, 2018, str. 84.

¹⁵⁸ HOUDEK, Z. In BEJČEK, J. a kol., op. cit., str. 205. HULMÁK, M., § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., str. 165.

¹⁵⁹ PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. § 1752 [Jednostranná změna obchodních podmínek], In: ŠVESTKA, J.; FIALA, J. a kol., op. cit., str. 74.

aniž by zákazník musel po změnách pátrat sám.¹⁶⁰ Pouhé vyrozumění o změně s odkazem na webovou stránku, kde si může změnu dohledat, dnes již neobstojí.¹⁶¹

Obdobně došlo s účinností od 1. ledna 2022 k novelizaci zákona č. 458/2000 Sb., zákon o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), která zakotvila požadavek prokazatelného a adresného oznámení o zvýšení ceny dodávek energií, avšak již bez dalšího přiblížení.¹⁶² Energetický regulační úřad (dále jen „ERÚ“) se však způsobem a obsahem oznámení zabýval hned několikrát ve svých výkladových stanoviscích. Současné požadavky nalezneme ve výkladovém stanovisku č. 1/2022 ze dne 31. ledna 2022, které reflektuje právě výše zmíněnou novelu.¹⁶³ Právní úpravě jednostranné změny obchodních podmínek v energetickém zákoně je věnována samostatná kapitola, v níž bude výše uvedené stanovisko a požadavky na oznámení změny rozebráno podrobněji.¹⁶⁴

Právě v sektorových právních odvětvích lze v posledních letech spatřovat intenzivní snahu o stanovení mantinelů ve vztahu k oznámení změny obchodních podmínek. Kromě výkladového stanoviska ERÚ jej nalezneme také např. v rozhodnutí Českého telekomunikačního úřadu (dále jen „ČTÚ“), ve kterém ČTÚ rozhodl, že pouhé oznámení o nahrazení stávajícího tarifu „modernějším řešením“ není v souladu se zněním § 1752 odst. 1 OZ.¹⁶⁵ Díky interpretačním závěrům ERÚ či ČTÚ získávají nároky kladené na podobu oznámení zcela konkrétní obrysy. Má-li se oznámení skutečně a prokazatelně dostat do dispoziční sféry adresáta, nelze se spokojit s prostou informací, že oznámení o změně bude zveřejněno v sídle podnikatele nebo na jeho webových stránkách.¹⁶⁶ Oferent by těžko prokazoval, že vynaložil veškeré úsilí, aby

¹⁶⁰ Srov. § 63 odst. 2 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích.

¹⁶¹ Český telekomunikační úřad. Změna smlouvy nesmí zákazníky měnit na detektivy. In: *Monitorovací zpráva*, č. 8/2018, str. 2. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ctu/monitorovaci-zprava-c.8/2018/obrazky/mz-2018-08.pdf>

¹⁶² § 11a odst. 2 zákona č. 458/2000 Sb., energetického zákona.

¹⁶³ Výkladové stanovisko ERÚ k požadavkům na obsah a způsob oznamované informace o zvýšení ceny nebo o změně jiných smluvních podmínek, [online]. Energetický regulační úřad, 31. ledna 2022, [cit. 29. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.eru.cz/vykladove-stanovisko-eru-c-1-2022-oznameni-zmeny-cen-a-jinych-smluvnich-podminek>

¹⁶⁴ Blíže v kapitole č. 5.

¹⁶⁵ Obdobně také ŠILHÁN, J., § 1752 [Ultimátum při změně obchodních podmínek], In: LAVICKÝ, J., VÝTISK., M., BERAN, V. a kol., op. cit., str. 1812 a násl.

¹⁶⁶ ŠILHÁN, J. § 1752 [Ultimátum při změně obchodních podmínek], In: LAVICKÝ, J., VÝTISK., M., BERAN, V. a kol., op. cit., str. 1812 a násl. Shodně Jednostranná změna smlouvy a způsob vyrozumění účastníka o změně smluvních podmínek. In: *Doporučení Českého telekomunikačního úřadu k návrhům smluv o poskytování dostupných služeb elektronických komunikací*, Férové smlouvy s operátory. 2. aktualizované vydání [online]. Český telekomunikační úřad, 2015 [cit. 2023-03-29]. str. 32. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/clanky/62468/soubory/brozura-v2.pdf>. Shodně Energetický regulační úřad, „Zdražení energií musí dodavatel (po)řádně oznámit, zpráva na webových stránkách nestačí“ [online]. 6. března 2022 (aktualizováno 27. července 2022). [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: https://www.eru.cz/zdrazeni-energi-i-musi-dodavatel-po-radne-oznamit-zprava-na-webovych-strankach-destaci#_edn1.

oznámení změny druhou smluvní stranu reálně zastihlo. Změna obchodních podmínek se navíc často nedotýká všech zákazníků a obecné neadresné oznámení o zveřejnění by tak spíše vedlo k jejich zmatení. Naopak za uspokojivou formu bude považováno individuální a napřímo adresované oznámení, kterým bude typicky e-mail s potvrzením doručení, poštovní zásilka s dodejkou, příp. doručení do datové schránky.¹⁶⁷

I s ohledem na přístup ve zvláštních právních odvětvích bych ráda nastínila podstatu výhrady jednostranné změny ještě v trochu jiném světle než výše uvedení Z. Houdek či M. Hulmák, a to *in favorem* spotřebitelů. Je-li adresátovi založeno právo předkládanou změnu odmítnout a závazek vypovědět, musí být nejprve schopný zhodnotit, zda je ochoten na změnu přistoupit a znát tak relativně podrobně i obsah této změny co do jejích důsledků. Smluvní strana navíc musí závazek vypovědět v určité výpovědní době, přičemž k posílení „dostatečnosti“ této výpovědní doby by smluvní strana vedle obstarávání náhradního plnění neměla být nucena vynakládat další úsilí ke zjišťování navrhované změny porovnáváním původního a pozměněného znění obchodních podmínek.

Pokud bychom se podrželi pouhé zákonné formulace, mohli bychom dojít *ad absurdum* k závěru, že platná by byla i taková změna, na niž smluvní strana přistoupila, aniž by předem reálně znala její obsah, resp. aniž by byla s to zhodnotit, zda závazek vypoví či nikoli. Takováto interpretace by nejen postrádala jakoukoli logiku, nýbrž by odporovala smyslu a účelu daného ustanovení, kterým je neustále a účelně opakovaná ochrana druhé (slabší) smluvní strany.

I v obsahových požadavcích oznámení změny tak půjde o poměřování dvou účelů, kterým má výhrada jednostranné změny obchodních podmínek sloužit. První, tj. standardizace a racionalizace provádění hromadných změn obchodních podmínek, a druhý, který si klade za cíl chránit spotřebitele před svévolnými změnami obchodních podmínek k jejich tíži. Zákonná koncepce jednostranné změny kladoucí poměrně striktní požadavky totiž zcela evidentně nepočítá s tím, že by obchodní podmínky mohly být měněny také ve prospěch spotřebitele.

4.3.4 Souhlas se změnou obchodních podmínek

Souhlasným projevem vůle nemusí být a často ani nebývá jeho výslovné vyjádření. Za projev souhlasu může být považována i situace, kdy bude adresát nečinný. Nečinnost může mít dvojí podobu. První z nich je jakési konkludentní přijetí změny. Akceptant k přijatému návrhu nevyjádří žádné námitky a nadále plní povinnosti a požívá práva plynoucí z uzavřené smlouvy. Aby konkludentní změna smlouvy byla platná, musí být z daného chování spočívajícím v mlčení a pokračování v plnění závazku patrné, že na novém znění panuje shoda, což může být mnohdy

---

¹⁶⁷ Nižší nároky na prokazatelné doručování klade výkladové stanovisko ERÚ č. 1/2022, str. 6. Viz kapitola č. 5.3.1.

problematické. Ani odborné publikace v této možnosti neshledávají vhodné východisko pro řešení přípustnosti jednostranných změn.¹⁶⁸ I při takové shodě totiž může nastat situace, kdy vznikne rozpor ohledně určení přesného obsahu pozměněného závazku. Pro učinění změny obchodních podmínek se tak tato možnost nejeví vhodně a dále jí nebude věnována pozornost.

Druhá podoba spočívá v mlčení, s nímž je spjat souhlas s jednostrannou změnou obchodních podmínek. Ačkoli mlčení paušálně nelze považovat za souhlasný projev vůle, je právě tato forma přijetí v souvislosti s jednostrannou změnou obchodních podmínek hojně diskutována. Ačkoli obecně platí zásada *qui tacet, consentire non videtur*,¹⁶⁹ u jednostranných změn obchodních podmínek je s mlčením nakládáno jako s pozitivní fikcí. Pokud byla straně poskytnuta možnost se ke změně vyjádřit a ve stanovené lhůtě ji přijmout, resp. odmítnout, má se za to, že se změnou vyslovila souhlas. Tento způsob změny musí být stranami dojednan před uzavřením smlouvy.¹⁷⁰ Ke změně tedy nedojde, zakotví-li tuto změnu oferent až do návrhu změny, k němuž se druhá smluvní strana ve stanovené lhůtě nevyjádří.

Koncepce právní fikce pro přijetí změny obchodních podmínek je užívána také v Německu. Německý občanský zákoník připouští užití této fikce pouze za podmínek splnění požadavků § 308 odst. 5 BGB. Jedná se v podstatě o zakotvení doložky, v níž je poskytnuta dostatečná lhůta k tomu, aby se smluvní strana vyjádřila, a současně je upozorněna na následky spojené s jejím mlčením. Česká právní úprava zakotvuje pouze povinnost sjednat v původní smlouvě, jak se případná změna druhé straně oznámí a právo změnu odmítnout a závazek vypovědět. Ohledně požadavku na zvláštní upozornění o důsledcích v případě nevyjádření projevu vůle zákon mlčí. Oferenti tak důsledky nevyjádření odbývají buď drobnými ustanoveními obchodních podmínek a mnohdy na následky neupozorňují vůbec. Smluvní strana by nicméně v ideálním případě měla být v oznámení jasně a srozumitelně informována o následcích, které jí v případě nevyjádření nesouhlasu vzniknou.¹⁷¹

Německý federální soud ve svém někdejší rozhodnutí stanovil kategorii změn, k jejichž přijetí pouhé užití právní fikce nestačí. Typicky se bude jednat o změny podstatných náležitostí smlouvy.¹⁷² Novější rozhodnutí německého federálního soudu pak přišlo se závěrem, že fikci souhlasu lze užít pouze v případě změny, která je v obchodních podmínkách vytčena již před uzavřením smlouvy, nebude-li touto změnou dotčen hlavní předmět plnění.¹⁷³

¹⁶⁸ KRÜGER, W. Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 2a. Schuldrecht Allgemeiner Teil. 4. Auflage. München: C.H.Beck, 2003, str. 1100.

¹⁶⁹ Např. ZUKLÍNOVÁ, M. In DVORÁK, J. a kol., op. cit., str. 157.

¹⁷⁰ HULMÁK, M. § 1740 [Souhlas s nabídkou]. In HULMÁK a kol. op. cit., str. 116.

¹⁷¹ Např. Všeobecné obchodní podmínky Inform Data, a.s. účinné od 1. října 2022, čl. 1 odst. 6, poslední věta. Dostupné z: https://www.inform.cz/files/public/Vseobecne_obchodni_podminky.pdf.

¹⁷² Rozhodnutí BGH ze dne 11. října 2007, sp. zn. III ZR 63/07.

¹⁷³ Rozhodnutí BGH ze dne 27. dubna 2021, XI ZR 26/20.

4.3.5 Výpověď závazku ze smlouvy

Jak už bylo výše několikrát uvedeno, druhé smluvní straně musí být v případě nesouhlasu umožněno „*změnu odmítnout a závazek z tohoto důvodu vypovědět*“.¹⁷⁴ Toto právo lze rovněž vnímat ve dvou rovinách. Ačkoli se slabší postavení spotřebitele stává tímto ultimátem ještě citelnější,¹⁷⁵ možnost závazek vypovědět pozici adresáta změny naopak upevňuje, neboť obecně platí, že přijít o podstatnou část svého zákaznického portfolia není v zájmu oferenta.

Ačkoli bychom informaci o možnosti závazek vypovědět očekávali také v oznámení o změně, zákonodárce explicitně tento požadavek nestanoví. Z toho lze dovodit, že na jeho splnění netrvá. Zřejmě je v tomto případě spoléháno na poskytnutí této informace již v rámci prvotního seznámení s obsahem inkorporovaných obchodních podmínek. Z formulace „*pokud se této straně založí*“ vyplývá, že stejně jako při nesplnění některé z ostatních podmínek, nebude-li toto oprávnění založeno, bude ujednání neplatné. Právo změnu odmítnout a závazek vypovědět tedy není automatické, nýbrž musí být ujednáno. Obdobný postup s ohledem na funkční souvislost bude uplatňován i v případě ujednání stran, které založí možnost oferenta smlouvu vypovědět, pokud adresát změnu odmítne.¹⁷⁶

Některými autory bývá prve uvozená formulace zpochybňována, neboť z ní není zcela zřejmé, zda se jedná o kumulativní či alternativní podmínky, tedy zda druhá smluvní strana musí např. projevit svou vůli změnu odmítnout a následně stvrdit odmítnutí podáním výpovědi, nebo zda odmítnutí změny implikuje výpověď závazku. Dle mého názoru v tomto případě zákonodárce zcela mimořádně použil vyhovující formulaci s využitím poměru důsledkového. Pokud si tedy smluvní strany neujednaly odchylný režim ukončení smlouvy, smluvní strana musí závazek ve stanovené výpovědní době vypovědět.¹⁷⁷

Že i takto zdánlivě jednoznačná formulace dá vzniknout pochybnostem svědčí o opatrnosti, se kterou je s nejasně vymezeným institutem zacházeno a rovněž o kritice, jíž je podrobován.

Je třeba dopředu odmítnout závěr, který by umožňoval aplikovat ustanovení § 1752 OZ i na případy, kdy adresát sice přistoupí na konkrétní změnu obchodních podmínek, avšak současně si vyhradí možnost smlouvu vypovědět v případě dalších změn učiněných v budoucnu.¹⁷⁸ To by pro podnikatele představovalo nutnost vynaložit další úsilí a náklady za účelem evidence vypovězených smluv v případě nastanuvších změn, což by bylo v rozporu s

¹⁷⁴ Srov. § 1752 odst. 1 OZ.

¹⁷⁵ Nález ÚS ze dne 24. ledna 2020, sp. zn. II. ÚS 78/19.

¹⁷⁶ HOUDEK, Z. In BEJČEK, J. a kol., op. cit., str. 206.

¹⁷⁷ Shodně HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., sub. 19.

¹⁷⁸ HOUDEK, Z. In BEJČEK, J. a kol., op. cit., str. 207.

podstatou výhrady jednostranné změny spočívající naopak v šetření nákladů a minimalizaci úsilí. Jinými slovy adresát má možnost závazek vypovědět pouze v návaznosti na konkrétní změnu obchodních podmínek, k čemuž mu má být stanovena přiměřeně dlouhá výpovědní doba dostatečná k obstarání náhradního plnění např. od jiného dodavatele. Přiměřená doba tedy nebude vždy stejně dlouhá a její délka bude záviset jak na povaze plnění, tak na obvyklé době nutné k obstarání obdobného plnění.

Zákonodárce sice užívá termín výpovědní doba, nejde však o výpovědní dobu ve smyslu ustanovení § 1998 odst. 2 OZ. Jedná se o časový úsek poskytnutý adresátovi změny, aby mohl učinit rozhodnutí, zda změnu přijme, nebo závazek vypoví. Přílehlavějším termínem se jeví spíše reakční lhůta. Narozdíl od výpovědní doby ve smyslu § 1998 odst. 2 OZ, v tomto případě okamžik jejího uplynutí nesplyvá s okamžikem zániku závazku, nýbrž se zánikem možnosti změnu odmítnout. Účelem ujednání o jednostranné změně v souvislosti s výpovědní dobou je určit přiměřenou dobu od okamžiku, kdy je oznámení o změně doručeno adresátovi, do nabytí její účinnosti, kdy zpravidla také dochází k zániku závazku¹⁷⁹, nebyl-li dříve vypovězen. Pokud smluvní strana závazek vypoví, zaniká s účinky *ex nunc*. M. Hulmák uvádí, že ustanovení není dotčeno ani tehdy, je-li odmítnutí spojeno nikoli s výpovědí, nýbrž s odstoupením od smlouvy.¹⁸⁰ Závazek s opětujícím se plněním totiž odstoupením zaniká taktéž s účinky *ex nunc* ve smyslu ustanovení § 2004 odst. 3 OZ.¹⁸¹

Ustanovení § 1752 odst. 1 OZ stanoví, že vyplývá-li z podané výpovědi zvláštní povinnost zatěžující vypovídající stranu, nepřihlíží se k ní.¹⁸² Zvláštní povinností nerozumíme jakoukoli povinnost spojenou se zánikem závazku, nýbrž pouze takovou, která je omezena výhradně na tento způsob zániku závazku, a která by jinak vzniknout nemohla.¹⁸³ Bude se jednat např. o vrácení poskytnutého plnění nebo uhrazení nákladů. Nikomu tedy nebrání sjednat si možnost jednostranné změny a současně zatížit vypovídající stranu, avšak na tuto zatěžující povinnost nebude brán zřetel a závazek bude možné vypovědět i navzdory této povinnosti.

Pro úplnost je třeba dodat, že vypovídající stranou rozumíme osobu, jíž je změna adresována, a to i za situace, kdy adresát změnu odmítne, avšak vypovídající stranou bude fakticky oferent. Účelem tohoto omezení je zabránit nátlaku, který by mohl oferent činit směrem

¹⁷⁹ HOUDEK, Z. In BEJČEK, J. a kol., op. cit., str. 208.

¹⁸⁰ ŠILHÁN, J. § 1752 [Ultimátum při změně obchodních podmínek], In: LAVICKÝ, J.; VÝTISK., M.; BERAN., V. a kol., op. cit., sub. 17, shodně HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M., op. cit., sub. 17.

¹⁸¹ K alternaci výpovědi a odstoupení blíže v kapitole č. 4.3.5.

¹⁸² Srov. § 1752 odst. 1 OZ.

¹⁸³ HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., str. 166.

k adresátovi za účelem přijetí změny namísto výpovědi závazku, nebo snaze přimět smluvní stranu k výpovědi a tím se tak zbavit nevýhodných závazků.

Ačkoli má možnost závazek vypovědět v případě nesouhlasu s předkládanou změnou představovat jakousi únikovou variantu pro slabší stranu, častokrát jí nezbývá, než na změnu přistoupit. Podnikatel si vzhledem ke svému postavení a znalosti podmínek na trhu bývá velmi dobře vědom, že slabší smluvní strana nemá příliš velkou šanci ujednat si s jiným subjektem výhodnější podmínky, a tak mnohdy zcela záměrně přistupuje k jednostranně výhodným ultimativním změnám, na něž je většina smluvních stran nucena přistoupit.¹⁸⁴

4.3.6 Rozsah změn

Jakmile jsme se vypořádali s formálními předpoklady a náležitostmi, vyvstává otázka, co vše lze dodatečně jednostranně měnit.

Aby nedošlo ke sporu ohledně přípustnosti změny obsahu smlouvy, je v zájmu stran, aby si předem ujednaly rozsah případných změn obchodních podmínek. Obsahová omezení potenciálních změn představují další z nástrojů, kterým je druhá smluvní strana chráněna proti excesům oferenta.

Povinnost uvádět rozsah možných změn zákon výslovně neukládá, možnost takového ujednání nicméně nepřímo vyplývá z negativní formulace první věty § 1752 odst. 2 OZ. Ustanovení upravuje situace, ve kterých si strany rozsah změn nesjednaly. Podle tohoto ustanovení „*Nebyl-li ujednan rozsah změn obchodních podmínek, nepřihlíží se ke změnám vyvolaným takovou změnou okolností, kterou již při uzavření smlouvy strana odkazující na obchodní podmínky musela předpokládat, ani ke změnám vyvolaným změnou jejích osobních nebo majetkových poměrů.*“ Odstavec druhý lze tedy chápat jako implicitní výzvu či apel na stranu navrhovatele, aby se vyhnul případné zdánlivosti ujednání o jednostranné změně tím, že rozsah potenciálních změn do obchodních podmínek explicitně zakotví. Ačkoli ujednání rozsahu změn není obligatorní, je v zájmu oferenta, aby jej předem stanovil i z důvodu případného pozdějšího posuzování (ne)přiměřenosti ujednání o jednostranné změně.¹⁸⁵

Ohledně významu sousloví „rozsah změn“ panují dva odlišné názory. Rozsahem změn dle J. Šilhána a Z. Houdka rozumíme důvody, pro které může být jednostranná změna obchodních podmínek sjednána.¹⁸⁶ Naopak jazykový výklad podpořen formulací M. Hulmáka, že

¹⁸⁴ Např. MANFRED, W. Änderungsklauseln in Versicherungsverträgen, 2000, op. cit., str. 67, nebo Z. Zdvihal. K vybraným aspektům některých opatření na ochranu zákazníka v rámci trhu s elektřinou a plynem. *Právní rozhledy*, č. 10, roč. 2015, str. 348.

¹⁸⁵ Rozsudek ESD ze dne 26. dubna 2012, ve věci C-472/10.

¹⁸⁶ ŠILHÁN, J. § 1752 [Ultimátum při změně obchodních podmínek], In: LAVICKÝ, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol., op. cit., sub. 12; HOUDEK, Z. In: BEJČEK, J. a kol., op. cit., str. 212.

„rozsah změn musí být přiměřený důvodům“, ¹⁸⁷ nebo „Přestože rozsah změn není sjednán, některé důvody jsou vyloučeny.“¹⁸⁸ naznačuje, že se bude jednat sice o související, avšak dva odlišné pojmy.¹⁸⁹

Jsou-li ujednány důvody změny, bude posuzováno, zda je změna a její rozsah přiměřený těmto důvodům. Rozsahem změn tak v tomto druhém případě rozumíme oblast, na kterou by změna dopadla, resp. ujednání, která by potenciální změně podléhala. Tento závěr vyplývá také z judikatury Nejvyššího soudu, který ve svém rozsudku uvádí: „*Strany si sjednaly možnost poskytovatele jednostranně měnit obchodní podmínky, aniž by tento mechanismus změny jakkoliv výslovně omezily co do rozsahu změn (např. na určitá ujednání obchodních podmínek)*.“¹⁹⁰ Dále Nejvyšší soud uvádí: „*Pokud si strany rozsah změn předem neomezily, nelze dovodit, že případná změna se může vztahovat pouze k okolnostem v obchodních podmínkách již upravených*.“¹⁹¹ Tomuto závěru neodporuje ani omezení § 1752 odst. 2 OZ v případě nesjednání rozsahu změn. V daném ustanovení zákonodárce sám rozlišuje rozsah změn a okolnosti, které změnu vyvolaly, tj. její příčiny neboli důvody. Nesjednání rozsahu změn má pak za následek zdánlivost změny vyvolané předvídatelnými okolnostmi či změnou osobních či majetkových poměrů strany odkazující na obchodní podmínky. Dle mého názoru se zákonodárce tímto ustanovením snaží zamezit situacím, kdy se oferent bude snažit přenést podnikatelské riziko na druhou smluvní stranu tím, že si rozsah nesjedná, popř. sjedná, ale neomezí jej,¹⁹² a založí si tak generální oprávnění činit jakékoli změny včetně těch, jimž měl předejít již při uzavření smlouvy.

Z formulace však nikterak nevyplývá záměr zákonodárce omezit rozsah ustanovení, jichž se změna může týkat, nýbrž pouze stanovit zdánlivost změn vyvolaných určitými důvody v případě nesjednání rozsahu. U rozsahu se pak bude zkoumat jeho přiměřenost, tj. zda nebylo možné dosáhnout cíle jiným šetrnějším způsobem ve vztahu ke spotřebiteli. Osobně se tedy přikláním spíše k jazykovému výkladu, neboť ve výsledku se spotřebitel bude zajímat spíše o přímý následek změny ve vztahu k obsahu závazku než o její příčinu.

Pro oferenta tak bude optimální, pokud rizika, která by mohla mít v budoucnu za následek nutnost obchodní podmínky jakkoli měnit, začlení do prvně inkorporovaného znění

¹⁸⁷ HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., sub. 29.

¹⁸⁸ HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., sub. 35.

¹⁸⁹ Z. Houdek se svými závěry v poznámce pod čarou odkazuje právě na M. Hulmáka. M. Hulmák v komentáři rozlišuje situace, kdy (ne)jsou ujednány „důvody“ (tedy nikoli rozsah) změn, celkově však shodně s Houdkem zastává názor, že rozsahem zákonodárce zamýšlel důvod pro jednostrannou změnu.

¹⁹⁰ Rozsudek NS ze dne 6. prosince 2018, sp. zn. 1580/2018.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² Závěr, že v případě ujednání neomezeného rozsahu bude postupováno totožně jako při nesjednání rozsahu uvádí také M. Hulmák v HULMÁK, M. § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek], In: HULMÁK, M. a kol., op. cit., sub. 34.

obchodních podmínek. V praxi se pak bude projevovat výše uvedený rozpor ohledně toho, co vlastně rozsah změn znamená. Bude-li v podmínkách reflektován rozsah jakožto ospravedlnitelný důvod změny, bude mít nejčastěji podobu velmi obecných formulací, které obsáhnou co nejširší škálu situací a důvodů. Naopak vydá-li se podnikatel cestou jazykového výkladu, tedy spatřuje-li v rozsahu změny potenciálně dotčená ujednání, nalezneme ve smlouvě nejčastěji ujednání o možné změně ceny, neboť právě otázka ceny bude společným jmenovatelem palčivých zájmů podnikatelů i spotřebitelů.

Ať už je rozsah změn pojat jakýmkoli z výše uvedených způsobů, důležité je, aby byl ujednán. Je-li ujednán, lze v případě jednostranné změny ospravedlnit i důvody, které by jinak byly vyloučeny,¹⁹³ nikoli však důvody libovolné. V takovém případě se použije stejný postup, jako kdyby důvody nebyly sjednány vůbec.¹⁹⁴

I zde se projevuje střet zásady smluvní volnosti se zásadou ochrany slabší smluvní strany. V tomto případě bude dle mého názoru hrát prim právě zásada smluvní autonomie, neboť oferent raději využije možnosti sjednat si rozsah případné změny, než aby později podléhal omezení § 1752 odst. 2 OZ. Současně se však domnívám, že od průměrného spotřebitele nelze očekávat, že v případě ujednání rozsahu změn obchodních podmínek, které mu budou předloženy, bude schopen identifikovat, natož pak prosadit výhrady vůči podnikatelem vymíněnému rozsahu změn. Ujednání o rozsahu změn tak v obchodních podmínkách nalezneme často, toto ujednání však bude zřídka formulováno ve prospěch spotřebitele. Ochrannou funkci ujednání o rozsahu změn tak lze spatřovat pouze v případě jeho absence dle § 1752 odst. 2 OZ, jak již ostatně bylo pojednáno výše.

K povinnosti uvádět důvody jednostranně prováděných změn se několikrát vyjádřil Evropský soudní dvůr v souvislosti se zneužívajícími ujednáními spotřebitelských smluv. Ve svém rozsudku konstatoval, že pro posouzení zneužívající povahy ujednání je rozhodný především fakt, zda oferent uvedl alespoň způsob či důvod změny transparentním způsobem tak, aby spotřebitel mohl případné změny předvídat a zda bylo spotřebiteli zachováno právo smlouvu vypovědět, resp. od ní odstoupit.¹⁹⁵ V neuvedení důvodů či způsobu jednostranné změny obchodních podmínek tedy shledává „pouze“ významné vodítko pro posouzení (ne)přiměřenosti takového ujednání a jeho následné označení za zneužívající. Samotné posouzení povahy ujednání však přísluší vnitrostátnímu soudu.¹⁹⁶ Negativně postoj zaujímá Evropský soudní dvůr

---

¹⁹³ § 1752 odst. 2 OZ.

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ Rozsudek ESD ze dne 26. dubna 2012, ve věci C-472/10, bod 25.

¹⁹⁶ Rozsudek ESD ze dne 26. dubna 2012, ve věci C-472/10, bod 26. Shodně rozsudek ESD z 23. října 2014 ve spojených věcech C-359/11 a C-400/11, bod 49.

vůči neurčitě a široce vymezeným formulacím důvodů jednostranných změn jako např. „*nastanou-li významné změny na příslušném trhu*“, které nesplňují požadavek transparentnosti dle směrnice 93/13.¹⁹⁷

Odlíšný závěr dovodil Evropský soudní dvůr ve vztahu k jednostranným změnám smluvních podmínek na trhu s energiemi.¹⁹⁸ Zjednodušeně řečeno v daném případě odmítnul závěr, že by neuvedení důvodů změny obchodních podmínek bylo dostatečně vyváženo možností změnu odmítnout a závazek vypovědět. Dle Evropského soudního dvora tak došlo k omezení požadavku transparentnosti nejen podle směrnice 93/13, ale rovněž jedné z energetických směrnic, tj. 2003/55/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem.¹⁹⁹ Evropský soudní dvůr však řešil i případ, v němž byla transparentnost posuzována pouze s ohledem na energetické směrnice. K tomuto tématu se blíže vyjádřím v příslušné kapitole.²⁰⁰

Ačkoli je absence důvodu jednostranné změny obchodních podmínek jedním z předpokladů nepřiměřeného ujednání uvedeného v bodu 1 písm. j) přílohy směrnice č. 93/13, Evropský soudní dvůr reflektuje skutečnost, že výčet ujednání v příloze směrnice je pouze demonstrativní a poskytuje pouhý nástin potenciálně nepřiměřených ujednání.²⁰¹ V každém případě bude vždy třeba zkoumat, zda je naplněna hypotéza čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, tj. zda ujednání zakládá významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran plynoucích ze smlouvy v neprospěch spotřebitele.

V české právní úpravě je bod 1 písm. j) přílohy směrnice č. 93/13 transponován do podoby ustanovení § 1814 odst. 1 písm. g), které uvádí, že ujednání opravňující podnikatele, aby ze své vůle měnil práva a povinnosti stran, je zneužívající vždy. Tím dochází k zpřísnění právního rámce vytyčeného směrnicí, která připouští, že takové ujednání být nepřiměřené nemusí. Předloha předmětného ustanovení však spatřuje nepřiměřenost ve smluvní podmínce, jejímž cílem nebo následkem je „*možnost, aby prodávající nebo poskytovatel jednostranně změnil podmínky smlouvy bez pádného důvodu, který je uveden ve smlouvě.*“ Už v bodu 2 písm. b) přílohy se dočteme, že toto omezení není na překážku podmínkám, podle kterých si prodávající či poskytovatel vyhradily možnost jednostranně měnit podmínky smluv s platností na dobu neurčitou za předpokladu, že o tom bude spotřebitel přiměřeným oznámením informován a současně mu bude zachována možnost smlouvu vypovědět.

¹⁹⁷ Rozsudek ESD ze dne 26. února 2015, ve věci C-143/13, bod 76.

¹⁹⁸ Rozsudek ESD ze dne 21. března 2013, ve věci C-92/11, bod 55.

¹⁹⁹ Nahrazena směrnicí 2009/73/ES ze dne 13. července 2009, o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem.

²⁰⁰ Blíže v kapitole č. 5.3.3.

²⁰¹ Čl. 3 odst. 3 směrnice č. 93/13/ES, dále rozsudek ESD ze dne 26. dubna 2012, ve věci C-472/10, bod 26.

Z této interpretace by se dalo dovodit, že se jedná o dvě odlišné situace, tj. první ultimativní, která umožňuje jednostranně změnit podmínky smlouvy, bude-li se jednat o důvod ve smlouvě explicitně uveden, a druhou, tj. neultimativní, vztahující se na závazky ze smluv na dobu neurčitou (tj. dlouhodobě zavazující smlouvy), která ukládá povinnost změnu předem avizovat a umožnit pro její nepřijetí závazek vypovědět. Možnost dvojí interpretace smetl ze stolu Evropský soudní dvůr výrokem, že při změně smluvních podmínek je třeba s ohledem na bod 1 písm. j), jakož i bod 2 písm. b) a d) přílohy směrnice 93/13 uvést především důvod nebo způsob změny při současném založení (uchování) práva spotřebitele od smlouvy odstoupit.²⁰² Tento předpoklad platí podle Evropského soudního dvora bez výjimky, tedy i pro smlouvy uzavřené na dobu neurčitou ve smyslu bodu 2 písm. b) přílohy směrnice 93/13.²⁰³

Stávající úprava v občanském zákoníku však žádnou výslovnou zmínku o nutnosti ujednat si důvody změny neobsahuje, a to ani v rámci úpravy spotřebitelských smluv v § 1814 odst. 1 písm. g) OZ, ani v rámci právní úpravy jednostranné změny obchodních podmínek v § 1752 odst. 1 OZ. Vztahu těchto dvou ustanovení se věnovala také Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti (KANCL), která ve svém vyjádření odkazuje na judikaturu Evropského soudního dvora.²⁰⁴ Komise konstatovala, že ustanovení § 1814 písm. g) OZ nikterak neodporuje ustanovení § 1752 odst. 1 OZ, jsou-li splněny podmínky v něm uvedené.²⁰⁵

Pokud bychom se slepě drželi transponované podoby v občanském zákoníku, mohli bychom dojít k závěru, že ujednání spotřebitelských smluv o jednostranné změně obchodních podmínek, aniž by byl sjednán její důvod, je bez dalšího zneužívajícím. V případě jednostranné změny obchodních podmínek však zákonodárce dle mého názoru nevědomky zvolil formulaci, která odpovídá výše uvedenému dvojímu způsobu interpretace přílohy směrnice 93/13. Jednostranná změna obchodních podmínek v režimu § 1752 odst. 1 OZ požaduje, aby oferent umožnil druhé smluvní straně smlouvu vypovědět. Ohledně povinnosti uvést důvod změny ustanovení mlčí. Pokud by zákonodárce současně neumožnil druhé smluvní straně závazek vypovědět, šlo by o změnu jednostrannou ve smyslu bodu 1 písm. j) přílohy směrnice 93/13/ES potažmo § 1814 odst. 1 písm. g) OZ, která by mohla být, resp. by byla shledána zneužívající. Pokud by § 1752 odst. 1 OZ zakotvil navíc ještě povinnost uvést důvod jednostranné změny, pak by v případě nesjednání tohoto důvodu v konkrétním případě bylo na místě jej rovněž podřadit

---

²⁰² Rozsudek ESD ze dne 26. dubna 2012, ve věci C-472/10.

²⁰³ Shodně stanovisko GA V. Trstenjak, ze dne 13. září 2012, bod 84.

²⁰⁴ Rozsudek ESD ze dne 21. března 2013, ve věci C-92/11, bod 55. Rozsudek ESD ze dne 26. dubna 2012, ve věci C-472/10, odst. 26.

²⁰⁵ Výkladové stanovisko č. 6 Expertní skupiny KANCL ze dne 19. dubna 2013.

pod režim § 1814 odst. 1 písm. g) OZ. Zákodárce tak ovšem neučinil, a je tedy na místě uplatňovat přísnější režim pouze tehdy, je-li to v souladu s transponovaným zněním v občanském zákoníku.

Jsou-li naplněny podmínky § 1752 odst. 1 OZ, ujednání opravňující k jednostranným změnám obchodních podmínek, aniž by byl sjednán jejich důvod, by nemělo být bez dalšího shledáno zneužívajícím ve smyslu § 1814 odst. 1 písm. g) OZ.²⁰⁶ I v tomto případě bude nutné posuzovat, zda neuvedením důvodu došlo k založení významné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele či nikoli.²⁰⁷

Je třeba mít na paměti, že v praxi mohou nastat případy, kdy bude změna ospravedlnitelná, aniž by byl její důvod či rozsah z formulace předem zcela znám. Tehdy bude posuzována především snaha o dostatečné nastínění povahy a podstaty oprávnění ke změnám obchodních podmínek, avšak v tom rozsahu, v jakém to lze po oferentovi spravedlivě požadovat.²⁰⁸ Ani nesplnění výše uvedených kritérií tedy nemusí znamenat, že je ujednání o jednostranné změně obchodních podmínek bez dalšího neplatné. Naopak ani naplnění veškerých podmínek ustanovení § 1752 odst. 1 OZ jej nevyjímá z režimu obecných ochranných principů soukromého práva, natož pak z režimu ustanovení na ochranu slabší smluvní strany.²⁰⁹ Výše uvedené požadavky tak představují pouze jakýsi vzor, nikoli návod, který by měl být slepě následován zejména s ohledem na nekompletnost, neurčitost a nejednoznačnost celého vyjádření.

---

²⁰⁶ Opačně výkladové stanovisko ERÚ č. 3/2018, str. 4.

²⁰⁷ Rozsudek ESD ze dne 26. dubna 2012, ve věci C-472/10, bod 26.

²⁰⁸ Rozhodnutí BGH ze dne 3. června 1998, VIII ZR 317/97.

²⁰⁹ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku, op. cit., str. 437.

5. Vztah obecné a sektorové právní úpravy

Ačkoli před přijetím platného občanského zákoníku obecná úprava jednostranných změn obchodních podmínek neexistovala, to neznamenalo, že k ní v praxi nedocházelo vůbec. Naopak k jednostranné změně bylo v rámci určitých závazků přistupováno pravidelně, a proto byly tyto situace podchyceny na úrovni odvětvových právních předpisů, které zároveň poskytovaly větší míru flexibility zejména vzhledem ke specifikům daných odvětví. Nastala-li situace, kdy bylo nutné přistoupit k jednostranné změně v oblasti, která vlastní sektorovou právní úpravou nedisponovala, postupovalo se podle obecných ustanovení občanského zákoníku o změně smlouvy, pokud si strany nesjednaly zvláštní způsob změny obchodních podmínek.²¹⁰

V momentě přijetí nynějšího občanského zákoníku, jímž došlo k zakotvení obecného východiska pro jednostrannou změnu obchodních podmínek, vyvstala napovrch poměrně zajímavá polemika ohledně vzájemné působnosti obecné právní normy a zvláštních právních norem, které do té doby neměly konkurenci. Tuto myšlenku vznesli v komentáři I. Pelikánová a R. Pelikán, kteří zpochybnili aplikovatelnost pravidla, které zapovídá derogaci dřívější zvláštní právní úpravy pozdější, avšak pouze obecnou právní úpravou.²¹¹ Argumentovali mimo výše uvedené i tím, že sektorová právní úprava nijak neospravedlňuje, proč by měli mít podnikatelé výjimku z obecně platné zásady *pacta sunt servanda*. Větší část odborné veřejnosti včetně Nejvyššího soudu²¹² je však opačného názoru, a to hned z několika důvodů.²¹³

Opodstatnění potřeby zvláštní právní úpravy vyplývá z logiky věci samotné, spočívající především v charakteristickém předmětu plnění.²¹⁴ Některé sektorové právní předpisy podpůrnou povahu občanského zákoníku dokonce explicitně stanovují.²¹⁵ Nadto i sektorová právní úprava podléhá novelizaci, a pokud by záměrem tvůrců občanského zákoníku bylo sektorovou právní

²¹⁰ Tamtéž, dále usnesení ÚS ze dne 18. ledna 2011, sp. zn. I. ÚS 1994/08, nebo rozsudek NS ze dne 27. února 2013, sp. zn. 23 Cdo 1098/2012; K tomu také CSACH, Kristián, op. cit., str. 41. Blíže v kapitole č. 3.2.

²¹¹ *Lex posterior generalis non derogat legi priori speciali*, PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. a kol., § 1752 [Jednostranná změna obchodních podmínek], In: ŠVESTKA, J.; FIALA, J. a kol., op. cit., str. 72 – 74.

²¹² Např. rozsudek NS ze dne 24. června 2020, sp. zn. 23 Cdo 202/2020, bod 23, 24; usnesení NS ze dne 27. ledna 2020, sp. zn. 229/2008.

²¹³ BEJČEK, J. *Některá úskalí racionality obchodních podmínek*, op. cit., str. 19; PŘÍKAZSKÁ, M. *Možnosti jednostranné změny smluvních podmínek v energetickém zákoně*, 2019, str. 127. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7gvpxgxzrgi3a&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search>;

dále např. ZDVIHAL, Z. *Úvaha nad vybranými ustanoveními všeobecných obchodních podmínek, aneb (ne)rozpornost zavedené praxe se zákonem?*. *Právní rozhledy*, 2013, č. 8, str. 272-279. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgnpxa4s7hbpxgxzsg4za&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>

²¹⁴ MUSIL, P. *Globální energetický problém a hospodářská politika: se zaměřením na obnovitelné zdroje*. Praha: C.H. Beck, 2009, str. 144.

²¹⁵ Srov. § 96 odst. 5 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon).

úpravu derogovat, zcela jistě by zákonodárce přistoupil také ke změně těchto odvětvových právních předpisů. V občanském zákoníku dokonce nalezneme ustanovení § 3029 odst. 2 OZ, které derogaci ustanovení jiných právních předpisů zapovídá.

A posledně lze opět poukázat na smysl sektorové regulace. Zákonodárce zohlednil specifika, pro která se rozhodl vyčlenit určité oblasti podnikání do dílčí právní úpravy. Navzdory liberalizaci většiny sektorů, i ty nadále podléhají regulatorním zásahům ze strany státu. Často právě ve vztahu ke smluvním podmínkám, jejichž obsah bývá omezen povinnými náležitostmi,²¹⁶ popř. jsou jednostranné odchylky od dispozitivní úpravy k tíži spotřebitele zakázány. Z tohoto přístupu lze jasně dovodit snahu zákonodárce vyprecizovat právní úpravu, která v konečném důsledku poskytne spotřebiteli vyšší standard ochrany.²¹⁷

V souladu s výše uvedeným je tak třeba na úpravu občanského zákoníku nahlížet jako na určitou záštitu, která nejenže rozšiřuje paletu závazků, u kterých lze k jednostranné změně přistoupit, o závazky neupravené sektorovými předpisy, ale především určuje pevný rámec i pro ty sektorově upravené, vůči nimž působí subsidiárně.²¹⁸ Rovněž platí, že ačkoli odvětvové právní předpisy představují *lex specialis* vůči obecným ustanovením občanského zákoníku, zvláštní právní úprava není vyňata z působnosti obecně aplikovatelných ochranných právních norem.²¹⁹

V tomto ohledu lze poukázat na právní úpravu německého občanského zákoníku, která tomuto konfliktu předchází, neboť v § 310 BGB stanoví, že ustanovení § 308 (*grey list*) a § 309 BGB (*black list*) se mimo jiné neuplatní na smlouvy uzavírané mezi dodavatelem elektrické energie (plynu) na straně jedné a zvláštními zákazníky na straně druhé, jejichž předmětem jsou dodávky elektrické energie (plynu), pokud se podmínky těchto dodávek neodchylují k tíži odběratelů od nařízení o všeobecných obchodních podmínkách pro základní zásobování zákazníků v domácnostech a náhradní zásobování elektřinou ze sítí nízkého napětí („StromGKV“)²²⁰. Toto nařízení stanoví všeobecné podmínky, za kterých musí dodavatelé elektřiny zásobovat elektřinou zákazníky v nízkonapěťových domácnostech za všeobecné ceny v rámci základního zásobování podle § 36 odst. 1 zákona o zásobování elektrickou energií a

---

²¹⁶ Srov. např. § 50, 72 EZ.

²¹⁷ Nález ÚS ze dne 23. listopadu 2017, sp. zn. I. ÚS 2063/17, bod 18.

²¹⁸ Např. rozsudek NS ze dne 24. června 2020, sp. zn. 23 Cdo 202/2020, bod 25, rozsudek NS ze dne 26. června 2019, sp. zn. 33 Cdo 3262/2017.

²¹⁹ „Ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhézních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele jako slabší smluvní strany je třeba aplikovat bez ohledu na to, jakému právnímu režimu dotčený právní vztah podléhá.“ viz rozsudek NS ze dne 29. května 2019, sp. zn. 33 Cdo 3608/2018.

²²⁰ Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Grundversorgung von Haushaltskunden und die Ersatzversorgung mit Elektrizität aus dem Niederspannungsnetz, Stromgrundversorgungsverordnung ze dne 26. října 2006.

plynem (EnWG²²¹). Ustanovení tohoto nařízení jsou nedílnou součástí smluv o základních dodávkách uzavřených mezi základními dodavateli a zákazníky v domácnostech. Podle § 36 odst. 1 EnWG jsou dodavatelé energie v oblastech distribuční sítě, ve kterých zajišťují základní zásobování zákazníků v domácnostech, povinni zveřejnit všeobecné podmínky a tarify nízkonapěťového nebo nízkotlakého zásobování a zveřejnit je na internetu, jakož i zásobovat všechny zákazníky v domácnostech za těchto podmínek a za tyto ceny. Vymezení působnosti StromGVV a EnWG je pro tuto kapitolu nezbytné.

5.1 Jednostranné změny smluvních podmínek v energetickém zákoně

Obdobně jako právní úprava ochrany spotřebitele, také zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon, dále jako „EZ“) je výsledkem transpozice sekundární normotvorby na unijní úrovni. Konkrétně směrnic Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES²²² a 2009/73/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a zemním plynem.²²³ Vytvoření jednotného trhu s elektřinou (plynem) postaveném na společných pravidlech si mimo jiné klade za cíl posílit práva nejzranitelnějšího článku řetězce, kterým je právě spotřebitel.²²⁴ I v právní regulaci energetického trhu tak lze spatřovat výraznou snahu chránit spotřebitele. Důležitost lze spatřovat zejména v transpozici čl. 3 odst. 7 energetických směrnic, podle nichž mají členské státy přijmout vhodná opatření na ochranu konečných spotřebitelů, zejména zajistit existenci dostatečných záruk na vysokou úroveň jejich ochrany a transparentnost ohledně smluvních podmínek.²²⁵

Jelikož se Česká republika zavázala k plnění závazků plynoucích z mezinárodního práva, mezi které patří mimo jiné také řádná a včasná transpozice směrnic, nemůže být dle mého názoru již větších pochyb o tom, že přijetím platného občanského zákoníku skutečně nedošlo k derogaci dříve přijaté právní úpravy energetického zákona.

Narozdíl od občanského zákoníku energetický zákon nepracuje s pojmem „*obchodní podmínky*“, nýbrž se „*smluvními podmínkami*“. Je-li tak ujednáno, lze přistoupit ke změně smluvních podmínek nejen u nepřímých standardizovaných ujednání, ale rovněž u těch přímých. Na druhou stranu závazky ze smluv o dodávkách energií spadají pod kategorii závazků vymezenou § 1752 odst. 1 OZ, který se nevztahuje na jednostranné změny individuálních

²²¹ Energiewirtschaftsgesetz (zákon o zásobování elektrickou energií a plynem) ze dne 7. července 2005.

²²² Dále jako směrnice 2009/72.

²²³ Dále budu po vzoru judikatury ESD užívat pojem energetické směrnice.

²²⁴ Rozsudek ESD ze dne 21. prosince 2011, ve věci C-242/10, body 39, 54 a 56.

²²⁵ Rozsudek ESD ze dne 21. března 2013, ve věci C-92/11. K tomu pak stanovisko generální advokátky V. Trstenjak ze dne 13. září 2012 ve věci C-92/11, bod 66, 67.

ujednání. To ovšem neznamená, že nemohou být jednostranně měněna vůbec. Má-li dojít ke změně individuálně sjednané smluvní podmínky, musí tak být předem ujednáno.²²⁶ Tak např. pokud si zákazník s dodavatelem sjedná individuální cenu přizpůsobenou jeho poměrům, lze takto určenou cenu měnit pouze na základě zvláštního ujednání o způsobu změny, který si strany ujednaly. Naopak je-li cena určena na základě standardizovaného ujednání, podléhá její změna podmínkám uvedeným v § 11 odst. 2 EZ, subsidiárně § 1752 OZ. Ohledně nemalé části požadavků lze tedy odkázat na shora uvedené. Následující kapitoly mají za cíl nastínit jednotlivé podmínky v rozsahu, v jakém se odchyľují od obecné právní úpravy občanského zákoníku.

Podmínky pro účinné provedení jednostranné změny smluvních podmínek nalezneme v § 11a odst. 2 a 4 EZ. Z ustanovení stejně jako v případě občanského zákoníku nevyplývá, že by oprávnění k jednostranné změně bylo založeno *ex lege* a strany si tedy takovou možnost musí předem ujednat.²²⁷ Neučiní-li tak, k jednostranné změně přistoupit nelze, a to ani tehdy, pokud dodavatel argumentuje mimořádnou situací na trhu.²²⁸ Na druhou stranu, je-li tato možnost předem ujednána, ERÚ staví najisto, že postačí, je-li doložka o jednostranné změně součástí obchodních podmínek, tedy nikoli vlastního textu smlouvy.²²⁹ Tento závěr dle mého názoru není na překážku posuzování překvapivosti doložky z hlediska ostatních obsahových, ale i formálních náležitostí, jako např. velikosti písma, formulace, umístění v rámci obchodních podmínek apod.

Novela energetického zákona účinná od 1. ledna 2022 zavedla mimo jiné také povinnosti zprostředkovatele zohledňovat při své činnosti práva a oprávněné zájmy spotřebitele a dávat jim přednost před zájmy vlastními.²³⁰ Kritérium posuzování oprávněných zájmů stran jako významné interpretační vodítko uvádí např. také Evropská komise v souvislosti se zneužívajícími ujednáními spotřebitelských smluv, ale také německý federální soud ve vztahu k jednostranným změnám obchodních podmínek.²³¹ Do jaké míry je tato obecná povinnost vymahatelná v právní praxi a zda ji lze vztáhnout např. na posuzování oprávněnosti jednostranných změn smluvních podmínek zatím není zcela jasné.

---

²²⁶ Blíže v kapitole č. 5.1.

²²⁷ Opačně HULMÁK, M. Obchodní podmínky [online – živé vysílání]. Praha: AKADEMIE HAVEL & PARTNERS, 9. prosince 2022.

²²⁸ PŘÍKAZSKÁ, M. *Možnosti tzv. jednostranné změny obchodních podmínek v energetickém zákoně*, 2019, str. 127, shodně Výkladové stanovisko ERÚ č. 2/2022, str. 1.

²²⁹ Výkladové stanovisko ERÚ č. 2/2022, str. 1.

²³⁰ Srov. § 111 písm. c) EZ.

²³¹ Blíže v kapitole č. 4.3.2.

5.2 Kogentní nebo dispozitivní?

Obdobně jako u obecné úpravy jednostranné změny obchodních podmínek na úrovni občanského zákoníku je třeba nejprve zhodnotit, zda je právní povaha jednostranné změny obchodních podmínek v energetickém zákoně kogentní či dispozitivní.

Mohlo by se zdát, že smluvní vztahy s veřejnoprávními prvky,²³² navíc ještě takové normy, jejichž účelem je ochrana slabší strany, budou upraveny (relativně) kogentními normami.²³³ Ačkoli skutečně platí, že kogentní normy jsou typické pro veřejné právo, zatímco ty dispozitivní spíše pro právo soukromé,²³⁴ není tomu tak vždy.

Jedním z rozhodujících kritérií pro posouzení povahy ustanovení § 11a odst. 2 EZ bude vedle samotného jazykového vyjádření také smysl a účel konkrétní právní normy.²³⁵ Jak již bylo řečeno, účelem předmětného ustanovení je nepochybně poskytnout spotřebitelům zvýšenou právní ochranu.²³⁶ Pokud se případná dohoda smluvních stran odchýlí od zákona ve prospěch spotřebitele jakožto slabší strany, tj. poskytne spotřebiteli vyšší standard ochrany, není důvod trvat na úrovni ochrany stanovené *ex lege*.²³⁷ Dodavatel tak např. může ve smlouvě poskytnout spotřebiteli delší lhůtu pro odmítnutí změny, nebo naopak zpřísnit zákonnou lhůtu k oznámení jednostranné změny. Nepřípustný je však postup opačný, úroveň již dosažené právní ochrany spotřebitele tedy nelze snižovat.

V praxi odchylná ujednání ve prospěch spotřebitele ve vztahu k možnosti závazek vypovědět spíše nenajdeme a dodavatelé tak nejčastěji přebírají zákonem stanovené minimum.

5.3 Podstatné náležitosti jednostranné změny smluvních podmínek dle energetického zákona

Podle ustanovení § 11a odst. 2 a 4 EZ je držitel licence povinen zvýšení ceny nebo změnu jiných smluvních podmínek prokazatelně a adresně oznámit spotřebiteli a podnikající fyzické osobě s vymezenou roční spotřebou, a to nejpozději třicátý den přede dnem její účinnosti způsobem, který si strany dojednaly ve smlouvě. Oznámení musí současně obsahovat poučení o právu avizovanou změnu odmítnout a závazek bez postihu vypovědět kdykoli do desátého dne přede dnem účinnosti změny smluvních podmínek, přičemž lhůta je zachována, je-li v jejím

²³² PŘÍKAZSKÁ, M. Přehled základních sektorových regulací a jejich specifika. In: BEJČEK, J.; KOTÁSEK, J.; PŘÍKAZSKÁ, M. a kol. *Obchodní podmínky*. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016. str. 223.

²³³ MELZER, F., TĚGL, P. Účelem normy je ochrana slabší strany. *Komentář k § 1*. In MELZER, F. TĚGL, P. et. al. 2018. str. 63.

²³⁴ BERAN, K. Kdy je norma kogentní a kdy dispozitivní? *Právní rozhledy*. 2009, č. 19, str. 686.

²³⁵ MELZER, Filip. Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku, *Právní rozhledy*. 2013, str. 254.

²³⁶ Nález ÚS ze dne 13. prosince 2016, sp. zn. II. ÚS 908/16, bod 10.

²³⁷ Shodně např. MELZER, F., TĚGL, P. *Komentář k § 1*, op. cit., str. 63.

průběhu oznámení o výpovědi závazku ze smlouvy odesláno. Výpověď je účinná ke dni bezprostředně předcházejícímu den účinnosti předmětné změny.²³⁸

5.3.1 Způsob oznámení změny

Jednou ze stěžejních podmínek pro účinnost jednostranné změny ceny nebo jiných smluvních podmínek je povinnost změnu prokazatelně a adresně oznámit zákazníkovi, a to nejpozději třicátý den přede dnem účinnosti navrhované změny.

Problematicke oznamování změn smluvních podmínek je v energetice oprávněně věnován široký prostor. Ačkoli energetický zákon „pouze“ požaduje, aby byla změna oznámena adresně a prokazatelně, interpretační vodítko k těmto požadavkům představuje bod 1 písm. b) přílohy I směrnice 2009/72. Příloha klade důraz na to, aby zákazníci dostávali přiměřené informace o každém úmyslu změnit smluvní podmínky a informace o svém právu na odstoupení v případě vypovězení smlouvy. Poskytovatelé služeb jsou povinni svým zákazníkům přímo, včas, transparentně a srozumitelně oznámit každé zvýšení poplatků ve vhodnou dobu, nejpozději jedno běžné zúčtovací období poté, co zvýšení nabude účinku.

Na přílohu směrnice odkazuje také ERÚ ve svém výkladovém stanovisku č. 1/2022.²³⁹ ERÚ zdůrazňuje, že zákonem požadovanou adresností oznámení je míněno přímé sdělení individuálně určené konkrétnímu zákazníkovi, u něhož se lze domnívat, že se skutečně dostane do jeho dispoziční sféry a současně z tohoto sdělení bude zcela zřejmé, o jakou změnu se v konkrétním případě jedná.²⁴⁰ Jako ideální způsoby oznámení ERÚ uvádí např. poštovní zásilku, e-mail nebo datovou schránku, byly-li takové možnosti doručování předem sjednány. ERÚ k tomu však výslovně uvádí, že uvedené nezakládá povinnost obchodníka informovat o změně např. doporučenou zásilkou s dodejkou, neboť prokazatelnost lze splnit i jinými výše uvedenými způsoby.²⁴¹ Průkaznost doručení prostřednictvím dodejky však nemůže být na škodu.

Naopak za nevhodné ERÚ označuje způsoby, jimiž docházelo k oznamování změn před účinností novely energetického zákona. Ustanovení § 11a odst. 1 EZ účinného do 31. prosince 2021 totiž v souvislosti s informační povinností ohledně jednostranné změny smluvních podmínek uvádělo pouze povinnost změnu uveřejnit a oznámit způsobem ujednaným ve smlouvě. Nebyl-li takový způsob sjednán, pak jakýmkoli prokazatelným způsobem. Držitelé licence tuto povinnost obcházelí sloučením obou těchto povinností v jednu uveřejněním změny

²³⁸ Srov. § 11a odst. 2, 4 EZ.

²³⁹ ERÚ sice není oprávněn k vydávání obecně závazných právních norem ani individuálních správních aktů, na energetickém trhu však vydává tzv. výkladová stanoviska, která působí silou argumentační přesvědčivosti.

²⁴⁰ Výkladové stanovisko ERÚ č. 1/2022, op. cit., str. 5.

²⁴¹ Tamtéž.

na svých webových stránkách nebo uveřejněním informace o změně ve své provozovně.²⁴² Podobný postup upravoval před novelizací § 63 odst. 6 zákona o elektronických komunikacích, který však separátně uváděl povinnost uveřejnit informaci o změně v provozovně a na webových stránkách a zároveň povinnost informovat účastníka o uveřejnění informace. K podobnému slučování obou povinností zde tedy nedocházelo.

V případě uveřejnění změny smluvních podmínek na webových stránkách či v provozovně držitele licence však nelze s jistotou říci, že informace o změně smluvních podmínek zákazníka prokazatelně zastihne, čímž nemůže dojít k naplnění požadavku prokazatelnosti. V reakci na způsoby nevhodného oznamování ERÚ zdůraznil odlišnou povahu oznámení změny smluvních podmínek, které narozdíl od pouhého uveřejnění naplňuje požadavek adresnosti.²⁴³ Shodné závěry uvádí také komentářová literatura, podle níž musí oznámení naplnit kritérium individualizace a adresnosti, a pouhé zveřejnění na webových stránkách držitele licence, které je v daném čase a místě bez rozdílů přístupné všem dotčeným účastníkům trhu, nemůže tato kritéria spolehlivě uspokojit.²⁴⁴

V německém StromGVV nalezneme kritéria pro oznámení změny ceny a jiných podmínek v § 5 odst. 2. Účinnost změn je v Německu podmíněna předchozím zveřejněním ve lhůtě nejméně 6 týdnů před účinností prováděné změny. Současně se zveřejněním je základní dodavatel povinen zaslat písemné oznámení o plánovaných změnách zákazníkovi a zveřejnit změny na svých webových stránkách. Samotné oznámení o změně je podle § 41 odst. 5 EnWG třeba odeslat nejpozději do jednoho měsíce před účinností změny. Německá právní úprava tedy předchází výše uvedené praxi českých dodavatelů, kteří povinnost změnu zveřejnit a oznámit slučovali v jednu.

Konkretizací požadavků pro zvýšení ceny elektřiny pro základní zásobování zákazníků se zabýval také německý federální soud. Dodavatel musí nejen před ale také po zvýšení ceny poskytnout zcela konkrétní porovnání veškerých nákladů uvedených v § 2 odst. 3 věty první a věty třetí StromGVV. Mezi ně patří např. daň z elektřiny, odvody, přírážky, poplatky energetických sítí, provozovatelů měřidel apod.²⁴⁵

---

²⁴² Např. rozhodnutí ERÚ ze dne 25. května 2022, č. j. 08835-20/2022-ERU, proti společnosti SPP CZ, a.s., str. 4; dále rozhodnutí ERÚ ze dne 27. ledna 2021, č.j. 08437-10/2020-ERU, proti společnosti LAMA energy, a.s., str. 5, rozhodnutí ERÚ ze dne 20. února 2013, č.j. 11404-17/2012-ERÚ, str. 5.

²⁴³ Rozhodnutí ERÚ ze dne 25. května 2022, č. j. 08835-20/2022-ERU, op. cit. str. 5.

²⁴⁴ SVĚŘÁKOVÁ, J. § 11a In: ZDVIHAL, Z., SVĚŘÁKOVÁ, J., MED, J., OSADSKÁ, J a kol. *Energetický zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, str. 285.

²⁴⁵ Rozhodnutí BGH ze dne 6. června 2018, ve věci VIII ZR 247/17.

5.3.2 Právo závazek vypovědět

Pokud držitel licence přistoupí ke zvýšení ceny či změně jiné smluvní podmínky, se kterou spotřebitel nesouhlasí, ustanovení § 11a odst. 4 EZ zakládá spotřebiteli právo závazek bez postihu vypovědět, a to kdykoli do desátého dne přede dnem účinnosti změny, přičemž, jak již bylo uvedeno výše, jedná se o lhůtu procesní. Informace o právu změnu odmítnout a závazek ve stanovené lhůtě vypovědět musí být součástí oznámení o prováděné změně.²⁴⁶ Pro úplnost je třeba dodat, že takové právo vzniká pouze tehdy, dochází-li ke změně smluvních podmínek v důsledku zvýšení neregulované složky ceny, daní nebo poplatků. Změna regulované složky nebo změna právního předpisu toto právo nezakládá a v takovém případě musí adresát navrhovanou změnu přijmout. V takovém případě pak vyvstává otázka, zda je tedy vůbec nutné smluvní podmínky měnit předepsaným způsobem.²⁴⁷

Rovněž právo závazek vypovědět v nedávné době prošlo úpravou. S účinností od 1. ledna 2022 byl nahrazen způsob ukončení závazku v tehdejší § 11a odst. 5 EZ založený do té doby na koncepci odstoupení od smlouvy, a to právě koncepcí výpovědi. V § 50 odst. 1 písm. e) EZ však stále nalezneme povinnost poučít zákazníka o právu na „odstoupení“ od smlouvy v případě nesouhlasu s navrhovanou změnou smluvních podmínek.

Zásadní rozdíl však nespočíval v koncepci samotné, nýbrž v existenci dvou lhůt pro odstoupení od smlouvy. Kratší v případě řádného oznámení změny a delší pro případ vadného oznámení změny či absentujícího poučení o právu od smlouvy odstoupit. Energetický zákon tak nyní s variantou neoznámení jednostranné změny nepočítá a obsahuje pouze jedinou lhůtu. Pozdní či vadné oznámení změny tak již dnes nemůže vyvolat právní účinky.²⁴⁸

To však nic nemění na shora uvedeném závěru M. Hulmáka ohledně možné alternace výpovědi odstoupením.²⁴⁹ Tak např. společnost Innogy Energie, s.r.o. ve svém vzoru smlouvy o sdružených dodávkách elektřiny i nadále uvádí právo na odstoupení v případě změny ceny či jiných smluvních podmínek,²⁵⁰ naproti tomu společnost ČEZ Prodej, a.s. ve svých Všeobecných obchodních podmínkách již pracuje se zákonem předkládanou koncepcí výpovědi.²⁵¹ Je možné,

²⁴⁶ Srov. § 11a odst. 2 EZ, poslední věta.

²⁴⁷ Srov. § 11a odst. 5 písm. a), b) EZ.

²⁴⁸ Výkladové stanovisko ERÚ k právu zákazníka na výpověď závazku ze smlouvy v případě zvýšení ceny nebo změny jiných smluvních podmínek podle § 11a energetického zákona [online]. Energetický regulační úřad, 10. 6. 2022, [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://www.eru.cz/vykladove-stanovisko-eru-c-22022-k-pravu-zakaznika-na-vypoved-zavazku-smlouvy-v-pripade-zvyseni>

²⁴⁹ Blíže v kapitole č. 4.3.5.

²⁵⁰ Innogy Energie, s.r.o. Smlouva o sdružených službách dodávky elektřiny [online]. 1.1.2022 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.innogy.cz/pece/formulare/>.

²⁵¹ ČEZ Prodej, a.s. Všeobecné obchodní podmínky účinné od 4. března 2022 [online]. [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: https://www.cez.cz/webpublic/file/edee/podpora/elektrina/dokumenty/cez_vopd_elektrina_platnost_2022-03-04_web.pdf.

že odlišné přístupy dodavatelů pouze reflektují odlišnou terminologii § 11a odst. 2 EZ a § 50 odst. 1 písm. e) EZ.

Založení práva závazek vypovědět sice prvoplánově vyvolává dojem nástroje na ochranu spotřebitele, reálná efektivita obsahu tohoto oprávnění však tolik uspokojivá není. Trh s energiemi je propojený a zvyšuje-li ceny nebo mění-li jiné smluvní podmínky jeden držitel licence, reakce dalších na sebe zpravidla nenechá dlouho čekat. V tomto řetězovém mechanismu spotřebitel zřídka narazí na výhodnější nabídku, a je tedy nucen na zvýšenou nabídku přistoupit. Založení práva závazek vypovědět tak spíše představuje pomyslný Damoklův meč, který visí nad držitelem licence a nutí ho k tomu, aby postupoval nanejvýš obezřetně a vyhnul se tak riziku ztráty zákazníka.²⁵²

Také v Německu oznámení o prováděné změně musí dle § 41 odst. 5 EnWG obsahovat informaci o možnosti závazek vypovědět, aniž by byl zákazník zatížen jakýmkoli poplatkem obdobně jako tomu je u nás. Výpovědní lhůta uplyne nabytím účinnosti prováděné změny.

5.3.3 Rozsah změn

Alternativní přístup v energetickém sektoru se dále vyznačuje odlišným přístupem ve vztahu ke sjednání rozsahu změny, resp. důvodů opravňujících k jednostranné změně smluvních podmínek. Zatímco v obecné úpravě § 1752 odst. 1 OZ se hovoří alespoň o přiměřeném rozsahu, ustanovení § 11a odst. 2 EZ s rozsahem ani důvody jednostranných změn nepracuje. Obecně lze vycházet z premisy, že v případě absentující zvláštní právní úpravy působí § 1752 OZ subsidiárně a lze tedy dovodit, že sjednat si rozsah změn, i v případě jednostranných změn smluvních podmínek v režimu energetického zákona, se jeví přinejmenším jako vhodné.

Zda se v obecné právní úpravě rozsahem rozumí ujednání, která mohou být změnou dotčena, či důvody, pro které lze ke změně přistoupit, jsem již pojednala výše.²⁵³ Rozsah možných změn závazku ze smlouvy na dodávku energií předjímá již ustanovení § 11a odst. 2 EZ, které počítá s možným zvýšením ceny nebo změnou jiných smluvních podmínek. Zákonodárce tak zřejmě počítá s tím, že v praxi bude nejčastější změnou právě zvýšení ceny, a zároveň bude nejčastějším referenčním kritériem pro rozhodnutí zákazníka, zda v závazku setrvat, nebo jej vypovědět.²⁵⁴

V oblasti energetiky tuto mezeru v zákoně vyplnil ERÚ výkladovým stanoviskem č. 2/2022. Ve stanovisku ERÚ vyžaduje, aby byl ve smlouvě sjednán objektivní a konkrétní

²⁵² Rozhodnutí ERÚ ze dne 13. září 2019, č. j. 06779-9/2019-ERU, proti společnosti Pražská energetika, a.s., str. 5.

²⁵³ Blíže v kapitole č. 4.3.6.

²⁵⁴ ZDVIHAL, Z. K vybraným aspektům některých opatření na ochranu zákazníka v rámci trhu s elektřinou a plynem. *Právní rozhledy*. *Právní rozhledy*. roč. 2015, č. 10, str. 348.

důvod, pro který držitel licence vzniká právo jednostranně měnit smluvní podmínky. Tento požadavek ERÚ odůvodňuje ustanovením § 1814 odst. 1 písm. g) OZ, jenž považuje za zneužívající takové ujednání, které podnikateli umožňuje jednostranně měnit práva či povinnosti stran. ERÚ přitom odkazuje na bod 1 písm. j) přílohy směrnice 93/13,²⁵⁵ odkud bylo ustanovení transponováno. Jak již bylo řečeno, směrnice 93/13 shledává potenciální nepřiměřenost jednostranné změny smlouvy, aniž by byl uveden pádný důvod.²⁵⁶ Není-li tedy důvod případných změn ujednán, jednostranná změna bude dle ERÚ nicotná.

ERÚ však opomíná skutečnost, že demonstrativní výčet přílohy směrnice obsahuje tzv. *grey list* ujednání, která mohou (ale nemusí) být nepřiměřenými, kdežto § 1814 odst. 1 OZ předkládá demonstrativní výčet ujednání, která jsou zneužívající vždy (tzv. *black list*). Tím tak ERÚ předjímá, že při nesplnění požadavku na ujednání důvodů jednostranné změny, který je uveden pouze ve směrnici 93/13, avšak nikoli v § 1814 odst. 1 OZ, postihne podnikatele přísnější sankce, než kterou předkládá směrnice 93/13. Navzdory nepříliš jednoznačné argumentaci není radno se od závěrů ERÚ odchylovat, neboť bude právě v jeho působnosti případné spory rozhodovat.

Jak už bylo řečeno, problematikou (ne)sjednání důvodů změn smluvních podmínek se několikrát zabýval také Evropský soudní dvůr, a to i ve vztahu k energetice. Evropský soudní dvůr rozlišuje dvě kategorie případů, a to s ohledem na to, zda je při posuzování transparentnosti ujednání aplikovatelná také směrnice 93/13 či nikoli. Směrnice 93/13 ve svém čl. 1 odst. 2 totiž vylučuje aplikovatelnost jejích ustanovení na smluvní podmínky, které odrážejí závazná právní a správní ustanovení.

V prvním případě šlo o situaci, kdy německý dodavatel plynu do svých smluvních podmínek převzal doslovné znění vnitrostátní právní úpravy § 4 AVBGasV.²⁵⁷ AVBGasV se však vztahovalo na smlouvy pro univerzální dodávku a nezohledňovalo smlouvy dotčené v dané věci. Evropský soudní dvůr tedy podrobil vnitrostátní právní úpravu přezkumu a následně dovodil aplikovatelnost směrnice 93/13. S ohledem na tuto skutečnost zaujal stanovisko, že informování spotřebitele o budoucí změně smlouvy a o jeho možnosti smlouvu vypovědět, byť učiněné v přiměřené lhůtě, avšak zcela bez udání důvodu, neodpovídá požadavku poctivosti, vyváženosti a transparentnosti a nelze jej považovat za dostačující. K tomu, aby takové ujednání nebylo označeno za zneužívající, je nezbytné, aby smlouva transparentně uváděla důvody, rozsah

²⁵⁵ Směrnice Rady 93/13/EHS o nepřiměřených ujednání spotřebitelských smluv.

²⁵⁶ Výkladové stanovisko ERÚ č. 2/2022, str. 2, blíže v kapitole č. 4.3.6.

²⁵⁷ Tehdy se jednalo o nařízení o všeobecných podmínkách pro dodávky plynu tarifním zákazníkům (Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Gasversorgung von Tarifkunden, „AVBGasV“, které bylo později nahrazeno výše uvedeným StromGVV).

a způsob změny již před uzavřením smlouvy, a to takovým způsobem, aby spotřebitel mohl na základě jasných a srozumitelných kritérií případné změny předvídat.²⁵⁸

Druhý závěr Evropský soudní dvůr vyvozuje z právní úpravy energetických směrnic,²⁵⁹ aniž by byla dána působnost směrnice 93/13.²⁶⁰ Evropský soudní dvůr se zabýval odpovědí na předběžnou otázku, zda smluvní klauzule, které upravují změny cen, vyhovují požadavkům jasného a srozumitelného znění a nezbytné míry transparentnosti ve smyslu energetických směrnic, a to i za předpokladu, že v nich není obsažen důvod, podmínky, ani rozsah změny uvedené ceny tak, jak Evropský soudní dvůr u výše uvedeného rozhodnutí²⁶¹ vyžadoval.²⁶² Podnik nicméně vnímá za dostatečnou záruku, že každé zvýšení ceny svým zákazníkům předem a v přiměřené lhůtě oznámí a zachová jim právo smlouvu vypovědět.

V tomto případě se ustanovení směrnice 93/13 neaplikovala, neboť smluvní podmínky se řídily vnitrostátními závaznými právními předpisy nejen formálně, ale i fakticky.²⁶³ V těchto případech se transparentnost posuzuje výlučně ve světle energetických směrnic.

Důvody, proč je pro posuzování transparentnosti smluvních podmínek energetických a jiných smluv vhodné používat dvojí metr, se ve svém stanovisku zabýval generální advokát N. Wahl.²⁶⁴ Primární východisko představuje především účel energetických směrnic, který spočívá v liberalizaci trhu s energiemi a vytvoření konkurenčního trhu. Sekundárním účelem je pak zajištění bezpečných dodávek v co nejširší míře, zvláště zajištění tzv. PUS²⁶⁵ dle čl. 3 energetických směrnic.²⁶⁶ Čl. 3 má sloužit zejména k tomu, aby byla energie dodávána všem zákazníkům za rozumnou cenu a za přiměřených podmínek bez ohledu na ekonomickou, sociální či geografickou situaci zákazníka.²⁶⁷ Podle německého práva mají dodavatelé dokonce povinnost

²⁵⁸ Rozsudek ESD ze dne 21. března 2013, ve věci C-92/11, bod 55. Shodně stanovisko GA N. Wahla ze dne 8. května 2014 ve spojených věcech C-359/11 a C-400/11, bod 51. Shodně ZDVIHAL, Z., *Právní rozhledy*, roč. 2015, op. cit. str. 348, podle něhož je nutné jasně a jednoznačně uvádět důvody, podmínky a rozsah jednostranné změny vždy tak, aby vylučovaly libovůli dodavatele.

²⁵⁹ Resp. jejich předchůdců Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54 ES a 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a elektřinou.

²⁶⁰ Rozsudek ESD (čtvrtého senátu) ze dne 23. října 2014, ve věci C-359/11 a C-400/11, bod podle článku 1 směrnice 93/13 nejsou předmětem ustanovení této směrnice smluvní podmínky, které odrážejí závazná právní a správní ustanovení. V daném případě se obsah smluv řídil německými závaznými právními předpisy a ustanovení směrnice 93/13 se tak nepoužila.

²⁶¹ Rozsudek ESD ze dne 26. dubna 2012, ve věci C-472/10.

²⁶² Rozsudek ESD ze dne 23. října 2014 ve spojených věcech C-359/11 a C-400/11.

²⁶³ Konkrétně AVBGasV a StromGVV.

²⁶⁴ Stanovisko GA N. Wahla ze dne 8. května 2014 ve spojených věcech C-359/11 a C-400/11.

²⁶⁵ Povinnost univerzální služby.

²⁶⁶ Např. rozsudek ESD ze dne 20. dubna 2010 ve věci C-265/08, bod 20. Dále BARTL, M. The affordability of energy: how much protection for the vulnerable consumers? *Journal of Consumer Policy*. 2010, str. 226. Dostupé z: <https://hdl.handle.net/1814/17305>.

²⁶⁷ ROTT, P. A New Social Contract Law for Public Services? - Consequences from Regulation of Services of General Economic Interest in the EC. *European Review of Contract Law* (1) 2000, str. 323-245. Dále také NIHOUL, P. The status of consumers in European liberalisation directives. *Yearbook of Consumer Law*, 2009. str. 67-106. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1862823>

uzavírat smlouvy se zákazníky v domácnostech.²⁶⁸ Tím je omezena zásada smluvní svobody, kdy je podnikatel zbaven oprávnění rozhodnout, zda se zákazníkem smlouvu uzavře či nikoli a za jakých smluvních podmínek (cen).

Naopak neexistuje-li odpovídající vnitrostátní úprava, je na místě vyrovnávat nevýhodnou pozici zákazníka prostřednictvím vyšší míry transparentnosti, aby zákazník mohl předem porovnat alternativní možnosti a svobodně si vybrat, s kým a za jakých podmínek smlouvu uzavře. Tomu odpovídá také požadavek, aby zákazník věděl o důvodech a způsobech případných změn smluvních podmínek, a to již před uzavřením smlouvy.²⁶⁹

V případě, kdy se na dodávky použijí pouze ustanovení vnitrostátního práva, tomu tak však není. Generální advokát N. Wahl varuje před uplatňováním výše uvedených závěrů i na případy, kdy se ustanovení směrnice 93/13 nepoužijí, neboť se má za to, že dotčené zájmy jsou vnitrostátní právní úpravou dostatečně vyváženy.²⁷⁰ V daném případě vnitrostátní právní předpisy sice žádnou povinnost informovat zákazníka předem o důvodech a způsobu změny neobsahují, smluvní svoboda dodavatelů energií je však značně omezena, neboť povinnost uzavřít smlouvu i se zákazníky, s nimiž by dobrovolně smlouvu neuzavřeli, je umocněna navíc tím, že ceny, za které je služba poskytována, musí být přiměřené.

Stejně jako výše poukazují na potřebu vyvažovat zájmy spotřebitelů, zde nastává potřeba vyvažovat také zájmy poskytovatelů služeb. Základním předpokladem pro dosažení cíle energetických směrnic spočívajícím především v liberalizaci trhu, je totiž zachování ekonomické soběstačnosti poskytovatelů služeb, a to i za situace, je-li jejich smluvní svoboda do značné míry omezena vnitrostátní úpravou. Částečné přenesení zvýšených nákladů na konečné zákazníky ve světle cílů nastolených dotčenými směrnici, se tak zdá být v tomto případě ospravedlnitelným a proporcionálním řešením.²⁷¹ Nejenže má tedy zákazník právo smlouvu vypovědět v případě zvýšení ceny, ale opačnou optikou má poskytovatel služeb možnost zvýšit cenu dodávek, aniž by byl nucen k hromadnému ukončování smluv s určitým typem zákazníků. Vedle práva závazek vypovědět mají členské státy dle písm. c) přílohy I energetických směrnic zajistit, aby byli zákazníci transparentním způsobem obeznámeni o platných cenách a smluvních podmínkách. K naplnění tohoto požadavku je tak nepochybně třeba, aby byly zákazníkovi sděleny důvody, podmínky a rozsah úprav, a to alespoň v době navýšení cen.

---

²⁶⁸ Srov. § 2 odst. 1 EnWG.

²⁶⁹ Rozsudek ESD ze dne 14. března 2013, ve věci C-415/11, bod 45.

²⁷⁰ Rozsudek ESD ze dne 21. března 2013, ve věci C-92/11, bod 28, dále stanovisko GA V. Trstenjak k téže věci, bod 28.

²⁷¹ Stanovisko GA N. Wahla ze dne 8. května 2014 ve spojených věcech C-359/11 a C-400/11, bod 55.

Aby tedy došlo k vyrovnání zájmů spotřebitelů (zákazníků²⁷²) a podnikatelů (poskytovatelů služeb), podnikatelé nemusí, narozdíl od prve uvedeného případu, uvádět důvody a způsoby případných změn předem, tj. v době uzavření smlouvy, nýbrž postačí, učiní-li tak v době, kdy jsou zákazníci o prováděné změně informováni.

Je třeba uvést, že při provádění energetických směrnic je ohledně způsobu sdělování důvodů případných změn smluvních podmínek členským státům ponechán poměrně velký prostor k diskreci. To však nemůže mít za následek uplatňování libovůle ze strany poskytovatelů služeb v rámci jednotlivých členských států, které by mohlo vést, a dost možná také vedlo, k úplnému vyprázdnění principu transparentnosti. Výše uvedené závěry Evropské soudního dvora nepochybně vedou k určité kategorizaci konečných zákazníků a odlišně koncipované právní ochraně v závislosti na tom, zda se vedle energetických směrnic uplatní také směrnice 93/13 či nikoli. Vztahu těchto směrnic se ostatně dotýká i příloha I energetických směrnic, která k působnosti uvádí, že práva zákazníků tam uvedená jim mají být zabezpečena, aniž jsou dotčeny předpisy EU o ochraně spotřebitele, zejména směrnice 93/13. Ohledně výkladu této věty však opět existují dva protichůdné závěry.

První z nich vyjádřen ve stanovisku generální advokátky V. Trstenjak, která protežuje výklad, podle něhož by obě směrnice měly být vykládány jednotně, neboť cíl, který sledují (tj. ochrana spotřebitele) je podle ní totožný.²⁷³ Opačný závěr dovozuje generální advokát N. Wahl, který zastává názor, že unijní zákonodárce neměl v úmyslu postavit ochranu zákazníka (spotřebitele) v obou směrnicích naroveň, nýbrž naopak umožnit vyšší standard ochrany spotřebitele v rámci směrnice 93/13.²⁷⁴

Povinnost uvádět důvody, ať už před uzavřením smlouvy, nebo v okamžiku provádění jednostranných změn, nicméně může působit alespoň odrazujícím účinkem vůči poskytovatelům služeb ve vztahu k neoprávněným cenovým navýšením a změnám jiných smluvních podmínek. Jejich neuvedení je v každém případě v rozporu s požadavkem transparentnosti i ve světle energetických směrnic.

Na požadavky Evropského soudního dvora navazuje také německá judikatura, dle níž si lze vyhradit jednostrannou změnu pouze ze závažných důvodů.²⁷⁵ Za takový důvod je považována

²⁷² Dikcí energetických směrnic.

²⁷³ Stanovisko GA V. Trstenjak ze dne 13. září 2012, ve věci C-92/11, bod 58.

²⁷⁴ Stanovisko GA N. Wahla ze dne 8. května 2014, ve spojených věcech C-359/11 a C-400/11, bod 64.

²⁷⁵ Rozhodnutí BGH ze dne 26. března 2005, VII ZR 200/04. Spojení „závažné důvody“ obsahuje také příloha odst. 1 písm. g) směrnice 93/13. Evropský soudní dvůr v rozsudku Invitel ve věci C-472/10, bodu 87 uvádí, že pádný důvod neznamená, jak to *a contrario* vyplývá zejména z kritéria *závažného důvodu* uvedeného v bodu 1 písm. g) přílohy směrnice 93/13, absolutní nemožnost požadovat zachování všech podstatných smluvních prvků plnění. Naopak postačuje každý důvod mající dostatečný právní význam, který se vztahuje ke změně podstaty plnění stanoveného klauzulí. Příloha směrnice je transponována § 1814 odst. 1 OZ. Transponovaná podoba v OZ však o

razantnější, objektivní změna okolností, za nichž byl původně smluvní závazek uzavřen, které v době uzavření smlouvy nebyly předvídatelné a jejichž změna může významně ovlivnit obsah smlouvy.²⁷⁶ Konkrétně se mezi tyto důvody řadí především změna příslušné judikatury, právní regulace, správní praxe a jejich změny, změny technického rázu, změny vstupních nákladů apod. Na druhou stranu však nemusí jít rovnou o změnu okolností takového rázu, že by plnění v původní podobě bylo téměř znemožněno.²⁷⁷

Kromě důvodů by z ujednání umožňující jednostrannou změnu zároveň mělo být zřejmé, co vše může změně podléhat (tj. rozsah), v jaké míře, a to tak, aby druhá smluvní strana měla možnost případné změny předpokládat. Zároveň by měla být smluvní strana obeznámena s možnými riziky, která mohou z provedené změny vyvstat.²⁷⁸ Proto je důležitá především formulace výhrady jednostranné změny ve smlouvě, která by měla být dostatečně určitá, srozumitelná a transparentní. Naopak by se nemělo jednat o jakousi generální klauzuli opravňující k jakýmkoli změnám, z níž nemá druhá smluvní strana šanci rozpoznat, za jakých konkrétních příčin bude změna stávajícího závazku dostatečně odůvodněna.²⁷⁹ Ustanovení § 41 odst. 5 EnWG pak přímo upravuje požadavky na samotné oznámení změny, které musí být formulováno srozumitelně a jednoduše spolu s uvedením důvodů, předpokladů a rozsahu změn.

Ani přístup dodavatelů v České republice k uvádění důvodů jednostranných změn není zcela jednotný. Zatímco většina dodavatelů tuto povinnost odbývá vágními extenzivními

---

žádných závažných důvodech nepojednává.

²⁷⁶ LANDO, O., BEALE, H. *Principles of European Contract Law*. Parts. I. and II. Combined and Revised. The Hague, London, Boston: Kluwer Law International, 2000, str. 323 a násl.

²⁷⁷ MANFRED, W. *Änderungsklauseln in Versicherungsverträgen*, 2000, op. cit., str. 21.

²⁷⁸ MANFRED, W. *Änderungsklauseln in Versicherungsverträgen*, 2000, op. cit., str. 35.

²⁷⁹ Nevyhovující je např. formulace „mimořádná situace na trhu“ či „navýšení nákladů“. Dle § 308 odst. 4 BGB je přípustná pouze taková změna obchodních podmínek, která je pro druhou smluvní stranu s ohledem na její oprávněné zájmy přijatelná.

formulacemi,²⁸⁰ jiní uvádějí vyčerpávající výčet jak ujednání, která mohou být měněna (tj. rozsahu změn),²⁸¹ tak důvodů, pro které mohou být měněna.²⁸²

---

²⁸⁰ Např. Vzor smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny společnosti Innogy Energie, s.r.o.: „*innogy je oprávněna OP a uvedené dokumenty měnit na základě důvodů v nich uvedených.*“; dále např. čl. III písm. c) obchodních podmínek společnosti Pražská energetika, a.s.: „*PRE je oprávněna OPD měnit. Důvodem změny mohou být především změna legislativy či nové postupy a obchodní standardy v energetice.*“; dále čl. IV. odst. 6 obchodních podmínek společnosti ARMEX Energy, a.s.: „*Dodavatel je oprávněn změnit smluvní podmínky, a to zejména v případech, že se významné změny cenové a nebo jiné podmínky na relevantních trzích.*“

²⁸¹ Všeobecné obchodní podmínky dodávky elektřiny společnosti ČEZ, a.s. účinné od 4. března 2022: „*Máme právo v přiměřeném rozsahu jednostranně měnit podmínky a zvýšit cenu, a to v částech týkajících se způsobu a podmínek vyúčtování dodávky elektřiny a plateb za ně, rozsahu našich i vašich práv a povinností, způsobu a podmínek uplatnění a vyřízení reklamací, změny produktu, odpovědnosti za škodu, způsobů ukončení Smlouvy, způsobů vzájemné komunikace a doručování, výhrad ve vztahu k právním předpisům, ujednání upravených právními předpisy či rozhodnutím soudu či správního orgánu a rozsahu možných jednostranných změn Smlouvy z naší strany a způsobu jejich oznámení vám, nebo v případě opravy zjevných, formulačních či tiskových chyb nemajících vliv na práva a povinnosti smluvních stran.*“, dále např. Všeobecné podmínky poskytování služeb společnosti CENTROPOL, účinné od 1.1.2022: „*Jsme oprávněni měnit VPPS v rozsahu podmínek dodávek Komodit a našich vzájemných práv a povinností a ceník v rozsahu všech jeho položek.*“

²⁸² Všeobecné obchodní podmínky dodávky elektřiny společnosti ČEZ, a.s. účinné od 4. března 2022. „*Podmínky můžeme měnit při změně technických, provozních, obchodních nebo organizačních podmínek na naší straně nebo na trhu s elektřinou, jakož i z důvodu změny obecně závazných právních předpisů.*“, dále např. čl. VII Všeobecných podmínek poskytování služeb společnosti CENTROPOL, účinných od 1.1.2022: „*v případě legislativních změn, změny cen Komodit na velkoobchodním trhu, změny devizových kurzů, změny cenových předpisů a rozhodnutí, změny rozsahu Vám poskytovaných služeb, změny podmínek na trhu s energiemi, požadavku na optimalizaci a vyváženost smluvního vztahu se Zákazníkem.*“ Ještě podrobněji rozvádí společnost CENTROPOL rozsah a důvody změny v čl. 1.1.4 Všeobecných podmínek pro poskytování služeb elektronických komunikací, kde uvádí téměř všeobsahující, avšak stále jen demonstrativní výčet jak smluvních ujednání, která mohou podléhat potenciální změně, tak i důvodů, pro které by ke změně mohlo být přistoupeno.

Závěr

Jednostranná změna obchodních podmínek je v praxi hojně užívaným nástrojem. Vzhledem k frekvenci, se kterou se tento nástroj využívá, považuji jeho zakotvení na úrovni občanského zákoníku za přínosné. Došlo tím tak ke stanovení stejného výchozího rámce a minimálního standardu i pro závazky ze smluv, které zvláštní právní úpravou nedisponují. Na druhou stranu také vyvstaly na povrch nové otázky spojené se striktními, avšak vágními požadavky, které na ujednání o jednostranné změně obchodních podmínek předmětné ustanovení klade.

Za důležité shledávám navázání právní úpravy jednostranných změn obchodních podmínek na ideový zdroj právní ochrany před zneužívajícími ujednáními, tj. na směrnici 93/13. Zákonodárce v poslední době učinil pozitivní krok vpřed a přiblížil znění českého občanskému zákoníku právě její předloze na unijní úrovni, nikoli však zcela přesně. Doslovné převzetí právní úpravy směrnice na vnitrostátní úroveň samozřejmě není povinností a směrnice umožňuje právní režim ještě zpřísnit, v této souvislosti však český zákonodárce některé požadavky zpřísnil, zatímco jiné požadavky ponechal beze změny, byť spolu navzájem úzce souvisí, což přirozeně otevírá další nejasnosti ohledně již tak problematické možnosti jednostranné změny obchodních podmínek.

V první kapitole jsem představila obchodní podmínky v jejich materiálním, ale především formálním pojetí. Pojetí obchodních podmínek se promítá nejen v přístupu k možnosti jednostranných změn obchodních podmínek, ale také v související právní problematice jako je např. posuzování překvapivosti ujednání obchodních podmínek včetně překvapivosti jejich jednostranných změn. Ve vztahu k obchodním podmínkám jsem se dotkla také podmínek inkorporace obchodních podmínek do smlouvy, jakožto předpokladu pro jejich pozdější změnu. Ačkoli právní úprava občanského zákoníku často čerpá z jeho německého protějšku, mnohdy právní úpravu pouze slepě přejímá, aniž by reflektovala jejich vzájemné odlišnosti. Následkem tak může být odlišný přístup některých autorů k určitým ustanovením např. právě ve vztahu k překvapivosti obchodních podmínek, které vykládají v kontextu ustanovení § 1753 OZ materiálně.

Někdy se pojetí obchodních podmínek může zdát irelevantním, neboť občanský zákoník v tomto ohledu nabízí mnoho ochranných klauzulí, které působí jako záchytný mechanismus pro ostatní podmínky, které za obchodní podmínky (ve formálním slova smyslu) považovány nejsou. Druhá kapitola práce byla věnována právě těmto ochranným klauzulím se zaměřením na ochranu slabší smluvní strany potažmo spotřebitele a jejich nekoncepčnímu rozvržení napříč občanským

zákoníkem. Právě ochrana spotřebitele hraje totiž ve vztahu k obchodním podmínkám a jejich jednostranným změnám nemalou roli. Formální a obsahová kontrola obchodních podmínek užívaných ve vztazích B2C je v občanském zákoníku koncipována do několika úrovní, což ji pro průměrného spotřebitele činí značně nepřehlednou. Z tohoto důvodu bych ráda poukázala na J. Švestku, který možné řešení spatřuje v přijetí ucelené právní úpravy spotřebitelských poměrů, jejímž cílem by mimo jiné bylo odlehčit občanskému zákoníku od velkého množství materie, a tím tak učinit jeho základní úpravu přehlednější, jednodušší a uživatelsky dostupnější, jakož i čelit jeho častým a nežádoucím novelizacím.²⁸³ Jelikož je právní úprava obchodních podmínek úzce spjata se spotřebitelskými vztahy, mohl by zákonodárce dosavadní právní úpravu vyprecizovat do podoby samostatného spotřebitelského kodexu.

Druhá část práce počínaje třetí kapitolou konečně otevírá problematiku jednostranných změn obchodních podmínek v obecné rovině. Na úvod této stěžejní části práce se věnuji vymezení účelu institutu jednostranné změny obchodních podmínek, který je dle mého názoru klíčový pro výklad veškerých problémových partií předmětného ustanovení. U jednotlivých kritérií je třeba poměřovat zásadu ochrany slabší smluvní strany se zásadou autonomie vůle s ohledem na princip proporcionality. Od výsledku tohoto testu se pak odvíjí skutečnost, zda budou požadavky kladené na ujednání o jednostranné změně obchodních podmínek v § 1752 odst. 1 OZ vykládány spíše ve prospěch jejich navrhovatele nebo adresáta. V kapitole jsem zaujala postoj k teoretickému rozporu ohledně označení změn obchodních podmínek coby jednostranných. Samotný spor ohledně označení institutu dle mého názoru není na překážku chápání jeho skutečnému smyslu. Za příznačné pouze považuji, že rozporné označení institutu zcela odpovídá jeho rozporuplnému pojetí v občanském zákoníku.

Čtvrtá kapitola pojednává o podstatných náležitostech ujednání o jednostranné změně obchodních podmínek. Právě podstatné náležitosti jsou v ustanovení § 1752 odst. 1 OZ vyčteny poměrně vyčerpávajícím, současně však do velké míry nejasným a neurčitým způsobem. Zákonodárce zde dle mého názoru upřednostnil kvantitu nad kvalitou a funkčnost ustanovení tak značně zaostává. Na čem dozajista panuje shoda, je povinnost ujednat si možnost jednostranně měnit obchodní podmínky předem. Zákon totiž upravuje pouze minimální požadavky pro ujednání o jednostranné změně obchodní podmínky pro tam vymezenou kategorii závazků, samotné oprávnění však nezakládá. Vzhledem k této kategorii závazků je ustanovení relativně kogentní. Smluvní strany si mohou obdobný mechanismus jednostranné změny sjednat i pro jiné

---

²⁸³ ŠVESTKA, J. Ochrana slabší strany a zásada rovnosti. In. DVOŘÁK, J. a kol. *Soukromé právo 21. století*. Praha: Wolters Kluwer. ČR, 2017, str. 98.

než zákonem vymezené typy závazků, a to i ve vztazích B2B. Striktní lpění na zákonných požadavcích však v konečně důsledku může vést k potlačení větší míry flexibility, která je pro vztahy B2B typická a bylo by tak dle mého názoru vhodné koncipovat aplikovatelnost ustanovení § 1752 odst. 1 OZ výhradně na vztahy se slabší smluvní stranou.

Aby bylo ujednání platné, musí být ujednán alespoň způsob, jakým se adresátovi oznámí. Ze zákona neplyne, zda se má oznámit pouze skutečnost, že od určitého data dochází ke změně, nebo zda má být oznámeno, v čem změna nastává. Dle mého názoru by měla být správně druhá varianta, neboť mám za to, že u této podmínky by měl převážet zájem na ochraně slabší smluvní strany s ohledem na výše uvedenou racionální rezignaci spotřebitelů. Protiargumentem je koncepce pozitivní právní fikce spojená s mlčením spotřebitele, která musí implicitně zahrnovat také seznámení se s obchodními podmínkami. Za rozumný bych považovala určitý kompromis mezi oběma těmito přístupy, který by mohl spočívat např. v posuzování závažnosti prováděné změny. Přístup smluvní strany, jíž je změna předkládána, bude jistě odlišný v případě, bude-li se jednat o změnu banální, nebo půjde-li o změnu zcela zásadní pro obsah daného závazku. Proto by bylo vhodné v případě zásadních změn tuto změnu obsáhnout přímo do oznámení o změně, a to včetně jejích příčin a následků. Naopak v případě ostatních změn by stačilo zachování možnosti se se změnami reálně seznámit bez zvláštních nákladů.

Zákonodárce by se tak mohl zamyslet nad demonstrativním výčtem podstatných změn obdobně jako tomu je např. u zneužívajících ujednání, popř. na obecných parametrech takových změn. Např. výše uvedený zákon o elektronických komunikacích před novelou v § 63 odst. 6 požadoval informovat smluvní stranu o právu smlouvu ukončit pouze ve vztahu k zákonem uvedeným změnám jako byla např. změna ceny poskytovaných služeb, nikoli tedy u všech prováděných změn. Pokud zákonodárce shledal funkčním odlišení některých náležitostí od jiných, mohl by podobný přístup fungovat také pro platné sjednání konkrétně vymezených změn podmínek. Tyto změny by pak mohly podléhat odlišnému režimu než změny tam nevyčtené. Odlišnost by mohla po vzoru Německa spočívat např. v nepřípustnosti udělení souhlasu na základě pozitivní fikce ohledně změn, které by obsah závazku změnily signifikantním způsobem a u nichž nelze předpokládat, že by s nimi spotřebitel souhlasil, pokud by o nich byl předem obeznámen. Pro takové změny by mohl být vyžadován výslovný souhlas.

Zákonodárce sice požaduje, aby právo závazek vypovědět bylo založeno v ujednání o jednostranné změně, zákon však již neukládá o tomto právu v oznámení změny informovat. Mám za to, že absence této povinnosti v zákoně již je překlenuta právní praxí a podnikatelé ji do

ujednání standardně zahrnují. V případě absence poučení by však měla být na překážku platnosti ujednání a z tohoto důvodu by dle mého názoru bylo vhodné zakotvit ji do zákona výslovně.

V souvislosti s výpovědí ze zákona dále není zcela zřejmé, zda je podání výpovědi povinností adresáta, nebo zda postačí pouhý projev nesouhlasu. Z hlediska průměrného spotřebitele mám za to, že zde zřejmě interpretace ustanovení nebude činit větší potíže. I zde by však pro vyšší míru právní jistoty měl být spotřebitel poučen o nutnosti nesouhlasný projev vůle demonstrovat výpovědí závazku. Ustanovení § 1752 odst. 1 OZ má vést ke standardizaci a racionalizaci provádění jednostranných změn obchodních podmínek. Jeho následkem by tak nemělo být další přenášení procesní zátěže na podnikatele spočívající ve zjišťování, zda spotřebitel odmítnutím změny projevil svou vůli závazek vypovědět, nebo zda šlo o pouhý projev nesouhlasu s danou změnou. Právě požadavek projevu vůle ve vztahu k právu závazek vypovědět implikuje, že změna principiálně nemůže být čistě jednostrannou.

Doložka o jednostranné změně obchodních podmínek bývá největší kritice podrobována, je-li užívána ve vztazích B2C. Nejenže nesmí být překvapivá, ale musí navíc naplnit požadavek transparentnosti dle směrnice 93/13, která je reflektována ustanovením § 1813 a násl. OZ. Podle ustálené judikatury Evropského soudního dvora je doložka opravňující k jednostranným změnám transparentní tehdy, byly-li spotřebiteli předem známy důvody tak, aby byl s to potenciální změnu předvídat a současně mu musí být založeno nebo zachováno právo závazek vypovědět. Český zákonodárce však povinnost uvádět důvody změny výslovně neuvádí ani v § 1814 odst. 1 písm. g) OZ, ani v § 1752 odst. 1 OZ a namísto toho pracuje s pojmem rozsah změn. Zatímco většina odborné veřejnosti má za to, že se jedná z hlediska obsahové náplně o synonyma, já jsem jiného názoru. Mám za to, že povinnost ujednat důvody je ve směrnici 93/13 natolik zásadní, že opomenutí tohoto pojmu a jeho nahrazení pojmem jiným muselo být vedeno určitým záměrem, který se však z důvodové zprávy k občanskému zákoníku nedočteme. Pokud by však rozsahem změn byly skutečně míněny důvody, pak by dle mého názoru nedávalo většího smyslu ukotvení ustanovení 1752 odst. 2 OZ, který pracuje s variantou, že rozsah změn ujednan nebyl.

Na základě judikatury Evropského soudního dvora, který spatřuje v ujednání důvodů obligatorní náležitost doložky o jednostranné změně, by pak ustanovení § 1752 odst. 2 OZ bylo aplikovatelné pouze na právní poměry odlišné od těch, které plynou ze vztahů B2C. Ačkoli bude postup dle ustanovení § 1752 OZ užíván nejčastěji právě ve vztazích B2C, dopadá ustanovení na veškeré typy právních vztahů, které naplní požadavky uvedené v § 1752 odst. 1 věty první OZ. Z tohoto důvodu je dle mého názoru třeba rozsah změn vykládat jako vymezení konkrétních

ujednání obchodních podmínek, která mohou změnám podléhat. Opačný závěr by vedl k příliš přísnému postupu ve vztazích B2B, v nichž bývá vyjednávací síla obou stran srovnatelná. Řešením by mohlo být ukotvení zákonem popsaného mechanismu do zvláštního spotřebitelského kodexu, popř. zakotvení formulace, která by umožňovala odlišný postup ve vztazích B2B obdobně jako tomu je v rámci inkorporace obchodních podmínek do smlouvy mezi podnikateli podle § 1751 odst. 3 OZ.

Oporu pro mnohá z výše uvedených tvrzení pak nalezneme v sektorové právní úpravě, o níž pojednává poslední pátá kapitola této práce. V ní jsem poukázala na vzájemný vztah sektorové a obecné právní úpravy, na jejich vzájemné odchylky a v neposlední řadě také na zavedenou praxi, která do jisté míry pomáhá vyplnit mezery široce a neurčitě vymezené obecné právní úpravy. Významnou roli zastává ERÚ, jehož výkladová stanoviska upřesňují zákonem nejasně stanovené meze.

Stejně tak jako u jednostranných změn dle občanského zákoníku, i v energetice je třeba si tuto možnost předem ujednat. Vzhledem k subsidiární aplikaci ustanovení § 1752 odst. 1 OZ by doložka měla obsahovat rozsah ujednání smluvních podmínek, která mohou změnám podléhat. Rovněž musí být ujednáno, jak se změna smluvních podmínek zákazníkovi oznámí. Zákazník musí být v oznámení poučen o právu změnu odmítnout a závazek z toho důvodu vypovědět, které mu, narozdíl od občanského zákoníku, plyne již ze zákona. V ideálním případě by měl být zákazník v oznámení poučen také o následcích, které nastanou v případě, že závazek v dané lhůtě nevypraví. Oznámení by mělo dále obsahovat informace, z nichž bude zákazník schopen určit, jaká ustanovení smlouvy se mění a jakým způsobem, popř. jaká ustanovení se doplňují, aniž by byl nucen vynakládat jakékoli úsilí k seznámení se s obsahem jednostranné změny.

Stejně jako občanský zákoník ani energetický zákon neobsahuje povinnost ujednat si důvody jednostranné změny předem. Tato povinnost je však dovozována výkladem ERÚ, který s variantou sdělení důvodů až v okamžiku oznámení změny nepočítá. Tím tak předjímá, že ve vztahu k energetickému zákonu bude transparentnost posuzovat s ohledem na ochranu spotřebitele dle směrnice 93/13, na kterou ve výkladovém stanovisku ERÚ také odkazuje. S ohledem na shora uvedené závěry však zastávám názor, že povinnost uvádět důvody změny je splněna také tehdy, je-li uvedena až v okamžiku oznámení změny, avšak ještě před její účinností. Možnost závazek vypovědět jakožto stěžejní oprávnění plynoucí z jednostranné změny smluvních podmínek existuje ve své latentní podobě do chvíle, než dojde k jednostranné změně smluvních podmínek. Tomu odpovídá také skutečnost, že právo závazek vypovědět vyplývá již z § 11 odst. 4 EZ a zákazník o něm pouze musí být v oznámení poučen. Do té doby je dle mého

názoru zcela bez významu, zda byl zákazník o důvodech obeznámen předem, či se s nimi seznámil až následně v oznámení, neboť k vlastnímu rozhodování dochází až v momentě, kdy lze právo závazek vypovědět realizovat. Zákazník posuzuje adekvátnost důvodů vzhledem k prováděné změně a jejímu rozsahu až tehdy, stane-li se to aktuálním. Oznámení změny je nejzazším momentem, ve kterém musí být zákazníkovi zpřístupněna veškerá vstupní data, která mu umožní učinit kvalifikované rozhodnutí. Ani dodavatelé nemohou s absolutní přesností predikovat skutečnou budoucí spotřebu konečného zákazníka, natož pak předjímat okolnosti případného navýšení ceny. Spotřeba se totiž může v čase výrazně měnit a posoudit (ne)výhodnost typicky zvýšení ceny lze efektivně až v momentě, kdy k němu dojde. Uvedení důvodů pak může být vnímáno jako nástroj *in favorem* podnikatelů, neboť jím mohou nepřímo přimět spotřebitele v závazku setrvat, pokud shledá, že mu byly sděleny jasným a transparentním způsobem a dostatečně ozřejmily a ospravedlnily nastanuvší změny.

Úplným závěrem bych ráda připomněla zásadu rovnosti stran, která bývá při provádění jednostranných změn často opomínána ve prospěch ochrany slabší strany. Bohužel bývá oprávnění k jednostranné změně často *a priori* vykládáno ve světle negativních konotací spojených s jednáním podnikatelů vůči spotřebitelům. Faktické postavení spotřebitele (zákazníka) jakožto slabší strany by však nemělo znamenat jeho absolutní nedotknutelnost. Zásadou *pacta sunt servanda* je vázán nejen podnikatel (dodavatel), ale také spotřebitel. Oprávnění plynoucí spotřebiteli z jednostranné změny obchodních (smluvních) podmínek by tak neměla být zneužívána ani spotřebiteli, existuje-li pro změnu oprávněný a podnikatelem nezaviněný důvod a *vice versa*. Ačkoli platí, že nositelem hospodářského rizika je především podnikatel, podmínkou funkčního tržního hospodářství, které je předpokladem pro uplatnění práva závazek vypovědět a uzavření výhodnější smlouvy s jiným subjektem, je zachování ekonomické stability v co nejširší míře. Při aplikaci ustanovení o jednostranné změně je tak třeba zohledňovat zájmy všech dotčených subjektů.

Seznam použitých zkratk

- AVBGasV** – Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Gasversorgung von Tarifkunden (nařízení o všeobecných podmínkách pro dodávky plynu tarifním zákazníkům)
- B2B** – business to business, vztahy mezi podnikateli
- B2C** – business to consumers, vztahy vůči spotřebitelům
- BGB** – Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník), ve znění pozdějších předpisů
- BGH** – Bundesgerichtshof (německý federální soud)
- ČTÚ** – Český telekomunikační úřad
- energetické směrnice** – směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES; směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES, souhrnně jako energetické směrnice
- ERÚ** – Energetický regulační úřad
- ESD** – Evropský soudní dvůr
- EU** – Evropská unie
- GA** – generální advokát
- EnWG** – Energiewirtschaftsgesetz (německý zákon o zásobování elektrickou energií a plynem)
- ESUO** – Evropské společenství uhlí a oceli
- EZ** – zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)
- KANCL** – Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti
- NS** – Nejvyšší soud České republiky
- ObčZ** – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ObchZ** – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- OS** – okresní soud
- OZ** – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- směrnice 93/13** – směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- směrnice 2009/72** – směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES
- směrnice 2011/83** – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011, o právech spotřebitelů

StromGVV – Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Grundversorgung von Haushaltskunden und die Ersatzversorgung mit Elektrizität aus dem Niederspannungsnetz, Stromgrundversorgungsverordnung (nařízení o všeobecných obchodních podmínkách pro základní zásobování zákazníků v domácnostech a náhradní zásobování elektřinou ze sítí nízkého napětí)

ÚS – Ústavní soud České republiky

VS – Vrchní soud

ZEK – zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- [1] **BEJČEK, J.** Zvláštnosti obchodní kontraktace. In: BEJČEK, J.; ŠILHÁN, J. a kol. 2015. *Obchodní smlouvy: závazky v podnikání*. 1. vydání Praha: C.H. Beck, 2015. 507 str. ISBN 978-80-7400-574-9.
- [2] **CSACH, K.** *Štandardné zmluvy*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 331 str. ISBN 978-80-7380-199-1.
- [3] **ČERNÁ, S. a kol.** *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2016. 736 str. ISBN 978-80-7552-333-4.
- [4] **ELIÁŠ, K. a kol.** *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, 1. vydání, 1119 str. ISBN 978-80-7208-922-2.
- [5] **HORÁČEK, T.** In: ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo - podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2016. 736 str. ISBN 978-80-7552-333-4.
- [6] **HOUDEK, Z.** Změny obchodních podmínek. In: BEJČEK, J.; KOTÁSEK, J.; PŘÍKAZSKÁ, M. a kol. *Obchodní podmínky*. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia, svazek č. 574, 1. vydání. 2016. 304 str. ISBN 978-80-210-8424-7.
- [7] **HULMÁK, M.** *Uzavírání smluv v civilním právu*. Praha. C. H. Beck, 1. vydání. 2008. 203 str. ISBN 978-80-7400-062-1.
- [8] **LANDO, O. a BEALE, H.** *The Principles of European Contract Law*. London, Boston : Kluwer Law International B.V., 2000. 512 str. ISBN 9789041113054.
- [9] **MAREK, K. a ŽVÁČKOVÁ, L.** *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. Praha : Wolters Kluwer, 2008. 282 str. ISBN 978-80-7357-333-1.
- [10] **MICKLITZ, Hans-W.** German Unfair Contracts Act and the EC Directive 93/13. In: J. LONBAY. *Enhancing the legal position of the European Consumer*. London : BIICL, 1996. 261 str. ISBN 978-0903067652.
- [11] **MUSIL, P.** *Globální energetický problém a hospodářská politika: se zaměřením na obnovitelné zdroje*. Praha : C. H. Beck, 2009. 204 str. ISBN 978-80-7400-112-3.

- [12] **ONDREJOVÁ, D.** *Průvodce uzavíráním smluv*. 3. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2020. 544 str. ISBN 978-80-7598-806-5.
- [13] **PEŠA, R.** Jednostranná změna obchodních podmínek. In: SELUCKÁ, M.; VEVERKOVÁ, S. a kol. *Obchodní podmínky ve vztazích B2C*. Praha : Leges, 2018, 184 str. ISBN 978-80-7502-293-6.
- [14] **PŘÍKAZSKÁ, M.** Přehled základních sektorových regulací a jejich specifika. In: BEJČEK, J.; KOTÁSEK, J.; PŘÍKAZSKÁ, M. a kol. *Obchodní podmínky*. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016. 304 str. ISBN 978-210-8424-7.
- [15] **ROHOVÁ, I.** Obchodní podmínky jako součást (mezinárodní kupní) smlouvy pohledem nového občanského zákoníku ve srovnání s úpravou ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT. In: ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; VALDHANS, J. a kol. *Nový občanský zákoník pohledem mezinárodních obchodních transakcí*. 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2014, 272 str. ISBN 978-80-210-7491-0.
- [16] **ROTT, P.** A New Social Contract Law for Public Services? - Consequences from Regulation of Services of General Economic Interest in the EC. In: GRUNDMANN, S.; COLLINS, H.; GÓMEZ, F. et al. (eds). *European Review of Contract Law*. Vol. 1, No. 2, 2005. Berlin: De Gruyter Recht. 160 str. ISSN 1614-9920.
- [17] **SEDLÁČEK, J. a SPÁČIL, J. ed.** *Obligační právo*. Praha : Wolters Kluwer, 2010. 323 str. ISBN 978-80-7357-519-9.
- [18] **SELUCKÁ, M.** Příklady potenciálně překvapivých ujednání. In: SELUCKÁ, M.; VEVERKOVÁ, S.; PEŠA, R. a kol. *Obchodní podmínky ve vztazích B2C*. Praha : Leges, 2018, 184 str. ISBN 978-80-7502-293-6.
- [19] **ŠVESTKA, J.** Ochrana slabší strany a zásada rovnosti. In: DVOŘÁK, J. a kol. *Soukromé právo 21. století*. Praha: Wolters Kluwer. ČR, 2017, 532 str. ISBN 978-80-7552-954-1.
- [20] **TICHÝ, L.** Změna okolností a její následky pro smluvní vztahy. In: PAUKNEROVÁ, M.; TOMÁŠEK, M. a kol. *Nové jevy v právu na počátku 21. století*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze : Karolinum, 2009, sv. IV. Proměny soukromého práva, 344 str. ISBN 978- 80-246-1686-5.
- [21] **VÍTOVÁ, B.** *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách po rekodifikaci soukromého práva*. Praha : Wolters Kluwer, 2014. 264 str. ISBN 978-80-7478-492-7.

2. Seznam použité komentářové literatury

- [1] **HANDLAR, J.** § 554 [Zdánlivé právní jednání]. In: LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014. 2292 str. ISBN 978-80-7400-529-9.
- [2] **HULMÁK, M.** § 1740 [Souhlas s nabídkou]. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054)*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014. 1344 str. ISBN 978-80-7400-535-0.
- [3] **HULMÁK, M.** § 1751 [Odkaz na obchodní podmínky]. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014. 1344 str. ISBN 978-80-7400-535-0.
- [4] **HULMÁK, M.** § 1752 [Přiměřená změna obchodních podmínek]. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1344 str. ISBN 978-80-7400-535-0.
- [5] **HULMÁK, M.** § 1813 [Zakázaná ujednání]. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Obecná část (§ 1721-2054)*. Praha : C. H. Beck, 2014. 1334 str. ISBN 978-80-7400-535-0.
- [6] **HULMÁK, M.** § 1814 [Demonstrativní výčet]. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014. 1334 str. ISBN 978-80-7400-535-0.
- [7] **HULMÁK, M.** § 1815 [Neúčinnost]. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054)*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014. 1334 str. ISBN 978-80-7400-535-0.
- [8] **JAUERNIG, O. et al.** *Bürgerliches Gesetzbuch*. 4. Auflage. München : C. H. Beck, 1987. ISBN 9783406321030.
- [9] **KRÜGER, W.** Schuldrecht Allgemeiner Teil I. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. 9. Auflage. §§ 241-310. München: C. H. Beck, 2022, Band 2. ISBN 978-3-406-76672-5.
- [10] **LOCHER, H.** *Das Recht der Allgemeinen Geschäftsbedingungen*. München : C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1990. ISBN 3406343430.

- [11] **MANFRED, W.** *Änderungsklauseln in Versicherungsverträgen*. Karlsruhe : Verlag Versicherungswirtschaft, 2000. ISBN 3-88487-893-X.
- [12] **MELZER, F. a TÉGL, P.** *Komentář k § 1*. In: MELZER, F.; TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2018, sv. I. 720 str. ISBN 978-80-87576-73-1.
- [13] **PELIKÁNOVÁ, I. a PELIKÁN, R.** § 1813 [Zneužívající klauzule ve spotřebitelských smlouvách]. In: ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. (§ 1721-2520)*. Praha : Wolters Kluwer, 2014. 1700 str. ISBN 978-80-7478-638-9.
- [14] **PELIKÁNOVÁ, I. a PELIKÁN, R.** § 1751 [Obchodní podmínky]. In: ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V (§ 1721-2520)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1700 str. ISBN 978-80-7478-638-9.
- [15] **PELIKÁNOVÁ, I. a PELIKÁN, R.** § 1752 [Jednostranná změna obchodních podmínek]. In: ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V (§ 1721-2520)*. Praha : Wolters Kluwer, 2014. 1700 str. ISBN 978-80-7478-638-9.
- [16] **PRAŽÁK, Z.; FIALA, J.; HANDLAR, J. a kol.** *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721-2893 OZ*. Praha : Leges, 2017. 1696 str. ISBN 9788075021588.
- [17] **SVĚŘÁKOVÁ, J.** § 11a [Některá opatření na ochranu zákazníka]. In: ZDVIHAL, Z., SVĚŘÁKOVÁ, J., MED, J., OSADSKÁ, J a kol. *Energetický zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019. 1808 str. ISBN 978-80-7400-769-9.
- [18] **ŠILHÁN, J.** § 1751 [Obchodní podmínky] In: PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 3352 str. ISBN 978- 80- 7400-747-7.
- [19] **ŠILHÁN, J.** § 1752 [Ultimátum při změně obchodních podmínek], In: PETROV, J; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 3352 str. ISBN 978-80-7400-747-7.
- [20] **ŠILHÁN, J.** § 1753 [Překvapivá ujednání]. In: PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2019. 3352 str. ISBN 978-80-7400-747-7.

- [21] **VON STAUDINGER, J.** Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. §§ 305-310 (AGB-Recht 1 und Unterlassungsklagengesetz) *Databáze beck-online, die Datenbank, komentář k § 305 BGB*. Dostupné z: <http://beck-online.beck.de>.
- [22] **VONDRÁČEK, O.** § 1815 [Neúčinnost nepřiměřených ujednání]. In: PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha : C. H. Beck, 2019. 3352 str. ISBN 978-80-7400-747-7.
- [23] **ZUKLÍNOVÁ, M.** Občanské právo hmotné. In: ZUKLÍNOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016. 436 str. ISBN 978-80-7552-187-3.

3. Seznam odborných článků a příspěvků

- [1] **BARTL, M.** The Affordability of Energy: How Much Protection for the Vulnerable Consumers? *Journal of Consumer Policy*, Springer, vol. 33 (3). 2010, str. 225-245. ISSN 0168-7034.
- [2] **BEJČEK, J.** Některá úskalí racionality obchodních podmínek. *Právní rozhledy*. Praha : C. H. Beck, 2015, roč. 23, č. 18, str. 611-621. ISSN 1210-6410.
- [3] **BERAN, K.** Kdy je norma kogentní a kdy dispozitivní? *Právní rozhledy*. 2009. roč. 17, č. 19, str. 685-692. ISSN 1210-6410.
- [4] **BEZOUŠKA, P, a HULMÁK, M.** Obchodní podmínky, smluvní pokuty a jiná ujednání. *Právní rozhledy*. 2018. roč. 26, č. 1. str. 7-11. ISSN 1210-6410.
- [5] **COUFALÍK, P.** Všeobecné obchodní podmínky ve vztazích se spotřebiteli. *Právní rozhledy*. 2014. č. 20, ISSN 1210-6410.
- [6] **DAUNER - LIEB, B.** *A Special Private Law for B2C? Silver Bullet or Blind Alley?* In R. SCHULZE (ed.). *New Features in Contract Law*. Munich : Sellier; European Law Publishers, 2007, 439 str. ISBN 9783866530362.
- [7] **ELIÁŠ, K.** Clausula rebus sic stantibus (Význam změny okolností pro trvání obligace *ex contractu*). *Obchodněprávní revue*. 2009. roč. 1, č. 6. str. 151-155. ISSN 1803-6554.
- [8] **ELIÁŠ, K.** *K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku*. *Bulletin advokacie*. č. 9. 2015. str. 13-24. ISSN 1210-6348.

- [9] **HULMÁK, M.** Uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, roč. 20, č. 1. 2012. str. 25-30. ISSN 1210-6410.
- [10] **MATULA, Z.** Inkorporace obchodních podmínek do smlouvy. *Rekodifikace & Praxe*. roč. 1, č. 12, 2013. str. 9-11. ISSN 1805-6822.
- [11] **MELZER, F.** Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku, *Právní rozhledy*. roč. 21, č. 7. 2013, str. 253-260. ISSN 1210-6410.
- [12] **NOVÝ, Z.** Princip „pochivosti“ dle Draft Common Frame of Reference jako inspirace pro výklad § 6 odst. 1 návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 20, č. 2, str. 46 - 54. ISSN 1210-6410.
- [13] **ONDREJOVÁ, D.** Hledisko tzv. průměrného spotřebitele v nekalé soutěži. *Obchodněprávní revue*. č. 8, 2009, str. 222-228. ISSN 1803-6554.
- [14] **PŘÍKAZSKÁ, M.** Možnosti tzv. jednostranných změn smluvních podmínek v energetickém zákoně. *Obchodněprávní revue*. č. 5, 2019. str. 126-132. ISSN 1803-6554.
- [15] **ZDVIHAL, Z.** Úvaha nad vybranými ustanoveními všeobecných obchodních podmínek, aneb (ne)rozpornost zavedené praxe se zákonem? *Právní rozhledy*. roč. 8, 2013. str. 272-279. ISSN 1210-6410.
- [16] **ZDVIHAL, Z.** K vybraným aspektům některých opatření na ochranu zákazníka v rámci trhu s elektřinou a plynem. *Právní rozhledy*. č. 10, 2014. str. 348-353. ISSN 1210-6410.

4. Seznam použitých elektronických zdrojů

- [1] **BOROVÍČKA, M.** Jednostranné změny smluv a obchodních podmínek z pohledu spotřebitele [online]. Praha: Wolters Kluwer. [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/239954/1/2?vtextu=Borovička%20jednostranné%20změny%20smluv%20a%20obchodn%C3%ADch%20podm%C3%ADnek#lema0>
- [2] **HULMÁK, M.** *Obchodní podmínky* [online – živé vysílání]. 9. prosince 2022. Praha: AKADEMIE HAVEL & PARTNERS. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/eshop/obchodni-podminky-online-zive-vysilani-9-12-2022-724.html>
- [3] **JANOŠEK, V.** Absolutní zákaz smluvních pokut v obchodních podmínkách spotřebitelských smluv. Opravdu? *Právní prostor* [online]. 16. únor 2018 [cit. 20. březen 2023.]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/absolutni-zakaz-smluvnich-pokut-v-obchodnich-podminkach-spotrebitelskych-smluv-opravdu-107061.html>

- [4] NIHOUL, P. The Status of Consumers in European Liberalisation Directives. In: *The Yearbook on Consumer Law* [online]. 11. červen 2009 [cit. 23. duben 2023]. str. 67-106. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1862823>
- [5] PELIKÁN, R. Právní prostor. *Meze smluvní volnosti - 2. díl* [online]. 11. září 2019 [cit. 3. březen 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/meze-smluvni-volnosti-2-dil>
- [6] TOPINKA, J.; BENIAKOVÁ, Z.; DRÁPALOVÁ, M. Jednostranná změna obchodních podmínek po rekonstrukci. *Rekonstrukční novinky* [online]. 2012 [cit. 14. březen 2023]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgjp3s7gez6427gi&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

5. Seznam použitých právních předpisů

České právní předpisy

- [1] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [2] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [3] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [4] Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů
- [5] Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů

Německé právní předpisy

- [1] Bürgerliches Gesetzbuch, ve znění pozdějších předpisů (BGB)
- [2] Zákon o zásobování elektrickou energií a plynem ze dne 7. července 2005 (EnWG)
- [3] Nařízení o všeobecných obchodních podmínkách pro základní zásobování zákazníků v domácnostech a náhradní zásobování elektřinou ze sítí nízkého napětí (StromGKV)

Unijní právní předpisy

- [1] Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- [2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES
- [3] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES

- [4] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES
- [5] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005, o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu

6. Seznam použité judikatury

Unijní judikatura

- [1] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 14. března 1991, C-361/89
- [2] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 16. července 1998, C-210/96
- [3] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 27. června 2000, C-240/98 až C-244/98
- [4] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 22. listopadu 2001, C-541/99 a C-542/99
- [5] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 4. června 2009, C-243/08
- [6] Rozsudek Soudního dvora ESUO ze dne 27. ledna 2010, E-4/09
- [7] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 20. dubna 2010, C-265/08
- [8] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 27. října 2010, C-4/09
- [9] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 21. prosince 2011, C-242/10,
- [10] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 26. dubna 2012, C-472/10
- [11] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 5. července 2012 C-49/11
- [12] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 14. března 2013, C-415/11
- [13] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 21. března 2013, C-92/11
- [14] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 26. února 2015, C-143/13
- [15] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 21. prosince 2016, C-154/15, C-307/15 a C-308/15
- [16] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 26. ledna 2017, C-421/14
- [17] Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 20. září 2017, C-186/16

Německý federální soud, německý vrchní zemský soud

- [1] Rozhodnutí německého federálního soudu ze dne 3. června 1998, VIII ZR 317/97
- [2] Rozhodnutí německého federálního soudu ze dne 26. března 2005, VII ZR 200/04.
- [3] Rozhodnutí německého federálního soudu ze dne 11. října 2007, III ZR 63/07
- [4] Rozhodnutí německého federálního soudu ze dne 15. listopadu 2007, III. ZR 247/06
- [5] Rozhodnutí německého federálního soudu ze dne 6. června 2018, VIII ZR 247/17

- [6] Rozhodnutí německého federálního soudu ze dne 27. dubna 2021, XI ZR 26/20
[7] Rozhodnutí vrchního zemského soudu v Düsseldorfu ze dne 22. listopadu 2001, 6 U 29/01

Ústavní soud

- [1] Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. listopadu 2008, sp. zn. I. ÚS 2619/08
[2] Nález Ústavního soudu ze dne 15. června 2009, sp. zn. I. ÚS 342/09
[3] Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. ledna 2011, sp. zn. I. ÚS 1994/08
[4] Nález Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11
[5] Nález Ústavního soudu ze dne 13. prosince 2016, sp. zn. II. ÚS 908/16
[6] Nález Ústavního soudu ze dne 23. listopadu 2017, sp. zn. I. ÚS 2063/17
[7] Nález Ústavního soudu ze dne 13. září 2019, sp. zn. II. ÚS 4247/18
[8] Nález Ústavního soudu ze dne 5. listopadu 2019, sp. zn. II. ÚS 2778/19
[9] Nález Ústavního soudu ze dne 24. ledna 2020, sp. zn. II. ÚS 78/19

Nejvyšší soud

- [1] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2002, sp. zn. 29 Odo 847/2001
[2] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2006, sp. zn. 21 Cdo 826/2006
[3] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2007, sp. zn. 32 Odo 613/2005
[4] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006
[5] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2008, sp. zn. 32 Cdo 4661/2007
[6] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. prosince 2009, sp. zn. 23 Cdo 3867/2007
[7] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 23 Cdo 746/2010
[8] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2012, sp. zn. 23 Cdo 330/2012
[9] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2012, sp. zn. 23 Cdo 608/2011
[10] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2013, sp. zn. 23 Cdo 1098/2012,
[11] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. června 2013, sp. zn. 32 Cdo 3183/2012,
[12] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2013, sp. zn. 33 Cdo 1201/2012
[13] Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2013, sp. zn. Cpjn 200/2011, bod 28
[14] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. února 2015, sp. zn. 23 Cdo 3731/2014
[15] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2016, sp. zn. 33 Cdo 5688/2015
[16] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. září 2016, sp. zn. 23 Cdo 240/2015
[17] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2017, sp. zn. NS 32 ICdo 86/2015
[18] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2018, sp. zn. 33 ICdo 45/2017
[19] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2018, sp. zn. 32 Cdo 352/2017-II

- [20]Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2018, sp. zn. 33 Cdo 961/2017
- [21]Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2018, sp. zn. 26 Cdo 2666/2017
- [22]Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. prosince 2018, sp. zn. 23 Cdo 1580/2018
- [23]Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2019, sp. zn. 33 Cdo 3608/2018
- [24]Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2019, sp. zn. 33 Cdo 3262/2017
- [25]Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2019, sp. zn. 29 ICdo 7/2018
- [26]Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2019, sp. zn. 29 ICdo 137/2017
- [27]Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2020, sp. zn. 229/2008
- [28]Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2020, sp. zn. 23 Cdo 202/2020
- [29]Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2021, sp. zn. 23 Cdo 2351/2021
- [30]Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2022, sp. zn. 33 Cdo 2151/2021

Vrchní soud

- [1] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. února 1998, sp. zn. 5 Cmo 318/97
- [2] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. února 2007, sp. zn. 15 Cmo 252/2006

Krajské soudy

- [1] Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 31. ledna 2005, sp. zn. 17 Co 15/2004
- [2] Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. května 2013, sp. zn. 25 Co 99/2013
- [3] Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 2. června 2017, sp. zn. 64 ICm 2713/2016
- [4] Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 29. srpna 2017, sp. zn. 14 Co 177/2017
- [5] Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. září 2019, č. j. 69 Co 77/2019

Okresní soudy

- [1] Rozsudek Okresního soudu ve Zlíně ze dne 7. října 2014, sp. zn. 19 C 215/2014
- [2] Rozsudek Okresního soudu v Opavě, ze dne 3. listopadu 2022, sp. zn. 11 C 12/2022

7. Seznam ostatních zdrojů

- [1] Rozhodnutí ERÚ ze dne 20. února 2013, č.j. 11404-17/2012-ERÚ
- [2] Rozhodnutí ERÚ ze dne 13. září 2019, č. j. 06779-9/2019-ERU
- [3] Rozhodnutí ERÚ ze dne 27. ledna 2021, č.j. 08437-10/2020-ERU
- [4] Rozhodnutí ERÚ ze dne 25. května 2022, č. j. 08835-20/2022-ERU
- [5] Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (konsolidovaná verze)* [online]. 2012 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze-pdf.str.437>.

- [6] **Evropská komise.** Pokyny ze dne 22. července 2019 k výkladu a uplatňování směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách [online]. 24. července 2019 [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A52019XC0927%2801%29>
- [7] **Energetický regulační úřad.** Výkladové stanovisko ERÚ k požadavkům na obsah a způsob oznamované informace o zvýšení ceny nebo o změně jiných smluvních podmínek podle § 11a odst. 2 zákona č. 458/2000 Sb., energetický zákon [online]. 31. leden 2022 [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://www.eru.cz/vykladove-stanovisko-eru-c-1-2022-oznameni-zmeny-cen-a-jinych-smluvnich-podminek->.
- [8] **Energetický regulační úřad.** Výkladové stanovisko ERÚ č. 2/2022 k právu zákazníka na výpověď závazku smlouvy v případě zvýšení ceny nebo změny jiných smluvních podmínek [online]. 10. červen 2022 [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://www.eru.cz/vykladove-stanovisko-eru-c-2022-k-pravu-zakaznika-na-vypoved-zavazku-smlouvy-v-pripade-zvyseni>.
- [9] **Energetický regulační úřad.** Zdražení energií musí dodavatel (po)řádně oznámit, zpráva na webových stránkách nestačí [online]. 6. březen 2022 [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: https://www.eru.cz/zdrazeni-energi-musi-dodavatel-po-radne-oznamit-zprava-na-webovych-strankach-nestaci#_edn1.
- [10] **Oznámení Komise** (Úřední věstník 2019/C 323/04). Pokyny k výkladu a uplatňování směrnice Rady 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 27. září 2019 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebitel/2022/1/Pokyny----Smernice-o-zneužívajících-ujednáních-ve-spotřebitelských-smlouvách.pdf>.
- [11] **Inform Data, a.s.** Všeobecné obchodní podmínky účinné od 1. října 2022, čl. 1 odst. 6, poslední věta. Dostupné z: https://www.inform.cz/files/public/Vseobecne_obchodni_podminky.pdf.
- [12] **innogy Energie, s.r.o.** Innogy. *Formuláře ke stažení: Vzor smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny* [online]. 1. leden 2022. [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.innogy.cz/pece/formulare/>.
- [13] **Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti.** *Výkladové stanovisko č. 6* [online]. 19. dubna 2013 [cit. 2022-10-15]. Dostupné z:

- <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Stanovisko-06.pdf>
- [14] **Český telekomunikační úřad.** Změna smlouvy nesmí zákazníkovi měnit na detektivu. In. *Monitorovací zpráva*, č. 8/2018 [online]. 17. srpen 2018. [cit. 2023-03-28] str. 2. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ctu/monitorovaci-zprava-c.8/2018/obrazky/mz-2018-08.pdf>
- [15] **Český telekomunikační úřad.** *Doporučení Českého telekomunikačního úřadu k návrhům smluv o poskytování dostupných služeb elektronických komunikací*, Férové smlouvy s operátory. 2. aktualizované vydání [online]. 2015 [cit. 2023-03-29]. str. 31-36. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/clanky/62468/soubory/brozura-v2.pdf>
- [16] **ČEZ Prodej, a.s.** Skupina ČEZ. *Všeobecné obchodní podmínky dodávky elektřiny* [online]. 4. březen 2022 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: https://www.cez.cz/webpublic/file/edee/podpora/elektrina/dokumenty/cez_vopd_elektrina_platnost_2022-03-04_web.pdf.
- [17] **Federal Ministry of Justice.** *German Civil Code* [online]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.pdf
- [18] **Pražská energetika, a.s.** Obchodní podmínky dodávky komodity č. 12/2021, čl. 3 písm. c). Dostupné z: <http://www.pre.cz/cs/domacnosti/sluzby-zakaznikum/dokumenty-ke-stazeni/vseobecne-dokumenty/>
- [19] **Stanovisko generálního advokáta N. Wahla** [online]. 8. května 2016 ve spojených věcech C-359/11 a C-400/11 Alexandra Schulz proti Technische Werke Schussental GmbH und Co.KG Josef Egbringhoff proti Stadtwerke Ahaus GmbH. Dostupné z: https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=mv2tmxzsgaytcx3dmmydgnjz&groupIndex=4&rowIndex=0&refSource=search-facets#t-ECR_62011CC0359_CS_01-E0042
- [20] **Stanovisko generální advokátky V. Trstenjak** [online]. 6. prosince 2011 ve věci C-472/10, Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság proti Invitel Távközlési Zrt. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=mv2tmxzsgaytax3dmmydinzs&groupIndex=2&rowIndex=0&refSource=search>
- [21] **Stanovisko generálního advokátky V. Trstenjak** [online]. 13. září 2012 ve věci C-92/11 RWE Vertrieb AG proti Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V. [online]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?>

text=&docid=126803&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid
=342227#Footnote58

Jednostranné změny obchodních podmínek

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je problematika jednostranné změny obchodních podmínek ve vztazích B2C, a to jak v obecné právní úpravě, tak v právní úpravě sektorové, konkrétně v energetickém zákoně. Práce si klade za cíl rozkrýt mezery právní úpravy a současně tyto mezery vyplnit, popř. nabídnout variantní řešení.

Diplomová práce je rozdělena do pěti kapitol. První dvě kapitoly představují teoretický rámec nezbytný pro navazující část práce. První kapitola se věnuje obchodním podmínkám jakožto prostředku standardizace a racionalizace právních vztahů, zejména pak jejich pojetí v českém právním řádu, které je klíčové pro nakládání s navazujícími instituty včetně jednostranných změn. Kapitola krátce pojednává také o podmínkách inkorporace obchodních podmínek do smlouvy jakožto předpokladu pro následnou změnu obchodních podmínek. Druhá kapitola vymezuje pojmy, které považuji za stěžejní ve vztahu k jednostranným změnám obchodních podmínek.

Třetí kapitola již otevírá problematiku jednostranných změn obchodních podmínek z obecného hlediska. Pojednává tedy o systematickém zařazení v občanském zákoníku, přilnavosti označení pojmu a vývoji institutu jednostranné změny obchodních podmínek.

Nejdůležitější částí této práce je část čtvrtá, v níž zkoumám povahu ustanovení § 1752 OZ a podmínky v něm vymezené. V kapitole dále poukazuji na nejasnost a neurčitost některých pojmů a na mezery právní úpravy, které nejsou vždy vyplněny právní praxí či závazným výkladem. Součástí této kapitoly je také komparace české a německé právní úpravy jednostranných změn obchodních podmínek.

Neméně důležitou částí je pátá kapitola, ve které podrobuji zkoumání právní úpravu jednostranné změny smluvních podmínek v energetickém zákoně se zaměřením na odchylky od obecné právní úpravy občanského zákoníku. Také v této kapitole otevírám dveře možnému variantnímu řešení, při čemž vycházím z německé právní úpravy energetického odvětví a závěrů Evropského soudního dvora právě ohledně německé právní úpravy.

V závěru uvádím kritickou analýzu poznatků, k nimž jsem během práce došla a nabízím možná alternativní řešení skrze komparaci české a německé právní úpravy, ale rovněž skrze analogickou právní úpravu jednostranných změn v jiném právním odvětví.

Klíčová slova: jednostranná změna, obchodní podmínky, zneužívající ujednání, energetika, spotřebitelské smlouvy

Unilateral changes in commercial terms

Abstract

The subject of this thesis is the issue of unilateral changes in commercial terms in B2C relations, both in general legislation and in sectoral legislation, specifically in the Energy Act. The thesis aims to reveal the gaps in the legal regulation and at the same time to fill these gaps or to offer alternative solutions.

The thesis is divided into five chapters. The first two chapters represent the theoretical framework necessary for the following parts of the thesis. The first chapter is devoted to commercial terms as a means of standardization and rationalization of legal relations, in particular their concept in Czech legal system, which is crucial for dealing with related institutes, including unilateral changes. The chapter also briefly discusses the conditions of incorporation of standard terms into a contract as a prerequisite for subsequent amendment of commercial terms. The second chapter defines terms that I consider to be important in relation to unilateral changes to commercial terms.

The third chapter finally opens up the issue of unilateral changes in commercial terms from a general point of view. It discusses the systematic classification in the Civil Code (CC), the adherence of the term and the development of the institute.

The most important part of this thesis is Part IV, wherein I examine the nature of the provisions of Section 1752 CC and the conditions set out therein. In the chapter, I also point out the ambiguity and vagueness of certain terms and the gaps in the legislation, which are not always filled by legal practice or binding interpretation. The chapter also includes a comparison of Czech and German legislation on unilateral changes to commercial terms.

An equally important part is the fifth chapter, wherein I examine the legal regulation of unilateral change of contractual terms in the Energy Act with a focus on the deviations from the general legal regulation of the Civil Code. In this chapter I also open the door to a possible variant solution, drawing on the German energy sector legislation and the conclusions of the European Court of Justice concerning the German legislation in particular.

In the conclusion, I present a critical analysis of the findings I have reached during my work and offer possible alternative solutions through a comparison of Czech and German legislation, but also through an analogous legal regulation of unilateral changes in another legal sector.

Key words: unilateral change, commercial terms, unfair terms, electricity, consumer contracts